

**T.C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
MÜZİK EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**KEMANIN KIBRIS TÜRK MÜZİK KÜLTÜRÜ
İÇİNDEKİ YERİ**

113662

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

MUSTAFA FEGAN

Danışman

Prof. İsmail BOZKAYA

BURSA - 2002

ÖNSÖZ

Tarihi boyunca birçok medeniyetin egemenliği altında yaşamış olan Kıbrıs halkı, bu medeniyetlerin sosyo-kültürel oluşumlarından etkilenmiş ve bu oluşumları kendi yaşam tarzında özümsemiştir. Kıbrıs adasında yaşayan iki toplum, bu medeniyetlerden ve kendi atalarından miras kalan kültür zenginliğini birleştirerek bir sentez oluşturmuşlar ve bu sentezi yaşamlarının her alanında benimsemişlerdir.

Adada yaşayan iki toplumdaki biri olan Türk toplumu, son elli yılda yaşadığı siyasi gelişmeler ile Türkiye ile sıcak ilişkiler içerisinde girmiş ve bu ilişkilerden Kıbrıs Türk Müzik Kültürü de etkilenmiştir. Kıbrıs Türk Müzik Kültürü içerisinde varlığı, etkisi ve sonuçlarıyla araştırılan keman, geçmişi çok eskiye dayanan bir çalgı olup, Kıbrıs Türklerinin kendi müziklerini yorumlamak için kullandıkları önemli çalgıların başında gelmektedir.

Bu araştırma; kemanın Kıbrıs Müzik Kültürü içerisinde kullanılma durumunu, kullanan kurum ve toplulukların program, içerik ve amaçlarıyla birlikte, yaşadıkları sorunları belirlemek ve çözüm oluşturmak için önerilerde bulunmak amacıyla yapılmıştır.

Mustafa FEGAN

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	II
İÇİNDEKİLER.....	III
ÇİZELGELER LİSTESİ.....	V
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	VII
1. BÖLÜM	
GİRİŞ.....	1
2. BÖLÜM	
BULGULAR VE YORUMLAR	
2.1. Kıbrıs Adası.....	8
2.1.1. Kıbrıs Adasında Türk Kültürü.....	12
2.2. Kıbrıs Adasında Müzik	12
2.2.1. Kıbrıslı Türklerde Müzik.....	13
2.2.2. Kıbrıs Türk Müzik Kültürü İçinde Keman.....	14
2.3. K.K.T.C.'de Mesleki Müzik Eğitimi Kapsamında Keman Eğitimi.....	15
2.3.1. A.G.S.L.'de Keman Eğitimi.....	16
2.3.2. D.A.Ü. Müzik Bölümü'nde Keman Eğitimi.....	23
2.4. K.K.T.C.'de Özengen Müzik Eğitimi Kapsamında Keman Eğitimi.....	39
2.4.1. K.K.T.C.'deki Folklor Çalışmaları Ve Dernekler.....	39
2.4.2. K.K.T.C.'de Özel Müzik Dersleri İçerisinde Keman.....	71
2.5. K.K.T.C.'de Kemanın Yer Aldığı İcra Grupları.....	74
2.5.1. K.K.T.C. Devlet Senfoni Orkestrası Ve Korosu.....	75
2.5.2. Lefkoşa Belediyesi Kent Orkestrası.....	84
2.5.3. G.M.B. Türk Sanat Müziği Topluluğu.....	86
2.5.4. Girne Belediyesi Türk Sanat Müziği Topluluğu.....	87
2.6. K.K.T.C.'de Keman Ve Keman Eğitimi İle İlgili Materyaller	
Bulunduran Müzik Evleri.....	88
2.6.1. Harmony Müzik Evi.....	89
2.6.2. Can-İl-Can Müzik Evi.....	89
2.6.3. Major Muzik Center.....	89

2.7. K.K.T.C.’de Müziğin Gelişmesine Katkıda Bulunan Dernekler.....	90
2.7.1. Müzik Dostları Derneği.....	90
3. BÖLÜM	
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	94
KAYNAKÇA.....	99
EKLER.....	101

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge 2.4.1.2.1. Ankete Katılan İcracıların Cinsiyet Durumları.....	63
Çizelge 2.4.1.2.2. Ankete Katılan İcracıların Yaşlarına Göre Dağılımları.....	64
Çizelge 2.4.1.2.3. Ankete Katılan İcracıların Keman Çalmaya Başlangıç Yaşlarının Dağılımları.....	64
Çizelge 2.4.1.2.4. Ankete Katılan İcracıların Keman Eğitimi Alma Durumları.....	65
Çizelge 2.4.1.2.5. Ankete Katılan İcracıların Süre Açısından Keman Eğitimi Alma Durumları.....	65
Çizelge 2.4.1.2.6. Ankete Katılan İcracıların Keman Eğitimi Aldıkları Yerlere Göre Dağılımları.....	66
Çizelge 2.4.1.2.7. Ankete Katılan İcracıların Aldıkları Müzik Eğitiminin Türlerine Göre Dağılımları.....	67
Çizelge 2.4.1.2.8. Ankete Katılan İcracıların Müziğin Yazısını Okuyabilme Durumları.....	67
Çizelge 2.4.1.2.9. Ankete Katılan İcracıların Folklor Derneklerine Üye Olma Durumları.....	68
Çizelge 2.4.1.2.10. Derneklerin Keman İcracısı Yetiştirme Durumları.....	68
Çizelge 2.4.1.2.11. Derneklerin “Dernek İçin” Çalıcı Yetiştirme Durumları.....	69

Çizelge 2.4.1.2.12. Halk Müziği İcracısı Kemancıların Sayı Olarak Yeterli Olma Durumları.....	69
Çizelge 2.4.1.2.13. Ankete Katılan İcracıların Kendilerine Ait Keman Sahibi Olma Durumları.....	69
Çizelge 2.4.1.2.14. Ankete Katılan İcracıların Çalgılarını Edinme Durumları.....	70
Çizelge 2.4.1.2.15. Ankete Katılan İcracıların Çalgı Bakımı-Onarımı İle İlgili Sorun Yaşama Durumları.....	70

SİMGELER VE KISALTMALAR

K.K.T.C. : Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti

A.B.D. : Ana Bilim Dalı

A.G.S.L. : Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi

Bnd.Üstğ. : Bando Üsteğmen

B.R.T. : Bayrak Radyo Televizyon

D.A.Ü. : Doğu Akdeniz Üniversitesi

FOLK-DER : Folklor Derneği

G.M.B. : Gazi Magosa Belediyesi

G.Ü.S.A.D. : Güzelyurt Sanat Derneği

G.S.D. : Güzel Sanatlar Derneği

HAS-DER : Halk Sanatları Derneği

Ref. : Referans

U.Ü. Eğ. Fak. : Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi

T.F.T. : Türk Filarmoni Topluluğu

yy : Yüz yıl

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Kültür sözcüğü Latince kökenli olup, Türkçe'ye Fransızca'dan geçtiği bilinmektedir. Latince'de *cultura* "toprağa bir şeyler ekip ürün almak, üretmek" anlamına geliyordu. Fransız Devriminde "insan zekasının gelişimi" anlamını da kazanan kültür sözcüğü, Fransızca'dan Almanca'ya geçerek bütün Avrupa'ya yayılmıştır.¹

"Kültür: insan türüne özgü bilgi, inanç ve davranışlar bütünü ile bu bütünün parçası olan maddi nesnelere."²

Kültürün tanımını yapmanın zor olduğu, Amerikalı bir antropologun, kültürün 164 farklı tanımını yapmasından anlaşılmaktadır.

Osmanlılarda ise Ziya Gökalp'in ortaya attığı *hars* ve *tezhip* sözcüklerinden *hars* sözcüğü yer etmiştir. Cumhuriyetin kurulması ile *ekin* sözcüğü ileri sürülmüştür. Tarımsal konularla da ilgili olan bu sözcük, kültür ile birlikte kullanılmaya başlamıştır. Kültürün, Turan'a göre yedi değişik anlamı vardır:

- *Tarımda; ekin, ürün.*
- *Tıpta; Uygun koşullarda mikrop yetiştirmek.*
- *Tarih Öncesi Dönemler İçin; İnsan eliyle yapılmış ve ortak nitelikleri buhunan eşyalar topluluğu ile belirlenen evreler.*
- *Belli bir konuda edinilmiş sistemli bilgi; Tarih Kültürü, Müzik Kültürü.*
- *Eleştirme, değerlendirme, zevk alma yetilerini geliştirilmiş olma durumu; Kültürlü kişi.*
- *Bir toplumda, ulusa ya da ulusal topluluğa özgü düşünce ve davranış; Türk Kültürü, Fransız Kültürü.*
- *Tarihsel gelişme süreci içerisinde yaratılan bütün maddesel ve manevi değerlerle, bunları yaratma ve sonraki kuşaklara aktarmada kullanılan araçların tümü; uygarlık.*

¹ Şerafettin Turan, *Türk Kültür Tarihi*, Bilgi Yayınevi, İstanbul 1994, s.11

² *Ana Britanica*, Ana Yayıncılık, İstanbul 1989, Cilt 14, s.179

Turan'a göre batıda :

- *Bilimsel alanda: Uygarlık*
- *Günlük Dilde: Eğitim*
- *Estetik alanında: Sanat*
- *Maddi ve Biyolojik alanda: Üretim³*

anlamalarını içermektedir.

Kültürün oluşması için gerekli ögeler vardır. Bunlar *Dil, İnsanlar, Kaynaklar (Töreler), Din, Devlet Yönetimi, Üretim-Tüketim, Aile-Soy-Akrabalık, Sağlık ve Hastalık, Yerleşme Yerleri, Sanat, Bilgi ve Eğitimidir.*⁴

Bu çalışmada *kültür* sözcüğü, “belli konularda edinilmiş sistemli bilgi” ve “bir toplumda, ulusa ya da ulusal topluluğa özgü düşünce ve davranış” anlamları içerisinde kullanılacaktır.

Kıbrıs adası, çağlar boyunca pek çok farklı medeniyetin egemenliği altında yaşamış ve bu toplumlardan pek çok kültür ögesi içerisinde etkilenmiştir. Bunlar Dil, Kaynaklar, Devlet Yönetimi, Üretim-Tüketim, Aile, Soy ve Akrabalık, Sanat, Bilgi ve Eğitim'dir. Osmanlı İmparatorluğu'nun 1571'de adayı almasından önce, bu topraklarda Bizanslılardan kalma Rumlar çoğunlukta idi. Türklerin Kıbrıs'ı almasından sonra, adaya Türk Kültürü'nün yerleşmeye başladığı söylenebilir. Tümüyle Anadolu'dan gelen Türkler, geldikleri yörelerden sanat, eğitim, üretim, tüketim, din, devlet yönetimi ile ilgili Anadolu'ya özgü alışkanlıklar getirmişlerdir. Adaya gelen halk, zamanla adadaki yerli halkla kaynaşmış ve burada bulunan kültür öğelerinden etkilenmişlerdir. Böylece yeni bir kültür oluşmuştur.⁵

Daha sonra adaya gelen İngiliz egemenliği ile birlikte, bu üç kültürün birleşmesiyle, Kıbrıs halkı Doğu ve Batı Kültürünü birleştirerek yeni bir kültür oluşturmuşlardır. Bununla birlikte Kıbrıs halkını oluşturan iki farklı toplumun, kendine özgü müziği, kendi el sanatları, eğitim şekli, devlet yönetimi, dilleri ve dinleri oluşmuştur. Doğal olarak adada iki farklı toplumun bulunmasından dolayı, bu sayılan öğelerin kendi aralarında farklılıklar gösterebildiği gibi, bir çok benzerlik de bulunmaktadır. Ancak bu kara parçasının üzerinde iki farklı toplumun bulunması ve bu

³ Şerafettin Turan, a.g.e., s.12

⁴ Bozkurt Güvenç, *İnsan Ve Kültür*, Remzi Kitabevi, İstanbul 1996, s.106

⁵ Vergi Bedevi, *Kıbrıs Tarihi*, Kıbrıs Türk Tarih Kurumu Yayınları No:1, 1966 Lefkoşa, s.123

toplumların iç içe yaşamaları, başlı başına kendilerine özgü bir kültür oluşturmalarına yol açmıştır denilebilir.

Bu çalışmada ele alınacak olan Kıbrıslı Türklerin kültürel yapısının oluşmasında, Anadolu Türklerinin etkisinin çok büyük olduğu düşünülmektedir.

Ayrıca, 1878 yılında adanın İngiliz yönetimine geçmesi ve 1916 yılında İngiltere Kraliyet Ailesinin sömürge devleti olmasıyla, İngiltere’de yer eden bir çok kültürel öge, aynı şekilde Kıbrıs’ta da uygulanmaya başlamıştır. Bu yüzden Kıbrıs halkının İngilizlerden de fazlaca etkilendiği söylenebilir. Adada İngilizce konuşabilenlerin sayısı oldukça fazladır.

Bugün Kuzey Kıbrıs’ta yaşayan Türklerin yaşam biçimleri, yedikleri yemekler, konuştukları dil, kullandıkları para birimi Türkiye ile aynıdır. Doğal olarak, yaşadıkları coğrafya ile Kıbrıs Türklerinin başka kültürlerden yoğun olarak etkilenmiş olması, bu iki Türk toplumu arasında da farklılıklar oluşturmaktadır.

Bu farklılıklara pek çok kültürel öge içerisinde karşılaşılabılır. Müzik, eğitim, folklor ve dilin önemli bir niteliği olan ağız gibi...

Kıbrıs Türk müzik kültürü ile Anadolu müzik kültürünün temellerinin aynı olmasına karşın, yaşadıkları coğrafyaya göre aralarında farklılıklar olduğu söylenebilir.

Müzik terimi eski Yunanca’daki *musike* sözcüğünden türemektedir. İnsanoğlu var olduğu çağlardan beri çevresindeki seslerden etkilenmiş ve bu sesleri çözümleyerek bir anlatım biçimine dönüştürmüştür. Bu anlatım biçimine Müzik denir.⁶

Müzik, insanların duygularını, yaşadıkları olayları anlattıkları, seslerden oluşan bir sanat dalıdır. Atatürk’ün müzikle ilgili bir soruda verdiği yanıt:

“ Yaşamda müzik gerekmez, çünkü yaşam müziktir. Müzikle ilgisi olmayan yaratıklar insan değildir. Eğer söz konusu olan insan yaşamı ise, müzik kesinlikle vardır.”⁷ Bir başka düşünürü göre; kültürlerin ayakta durmasını sağlayan müzik, toplumların aynasıdır.⁸

Müzik tarihi süreç içerisinde pek çok değişiklik yaşamış ve günümüzde bir çok dala ayrılmıştır. Bu dallar; Uluslar Arası Sanat Müziği, Popüler Müzik ve Geleneksel Müzik olarak sayılabilir.

⁶ Ahmet Say, *Müzik Tarihi*, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, 4.Baskı, 2000 Ankara, s.17

⁷ Ali Uçan, *İnsan Ve Müzik-İnsan Ve Sanat Eğitimi*, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara 1996, s.95

⁸ _____, a.g.e., s.95

Halk Müziği, toplumların doğal yapılarını ve kültürel zenginliğini ortaya çıkaran müzik türüdür. Kıbrıs Türklerinin halk müziğinde Anadolu'dan ve yerli halktan kalan pek çok ize rastlanılmaktadır.

Anadolu Müzik Kültürü ile karşılaştırıldığında, bağlamadan farklı olarak, Kıbrıs Türk Halk Müziği içerisinde *ana çalgı* ya da birinci çalgı konumunda Keman gelmektedir. Bu iki toplumun aynı kültürden gelmelerine karşın Kıbrıs Türk Müzik Kültürü'ndeki bu farklılık, çarpıcı bir değişiklik olarak yorumlanabilir.

Keman, atalarının en eski dönemlerde ortaya çıktığı bir çalgıdır.

İtalyanca'da küçük *viol* anlamına gelen *viol-ino*' dan adını alan bu çalgı, Türkçe'ye Farsça "*kemangâh*" sözcüğünden gelmektedir.⁹

Keman, eşsiz tınısıyla pek çok besteciye etkilemiş, orkestraların çekirdeğini oluşturan ve dağarı piyanodan sonra en geniş çalgıdır.

Tını güzelliği ve anlatım olanakları, onun ideal bir solo ve orkestra çalgısı olmasını sağlamıştır.¹⁰

Kemanın ses sınırları orta *do* 'nun altındaki *sol*' den dört oktav yukarıdaki *sol*' e kadardır. Bu çalgının dört teli vardır. Bu teller, beşli ses aralıklarıyla akort edilir ve ses isimleri kalın sestten ince sese doğru *sol, re, la, mi* ' dir.

Gelişme aşaması sırasında pek çok evre geçiren keman, Antonio Stradivarius (1644- 1737) ile mükemmel hale gelmiştir.¹¹

Stradivarius'a göre kemanın gövdesi 35,5 cm, tam boyu ise 59 cm uzunluğundadır. Kemanı oluşturmak için 18 ayrı parçadan oluşan toplam 70 adet parçanın birleşmesi gerekmektedir.¹²

Yapı olarak sözü edilen keman, en çok kullanılan ve bilinen "*tam*" kemandır. Küçük yaştaki çocuklar ve elleri küçük olan çalıcılar için daha küçük kemanlar da yapılmaktadır. Bu kemanlar, "*üç çeyrek (3/4)*", "*yarım (2/4)*" ve "*çeyrek (1/4)*" olarak isimlendirilmiştir. Bu dört farklı kemanın yapı olarak uzunlukları dışında pek dikkate alınacak farklılıkları yoktur. Bunların dışında 1/8'lik kemanlar da bulunmaktadır.

⁹ Cemalettin Göbelez, *Çalgılar Dünyasında Keman*, Liszt Müzik Evi Yayınları, İstanbul 1996, s.65

¹⁰ _____, a.g.e., s.65

¹¹ Alberto Bachmann, *Encyklopedia of Violin*, A da Capo Paperback, New York 1925, s.56

¹² _____, a.g.e., s.56

Keman, omuz ve çene arasına sıkıştırılarak, at kuyruğundan özel işleme kullanılabilir kıllardan oluşan yayın, tellere sürdürülmesiyle çalınır. Yayın tellere sürülmesinden oluşan titreşimler sesi oluşturur.

Keman ailesi, keman, viyola, viyolonsel ve kontrbasta oluşmaktadır. Keman-*soprano*, viyola-*alto*, viyolonsel-*tenor*, kontrbas-*bas* ses özelliklerini taşır ve bu sesle özdeşleşir. İnsanlık tarihi boyunca ilk kullanılan çalgılardan biri olan ve en doğal ses olan insan sesinden esinlenerek olduğu düşünülen bu ailenin kökeni, pek çok araştırmamanın da konusu olmuştur.

İlkel topluluklarda boş kabak, boş hindistancevizi, büyük bir midye kabuğu ya da kabuklu hayvanlardan yararlanılarak titreşim kutusu elde etme düşüncesinin yanı sıra, hayvanlardan ve bitkilerden elde edilen ipliksi maddelerin vızıldamasından, müzik üretmede kullanılabileceğini düşünebiliriz.¹³

Kemanın sadece bir tane atası olduğu söylenemez. Uzun tarihi süreç içerisinde, pek çok çalgının ortaya çıkıp, gelişmesiyle bu günkü keman ortaya çıkmıştır.

Atı ilk evcilleştiren Orta Asya insanları, atın kuyruğundan alınan kıllarla ilk yayı oluşturmuşlardır. Bu durumdan yola çıkarak kemanın ilk ataları yani ilk yaylı çalgıların Orta Asya' dan yola çıkarak gelişmeye başladıkları düşünülebilir.

Kemanın gelişmesinde İtalya'da büyük ün yapmış Amati ailesinden baba Andrea Amati'nin (1520-1578) kurduğu ve daha sonra oğulları Antonio ile Girolomo kardeşlerin devam ettirdiği Cremona Okulu'ndaki keman yapıcılığında pek çok yenilik getirilmiştir. Amati ailesinden sonra, Andrea Guarneri (1626-1899) ve kemana en son şeklini veren Antonio Stradivarius(1644-1737), keman yapıcılığının önde gelen isimleri olarak sayılabilir. Antonio Stradivarius'dan sonra kemanın şeklinde, üç yüz yıldır hiçbir değişiklik olmadığı söylenebilir.

Keman, Türk müzik kültürü içerisinde Uluslar Arası Batı Müziği formlarında yazılan eserlerde, Türk Halk Müziği'nde ve Geleneksel Türk Sanat Müziği'nde kullanılmaktadır. Geleneksel Türk Müziği için kullanılan kemanın telleri farklı bir şekilde akort edilmektedir. Bu konu tartışmalı olsa da teller *sol*, *re*, *la* ve *re* olarak düzenlenmiştir. Ancak, Avrupa'dan ülkemize gelen ilk kemanların da bu şekilde akort edildiklerine rastlanmaktadır.¹⁴

¹³ Cemalettin Göbelez, a.g.e., s.12

¹⁴ Mahmut Ragıp Gazimihal, *Türkiye-Avrupa Musiki Münasebetleri*, Numune Matbaası, Cilt 1, İstanbul 1939, s.84

Bu araştırmanın amacı, kemanın Kıbrıs Türk müzik kültürü içerisindeki yerini ve etkilerini belirlemektir.

Buna göre araştırmaya temel olacak biçimde şöyle bir problem cümlesi düşünülmüştür. “Kemanın, Kıbrıs Türk Müzik Kültürü İçindeki Yeri Ve Etkileri Nelerdir?” Konuyu aydınlatmak üzere de alt problemler şöyle belirlenmiştir:

- 1- Kemanın tarihi süreç içerisinde oluşup yayılması nasıl gerçekleşmiştir?
- 2- Türkler kemanla nasıl tanışmışlardır?
- 3- Osmanlı İmparatorluğuyla, Kıbrıs’ın kültürel ilişkisi nasıl gelişmiştir?
- 4- Kıbrıs Türk Müzik Kültürü’nde keman hangi tarihten itibaren, hangi etkinlikler içerisinde kullanılmıştır?
- 5- Günümüzde Kıbrıs Türk Müzik Kültürü İçinde Kemanın Durumu Nedir?

Araştırmanın evreni Kıbrıs Türk Toplumunu, örneklem ise bu toplumun müzik kültürünü oluşturan ve kemanın yer aldığı icra toplulukları ile eğitim kurumlarıdır.

Bu çalışmadaki sayıtlar:

- Kıbrıs Türk Müziği içerisinde, keman yaygın ve önemli bir çalgıdır.
- K.K.T.C.’de uygulanan mesleki müzik eğitimi çerçevesinde keman önem gören bir çalgıdır.
- K.K.T.C.’de uygulanan özengen(amatör) müzik eğitimi çerçevesinde keman ilgi görmektedir.
- Uluslar Arası Çok Sesli Sanat Müziği ile Kıbrıs Türk Folklor Müziği, kemanın yaygın olarak kullanıldığı alanlardır.
- K.K.T.C.’de, yaygın eğitim kapsamında, keman özengen müzik eğitimi türü içerisinde yoğun olarak yer almaktadır.

Araştırmada, Kıbrıslı Türklerin müziğinde, geçmişte ve günümüzde kemanın durumunu belirleyebilmek için, tarihi yöntem ile bu konudaki kaynaklar taranmış ve bulunan verileri sunmak için betimsel bir yol izlenmiştir. Kemanın, Kıbrıs Türk Müzik Kültürü içerisindeki geçmişinin araştırılacağı yazılı kaynakların son derece sınırlı olması nedeniyle, örgün ve yaygın eğitim kapsamında, genel, mesleki ve özengen müzik eğitimi veren kurum ve kuruluşların programları incelenmiş; ayrıca değişik

ortamlarda müziksel etkinlik içinde bulunan toplulukların çalışmaları gözlenerek sonuçları değerlendirilmiştir. Folklor derneklerinde keman çalan çalıcılara ise, eğitim durumlarını ortaya koyacak, çalgılarının kullanımı ve bakımı ile ilgili belli başlı soruların sorulduğu anket uygulanmıştır.

Kıbrıs Türk Müzik Sanatı'nın odaklandığı yer ve kurumlardan değişik toplum katmanlarındaki yansımalarını belirleyebilmek amacıyla, Güzel Sanatlar Lisesi Müzik Bölümü keman öğretmeni, senfoni orkestrası konsertmaisteri ve şefi, folklor derneklerinin başkanları, Türk Sanat Müziği Toplulukları ve Kent Orkestrası yöneticileri ve Doğu Akdeniz Üniversitesi Müzik Eğitimi Bölüm Başkanı ve keman öğretmenleri ile görüşmeler yapılmış, bu ortamlardaki çalışmaları somutlaştırmak amacıyla, görüntü kayıtları alınmış ve örneklendirilmiştir. Bu görüşmeler içerisinde, araştırmacı adına, Lefkoşa Kent Orkestrası şefi ile görüşmeyi, Uludağ Üniversitesi Eğ. Fak. Güzel Sanatlar Bölümü Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı öğrencisi Çiğdem Tuğsal, Gazi Magosa Belediyesi Türk Sanat Müziği Topluluğu şefi ile görüşmeyi, U.Ü. Eğ. Fak. Güzel Sanatlar Bölümü Müzik Eğitimi A.B.D. mezunu, müzik öğretmeni Ayşen Barışsal gerçekleştirmiştir.

Araştırmada, Kıbrıs Türklerinin başka kültürlerden etkilenişlerine de değinilmekle birlikte, araştırma Kıbrıs Türk Müzik Kültürü ile sınırlıdır.

Zengin bir müzik kültürüne sahip olan Kıbrıs adasında, Türk toplumunda kemanın tarihini, kullanım alanları ve müzik türlerini, kullanılış şekilleri ve yöntemlerini ortaya koyacak olan bu çalışma ile, bundan sonra yapılacak çalışmalara kaynak oluşturulacağına inanılmaktadır. Bugüne kadar, bu konuda bir çalışma yapılmamış olması da, araştırmanın önemini artırmaktadır.

BÖLÜM 2

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde elde edilen veriler “Kıbrıs Adası”, “*Kıbrıs Adası'nda Müzik*”, “K.K.T.C.’de Mesleki Müzik Eğitimi Kapsamında Keman Eğitimi”, “K.K.T.C.’de Özengen Müzik Eğitimi Kapsamında Keman Eğitimi”, “K.K.T.C.’de Kemanın Yer Aldığı İcra Grupları”, “K.K.T.C.’de Keman Ve Keman Eğitimi İle İlgili Materyaller Bulunduran Müzik Evleri” ve “K.K.T.C.’de Müziğin Gelişmesine Katkıda Bulunan Dernekler” olmak üzere yedi alt başlık altında toplanmıştır.

2.1. Kıbrıs Adası

Kıbrıs adası, Doğu Akdeniz’de 34°33’-35°41’ kuzey paralelleri ile, 32°17’-34°35’ doğu meridyenleri arasında yer alan, Sicilya(25710 km²) ve Sardunya (24090 km²) adalarından sonra Akdeniz’deki en büyük üçüncü adadır (9251 km²). Ada Türkiye’nin 64 km güneyinde, Suriye’nin 96 km batısında, Mısır’ın Nil Deltası’nın 400 km kuzeyinde ve Yunanistan ana karasının 770 km güney doğusunda bulunmaktadır.¹⁵

Kıbrıs adı; Mısır ve Hitit kaynaklarında *Alaşa* ve sonraları *Enkomi* olarak yer almakta, Asur belgelerinde adaya *Yatnana* ya da yalnızca *Ya*, İbrani kaynaklarında ise *Kittim* denilmektedir.¹⁶

Kimilerine göre yeryüzünün tanrısı, ana tanrıça *Kibele’den* gelme bir isim olduğu varsayılmaktadır. Kıbrıs adının, eskiden adada bolca bulunan kınaçiçeğinin

¹⁵ Abdulhaluk Çay, *Kıbrısın Kanlı Noel-1963*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 1989, s.1

¹⁶ Vergi Bedevi, a.g.e., s.12

İbranice'deki adı *Kopher* ya da daha önce adada yine bolca bulunan bakırın Latince adı *cuprum*'dan geldiği de belirtilmektedir.¹⁷

Bir diğer görüşe göre Kıbrıs adı, Akadcadaki *zabar* sözcüğünden gelmektedir. Sami dillerinde sessiz harflerin hiçbir zaman kaybolmadığı ve değişmediği, sadece vokallerin lehçelere göre değiştiğine bakarak; Zaber sbr Cypr-spr harflerinin öne sürüldüğü, daha sonra da Yunanca'dan (us) hecesinin eklenip *Cyprus*'un ortaya çıktığı iddia edilmektedir.¹⁸

Kimi tarihçilere göre de Kıbrıs sözcüğü Latince'deki *Cypress* (selvi) adından gelmektedir.¹⁹

Jeolojik devirlerde, bir çöküntü sonucu Hatay bölgesinden ayrılıp bir ada şeklini alan Kıbrıs'ta, ilk yaşamanın, M.Ö. 10000'li yıllarda, Neolitik Çağ'da başladığı düşünülmektedir. Adada insan yaşamıyla ilgili M.Ö. 6000'li yıllardan kalan kalıntılara rastlanılmaktadır.²⁰

Jeopolitik konumundan dolayı ada, pek çok farklı uygarlık tarafından yönetilmiştir. Bu süreç M.Ö. 2000'li yıllarda Girit Medeniyeti (Mines) ve Akamed (Miken)lerin adayı işgal etmesiyle başlar. M.Ö. 1500-1450 yılları arasında Mısırlıların, M.Ö.709 yılına kadar da Fenikelilerin hükümdarlığı altında geçilen dönemden sonra, adaya Asurluların egemen olduğu belirtilmektedir.

M.Ö. 612'de tekrar Mısırlılar tarafından yönetilen ada, Büyük İskender'in çabalarıyla Makedonların eline geçmiştir. M.Ö. 56 yılına kadar Makedonların hüküm sürdüğü adanın, bu tarihten sonra Romalı komutan Marcus Perteus Cato tarafından Roma İmparatorluğuna bağlandığı kaynaklarda belirtilmektedir. Bu dönemde, tek tanrılı dinlerin ilki olan Hıristiyanlığın ortaya çıkmasıyla güçlendiği öne sürülen Roma İmparatorluğu eyaletleri içerisinde, bu dini kabul eden ilk eyaletin Kıbrıs olduğu kaynaklarda belirtilmiştir. Hıristiyanlığın kabul edilmesi ile, adada ilk Ortodoks Kilisesi kurulduğu kaynaklarda yer almaktadır.²¹

İlerleyen yüzyıllarda, İslam dininin ortaya çıkıp gelişme süreci içerisinde, İslam orduları tarafından 24 kez kuşatılan ada, 629 yılında ele geçirilebildi. Bu dönemde

¹⁷ Bener Hakkı Hakeri, *Başlangıcından 1878'e dek Kıbrıs Tarihi*, K.K.T.C. Milli Eğitim Ve Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1993, s.7

¹⁸ Vergi Bedevi, a.g.e., s.13

¹⁹ _____, a.g.e., s.13

²⁰ *Ana Britanika*, Ana Yayıncılık, İstanbul 1989, Cilt 13, s.244

²¹ Halil Fikret Alaysa, *Kıbrıs Tarihi Ve Kıbrıs Türk Eserleri*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayını, Ankara 1964, s.23

Emeviler ile Bizanslılar arasında sorun olan Kıbrıs adası, Abbasilerin gönderdiği askeri güçler ile İslam ordularının hükümdarlığı altına girdiği bilinmektedir. 964 yılına kadar İslam Eyaleti durumunda olan adanın, bu yıl içerisinde tekrar Bizanslıların hükümdarlığı altına girdiği konusunda kaynaklarda bilgi bulunmaktadır.

XI. yy.'da Türk kavimlerinin Anadolu'ya göçmesiyle başlayan Haçlı Seferleri döneminde, İngiltere Kralı Richard'ın bir yanlışlık sonucu adaya çıkması ile adanın kısa bir süre için İngiliz egemenliğine girdiği bilinmektedir.

Kral Richard'ın adaya vali olarak *Guy de Lusignan*'ı atadığı ve böylece adada "Lusignanlar Dönemi" başladığı kaynaklarda yer almaktadır. Guy de Lusignan döneminde adaya yerleşen Latin halk ile yerli Ortodoks halk arasında 1571 yılına kadar iç çatışmaların sürdüğü bilinmektedir.

Lusignanlar'dan sonra Memlûklular ve Cenevizlilerin eline geçen ada, 1489'da Venediklilerin hükümdarlığı altına girmiştir. Bu dönemde ada halkının angarya işlerde çalıştırıldığı ve Venediklilerin adayı, bir "korsan ada" haline getirdikleri kaynaklarda yer almaktadır.

Osmanlıların XVI. yy'da, etkili bir devlet yönetimi altında, geniş topraklara sahip olduğu dönemde; kara ve deniz sınırları içinde jeopolitik açıdan önemli olan Kıbrıs'ın da bu sınırlar içinde yer alması kararlaştırılmış, 1570 yılından itibaren ada ele geçirilmeye başlanmış ve 1571 yılında Osmanlı toprakları içinde yer almıştır.

Savaş sırasında, yerli halkın bir bölümünün ve Latin soyluların adadan ayrılmaları sonucu, boş kalan yerleşim yerlerine, Anadolu'dan Türklerin getirilerek yerleştirildikleri kaynaklarda yer almaktadır.²²

Bu dönemde Anadolu'da çıkarılan fetva ile çoğunluğunun Güney Anadolu ve İç Anadolu yörelerinden seçildiği 1689 aile, Kıbrıs'a gönderilmiştir. Bu göçlerle adadaki Türk nüfusta artış olduğu ve Anadolu'daki sosyo-kültürel olguların bu göçlerle adaya yerleşmeye başladığı bilinmektedir.

XIX. yy'da Gerileme Dönemi'ni yaşayan ve topraklarının önemli bölümünü kaybeden Osmanlılar, uluslar arası politik gelişmeler sonucu, 4 Haziran 1878 tarihinde yapılan anlaşma ile, Kıbrıs'ı İngilizlere kiralamışlardır. Bu anlaşmaya göre, İngiltere adada üs bulunduracak ve güvenlik açısından Osmanlılara yardımcı olacaktır.

²² Ahmet C. Gazioglu, *Kıbrıs Türk Tarihi-Türk Dönemi (1570-1878)*, Kıbrıs Araştırma Ve Yayın Merkezi Yayınları, Lefkoşa 1995, s.5

1914'te I. Dünya Savaşı'nın başlaması ve Osmanlılar ile İngilizlerin karşı gruplarda bulunmaları, Kıbrıs'ın tamamen İngilizlere bağlanmasına neden oldu. Türkiye Kıbrıs'ın İngilizlere bağlanmasını Lozan anlaşması ile kabul etti.

1960 yılına kadar İngiliz sömürgesi altında olan Kıbrıs halkı, 11 Şubat 1959'da Zürih Antlaşması ve 19 Şubat 1959'da yapılan Londra Antlaşması ile Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulması için gereken alt yapı çalışmalarının tamamlanmasıyla, 16 Ağustos 1960'da İngiltere'den ayrılarak Kıbrıs Cumhuriyeti'ni kurdu. Bu antlaşmalara göre, adanın %70'inin Rum, %30'unun da Türk olması nedeniyle, yönetim Rumların elinde bulunacak ve Kıbrıs Cumhuriyeti'nin korunması için üç devlet garantör olacaktır. Antlaşmaya göre, garantör devletler Türkiye, Yunanistan ve İngiltere'nin, adada herhangi bir çatışma veya anlaşmazlık olması durumunda adaya müdahale hakkı olmasının kararlaştırıldığı bilinmektedir.

Adadaki Türk ve Rum toplulukları arasında 21 Aralık 1963 yılında başlayan çatışmaların uzun yıllar devam ettiği ve Türkiye'nin, 20 Temmuz 1974'de, adadaki Türk halkın zarar gördüğünü öne sürerek adaya müdahale ettiği bilinmektedir.

Türkiye'nin adaya müdahale etmesinden sonra, adanın kuzeyine Türklerin, güneyine ise Rumların yerleşmesi ile Kıbrıs'ın bu günkü sınırları çizilmiş oldu. Savaştan sonra Kıbrıs Türkleri, 13 Şubat 1975'te Kıbrıs Türk Federe Devleti, bu tarihten sekiz yıl sonra 15 Kasım 1983'te ise, Cumhurbaşkanlığı'na Rauf R. Denktaş'ın seçildiği, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (K.K.T.C.)'ni ilan ettiler.

K.K.T.C.'nin dünyada Türkiye dışında hiçbir devlet tarafından tanınmaması, halkın gerek kültürel gerekse ekonomik ilişkilerinin Türkiye ile sınırlı kalması sonucunu getirmiş, ekonomik ve kültürel etkinliklerde tümüyle Türkiye ile iletişim içerisinde bulunulmasıyla, son otuz yıldır Anadolu Türkleri ile büyük ve etkin bir etkileşim içerisinde olunmuştur.

Sonuç olarak, tarihi boyunca hep dışardan yönetilen adanın, jeopolitik konumundan dolayı farklı devletlerin hükümdarlığı altında yaşadığı ve doğal olarak farklı kültürleri tanıdığı düşünülmektedir. Adanın, sürekli olarak farklı medeniyetlerin hükümdarlığı altında yaşamasının, kendi doğal zenginliklerinden dolayı değil, gerek ticari yollar üzerinde olması, gerekse Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarının üçüne de komşu olmasının getirdiği jeopolitik öneminden kaynaklandığı düşünülmektedir.

2.1.1. Kıbrıs Adasında Türk Kültürü

15 Aralık 1996 genel nüfus sayımına göre, 205087 kişi olarak belirlenen K.K.T.C. nüfusunun, %52,8'i erkek, %47,2'si kadındır. Adada yaşayan halkın %82'si K.K.T.C. uyruklu, %15'i T.C., %3'ü ise diğer uyruklardan oluşmaktadır. Adada işsizlik oranı %5, kişi başına düşen milli gelir ise 3000 dolar dolayındadır. Okuma-yazma bilme oranı %93,46 olan ada halkının, %55,9'u üniversite mezunudur. Bir başbakan ve on bakandan oluşan hükümet tarafından yönetilen K.K.T.C. meclisinde, elli milletvekili bulunmaktadır. Resmi dili Türkçe olan K.K.T.C.'nin para birimi Türk Lirasıdır.²³

1571 yılında Osmanlı İmparatorluğu'nun adayı yönetmeye başlaması ile, Anadolu'dan gönderilen 1689 aileden Kıbrıs'a ilk gelenlerin, Karaman, İçel, Bozok(Yozgat), Alanya ve Antalya bölgelerinden olduğu kaynaklarda belirtilmiştir.²⁴ Adaya ilk gelen halkın büyük bir çoğunluğunun çiftçi olmasına dikkat edildiği ve bunun yanında diğer zanaatçıların da adaya gönderildiği bilinmektedir. Daha sonra adaya Konya, Nevşehir, Akşehir, Niğde, Kırşehir ve Aydın'dan Türklerin yerleştirildiği de kaynaklarda yer almaktadır.

Böylece bu bölgelerden gelen halkın, kendi kültürünü de adaya getirdiği ve zamanla adadaki yerli halkın kültürünün birleşmesiyle Kıbrıs Türk Kültürü'nün ortaya çıktığı söylenebilir.

Anadolu'dan Kıbrıs'a gelen Türkler zamanla yerli halktan, İngiltere Krallığı'nın sömürgesi altında yaşadığı dönemlerde de İngiliz kültüründen etkilenmişlerdir. Yiyecek, dil, giyim-kuşam gibi pek çok konuda farklılık gösteren Kıbrıs Türk Kültürü, Anadolu kültürüyle de pek çok konuda benzerlikler göstermektedir.

Bu benzerlik ve karşıtlıkların, Kıbrıs'taki müzik kültürüne bakıldığında, benzer bir yansıma ile yer ettiği görülmektedir.

2.2. Kıbrıs Adası'nda Müzik

Kıbrıs ile ilgili en eski el yazması notalar, İtalya'nın Torino kentinde, *Bibliotheca Nazionale*(Milli Kütüphane)'de yer almaktadır.²⁵ Bu notalar ile ilgili örnekler ekler bölümünde verilecektir.

²³ K.K.T.C. İstatistik Yıllığı, K.K.T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Örgütü İstatistik Ve Araştırma Dairesi, K.K.T.C. Devlet Basım Evi, Lefkoşa 2002, s.12-44

²⁴ Vergi Bedevi, a.g.e., s.123

²⁵ Ahmet Erdengiz, *Kıbrıs Ait Notaya Alınmış En Eski Koro Ve Halk Dansı Müzik Parçaları*, Halkbilimi Dergisi, Sayı 43-44, Lefkoşa 1996, s.5

Fransız kökenli “Lusignanlar”ın 1189’den başlayarak 300 yıl yönetimi elinde bulundurduğu adada, sosyo-kültürel açıdan önemli gelişmeler yaşandığı; özellikle I. Pierre’in, 1359 yılında başlayan yönetimi altında müziksel gelişmenin giderek güçlendiği ve 1350-1450 yılları arasında Kıbrıs müziğinin “altın çağ”ını yaşadığı konusunda bilgiler kaynaklarda yer almaktadır.²⁵

Fransız besteci ve müzik tarihçisi Charles-Henry Blainville (1711-1769), ölümünden iki yıl önce 1767 yılında yayımladığı “*Histoire Generale, Critique et Philologique de la Musique*” isimli yapıtta, *Kıbrıs Halk Dansı* adı altında notalar yayımlamış, aynı notalar değiştirilmiş biçimi ile doğu bilimcisi ve müzik tarihçisi Charles Fonton’un Paris’teki Milli Kütüphane’de N. A. 4023 numara ile arşivlenen “*Essai Sur la Musique Orientale Comperèe a la MusiqueEuropèene*” adlı eserinde “Rum/Yunan Oyun Havası” adı altında yazılmıştır.²⁶

Daha sonraki dönemlerde gelişen müzik olayları ile ilgili kaynakların azlığı dikkat çekmektedir. Ancak bunu, adada müziksel yaşamın gelişmediği anlamında düşünmek yerine; tarihsel olaylar sonucu yok olduğu ya da şimdiye değin gün ışığına çıkarılmadığı biçimde değerlendirilmesi uygun olur.

2.2.1. Kıbrıslı Türklerde Müzik

1571 yılında adayı Osmanlı İmparatorluğu’nun alması ile Türk Kültürü’nün de Kıbrıs’ta yerleşme sürecine girdiği söylenebilir. Bu dönemi içine alan kaynaklarda Kıbrıs Türklerinin müzik yaşamları ile ilgili bilgiye rastlanmamakla birlikte, Anadolu Türklerinin yaşamlarında yer alan müzik anlayışının, doğal olarak, adaya yansıdığı biçimde yorumlanabilir. Kıbrıslı Türklerin müzikleri hakkındaki ilk veriler, 1925’lere dayanmaktadır. Önceki yıllara ilişkin kaynakların olduğu düşünülebilirse de Kıbrıs’taki sosyal-siyasi statü nedeniyle bu kaynaklara ulaşmak olası görülmemektedir.

Dr. Zekai Bey ve Dr. Derviş Kayyımbaşoğlu’nun çalışmaları ile Kıbrıs’ta 1925 yılında *Darülelhan* adı altında bir müzik topluluğu kuruldu.²⁷ Genel olarak eğitim ve konser etkinliklerini içeren bir topluluk olan Darülelhan, 1936 yılına kadar faaliyet göstermiştir. 1936 yılında daha da geliştirilen okul, bu yıl içerisinde TAUS adını almış ve adada başlayan iç çatışmaların etkisiyle aynı yıl içerisinde kapatılmıştır.

²⁵ Ahmet Erdengiz, a.g.e., s.5

²⁶ _____, a.g.e., s.6

²⁷ Eralp Adanır, *Kıbrıslı Türklerde Müzik*, Lefkoşa 1997, s.9

1942 yılında Mustafa Kenan ve Dr. Rifat'ın önderliğinde tekrar kurulan Darülelhan, o yıllarda ME-TE olarak isimlendirilmiş ancak yanına parantez içerisinde Darülelhan olarak yazılmaktaydı. Tiyatro çalışmalarının da yapıldığı 30 kişilik grup, 1953 yılında radyonun açılmasıyla bazı değişikliklere uğramış ve o dönemden sonra bir daha Darülelhan ismi kullanılmamıştır.²⁹

Daha sonraları radyonun kurulmasıyla pek çok topluluk kurulmuş ve bu radyoda yayın yapmaya başlamışlardır. Bu topluluklar, "Erkekler Ses Topluluğu"(1953-1959)³⁰ "Abdülazim Aziz ve Topluluğu"(1955-1965) ve batı müziği ile ilgilenen "Kamran Aziz ve Topluluğu" idi.(1945-1963)³¹

1958 yılında Darülelhan'ın kurucularından Nazım Ali İleri'nin önderlik ettiği bir grup müzisyen Güzel Sanatlar Derneği'ni (G.S.D.) kurdular. Bu dernek tiyatro, resim ve müzik alanlarında etkinlikler düzenlediği ve bu alanlarda dinleyicileri etkilediği, dönemin gazetelerinde yer almıştır.³²

1964 yılının sonlarına doğru Kıbrıslı Türkler, batı müziği alanında kendini daha çok gösteren, Türk Filarmoni Topluluğu(T.F.T.) adı altında Yılmaz Taner'in öncülük ettiği topluluğu kurmuşlardır. Yaptıkları müzik türleri arasında Klasik Türk Müziği, Hafif Batı Müziği, Sanat Müziği(Batı Müziği) ve Halk Türküleri Düzenlemeleri bulunmaktadır.³³

1967'e kadar çalışmalarını sürdüren bu topluluk daha sonra bazı sebeplerden dolayı dağılmıştır. T.F.T.'ye kadar anlatılan bütün toplulukların kullandığı çalgılar içerisine kullanım alanı en geniş çalgılardan biri kemandır.

2.2.2. Kıbrıs Türk Müzik Kültürü İçinde Keman

Uzun bir geçmişi olan kemanın, Kıbrıs adasına ne zaman geldiği konusunda somut bir bilgiye rastlanılmamış olmakla birlikte, Türk müziği içerisinde yaygın olan bu çalgının, Osmanlılar döneminde mi yoksa, XVI. yüzyılda müzikte gelişmiş ülkeler arasında bilinen İtalyanlardan yani Venediklilerden mi geldiği, çözülmesi gereken bir

²⁹ Bu konuda bilgi için ekler bölümündeki resimlere bakınız.

³⁰ Bu konuda bilgi için ekler bölümündeki resimlere bakınız.

³¹ Bu konuda bilgi için ekler bölümündeki resimlere bakınız.

³² Eralp Adanır, a.g.e., s.57

³³ _____, a.g.e., s.94

soru olarak düşünülmektedir. 1670 yılında yazılmış bir belgeye göre İstanbul'un Venedik ve Ceneviz mahallelerinde kemanın kullanıldığı kaynaklarda belirtilmiştir.³⁴

O dönemde İstanbul'da Venedik mahallelerinde kullanılan kemanın, daha önce Venedik hükümdarlığı altında yaşamış Kıbrıs adasında da bu hükümdarlık döneminde kullanılabileceği düşünülebilir.

Keman ile ilgili ilk kayıtlara göre, Paris Konservatuvarı'ndan mezun olmuş Ermeni Prof. Vahram Yenovkiyan'ın Kıbrıs'a yerleştiği ve Darülelhan'dan Mustafa Kenan ile 1923 yılında keman çalıştığı belirtilmektedir.³⁵

Daha sonra pek çok toplulukta ve Kıbrıs Türkleri tarafından icra edilen bütün müzik türlerinde kemana yer verildiği görülmektedir. Bunun yanında kemana eğitim müziğinde de yer verildiği görülmektedir.

Müzik eğitimi üç ana türde oluşmaktadır. Bunlar *Genel Müzik Eğitimi*, *Özengen(amatör) Müzik Eğitimi* ve *Mesleki Müzik Eğitimi*'dir.

Genel Müzik Eğitimi, iş-meslek, okul, bölüm ve program türü ne olursa olsun, ayırım gözetmeksizin, her düzeyde, her aşamada, her yaşta herkese yönelik olup, ana okulu, ilkokul, ortaokul [ilköğretim okulu] ve liselerde uygulanan programları içermektedir. Özengen Müzik Eğitimi, müziğin herhangi bir dalına amatörce ilgi duyan, istekli ve yatkın olanlara yönelik olup, zevk ve doyum sağlamak ve bunu geliştirmek için gereken müziksel davranışları kazandırmayı amaçlar. Mesleki Müzik Eğitimi ise, müzik alanının bütününü, bir kolu ya da bir dalı meslek olarak seçen, seçme olasılığı bulunan kişilere, müziğe belli bir oranda yetenekleri bulunması koşuluyla, mesleğin gerektirdiği müziksel davranışların kazanılmasını amaçlar.³⁶

2.3. K.K.T.C.'de Mesleki Müzik Eğitimi Kapsamında Keman Eğitimi

K.K.T.C.'de Mesleki Müzik Eğitimi çerçevesinde eğitim yapan iki kuruluş bulunmaktadır. Bunlar, Anadolu Güzel Sanatlar Orta Okulu(A.G.S.L.) ve Lisesi ve Doğu Akdeniz Üniversitesi(D.A.Ü.) Müzik Bölümü'dür.

³⁴ Mahmut Ragıp Gazimihal, a.g.e., s.80

³⁵ Eralp Adanır, a.g.e., s.25

³⁶ Ali Uçan, *Müzik Eğitimi*, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara 1997, s.31-32

2.3.1. A.G.S.L.'de Keman Eğitimi

1987 yılında konservatuar olarak kurulan okul, 1991 yılında Güzel Sanatlar Ortaokulu olarak eğitimine devam etmiştir. Okula öğrenci talebinin artması ile 2000 yılında statüsü değiştirilerek Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi adını alan okul Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı Genel Orta Öğretim Müdürlüğü'ne bağlı olup, Resim ve Müzik dersleri ağırlıklı Anadolu Liseleri düzeyinde eğitim vermeye devam etmektedir.

A.G.S.L.'de verilen eğitimin amacı, müzik ve resim alanlarında yükseköğretime alt yapı hazırlamaktır. Bunun yanında okulun Anadolu Lisesi statüsünde olması nedeniyle İngilizce ve diğer kültür derslerinin de ağırlıklı olarak eğitim müfredatında bulunmaktadır.³⁷

Araştırmanın yapıldığı tarihte A.G.S.L. öğrencileri:

Orta I

<u>Adı-Soyadı</u>	<u>Çalgı</u>
Mehmet Şah	Keman
Sultan Durusular	Keman
Hidayet Onbaşı	Keman
Sevim Kurtbay	Viyola
Bilge Kule	Viyola
Gözde Hastürk	Viyolonsel

Hazırlık

<u>Adı-Soyadı</u>	<u>Çalgı</u>
Umut Üçüz	Keman
Kamil Arıtman	Viyola
Nalan Iğdır	Viyolonsel
Gülşen Mutlu	Viyolonsel
Emine Ferit	Flüt
Nafiz Dölek	Flüt

<u>Adı-Soyadı</u>	<u>Çalgı</u>	<u>Adı-Soyadı</u>	<u>Çalgı</u>
Lütfiye Özipek	Viyolonsel	Tuaran Rahvancıoğlu	Kontrabas
Işıl Akgüç	Flüt		
Ceyhun Tanpınar	Kontrabas		

³⁷ A.G.S.L. İnternet Sitesi, www.mebnet.net/egitim 1/goo9c.htm

Lise 1

<u>Adı-Soyadı</u>	<u>Çalgı</u>
Nurten Ersever	Keman
Alime Duygu	Keman
Murat Özpaşa	Keman
İmge Ertalu	Keman
Songül Akgüney	Keman
Ahmet Güvenler	Keman
Turgay Volkan	Viyola
Ali Aksel	Flüt
Tuğrul E. Töre	Flüt
Pembe Düzova	Flüt
Cemre Seziner	Kontrbas

Bu dağılıma göre; müzik bölümünde toplam 27 öğrenci bulunmaktadır. Bu öğrencilerin 14'ü (% 51,85)'i kız, 13'ü (%49,15)'i de erkektir. A.G.S.L. müzik bölümünde okuyan öğrencilerin çalgılara göre dağılımı, "10 keman (%37)", "4 viyola (%14,8)", "6 flüt (%22,2)", "4 viyolonsel (%14,8)" ve "3 kontrbas (%11,2)" olarak belirlenmiştir. Görüldüğü üzere mesleki müzik eğitimi kapsamında eğitim veren A.G.S.L.'de keman ağırlıklı olarak yer almaktadır.

A.G.S.L.'de 2001-2002 yılı içerisinde eğitim veren öğretmenlerin listesi:

1- Aşık Mene (Müdür)	9- Fatma Günhanlar
2- Mustafa Kurumanastırlı (Md.Mv.)	10- Kürşat Tilki
3- Remziye Dağ	11- Ersin Kaşif
4- Cihan Yılmaz	12- Birsen Kalgay
5- Elvan Altuner	13- Ruzen Atakan
6- Ayla Irız	14- Harper Orhun
7- Tüzün Mercan	15- İsmet Aşıksoy
8- Demet Aklan	16- Öznaz Uzuntepe

A.G.S.L.'de uygulanan müzik bölümü ders programı:

<u>DERSLER</u>	<u>ORTA I</u>	<u>ORTA II</u>	<u>ORTA III</u>
Türkçe	5	5	5
Vatandaşlık Ve İnsan Hakları Eğitimi	–	1	1
Sosyal Bilgiler(Kıbrıs Tarihi-Kıbrıs Coğrafyası)	4	3	–
T.C. İnkılap Tarihi Ve Atatürkçülük-Kıbrıs Tarihi	–	–	3
Din Kültür Ve Ahlak Bilgisi	1	1	1
İngilizce	6	6	6
Matematik	5	5	5
Fen Bilgisi	4	4	4
Beden Eğitimi	2	2	2
Toplam	27	27	27
Enstrüman	2	2	2
Solfej-Dikte Teori	8	8	8
Yardımcı Piyano	1	1	1
Toplam	11	11	11
Genel Toplam	38	38	38

Yukarıda verilen rakamlar derslerin haftalık dağılımını göstermektedir. Buna göre kültür derslerinin haftada 27 saat (%71), müzik derslerinin ise haftada 11 saat (%29) olduğu görülmektedir. Ayrıca müzik dersleri içerisinde 8 saat “Dikte-Solfej Teori”, 2 saat “Enstrüman” ve 1 saat ile “Yardımcı Piyano” dersleri yer almaktadır. Programa göre, A.G.S.L.’de yaylı çalgı eğitimine ağırlık verildiği düşünülmektedir. Ayrıca müziğin temelini oluşturan teori dersinin orta sınıflarda bu derece yoğun olarak işlenmesinin öğrencilerin müziği öğrenmeleri açısından gerekli olduğu düşünülmektedir.

Lise hazırlık ders programı:

<u>DERSLER</u>	<u>LİSE HAZIRLIK</u>
Türkçe	4
İngilizce	22
Piyano	2
Enstrüman	2
Müzik İşitme-Okuma	2
Koro	2
Beden Eğitimi	2
Bilgisayar	2
Toplam	38

Programda, hazırlık sınıfının özelliği gereği İngilizce dersi ağırlıklı olarak (%61,1) verilmektedir. Temel Sanat Eğitimi adı altında verilen müzik derslerinin hazırlık sınıfının programında haftada 8 saat (%22,2) olarak yer aldığı görülmektedir.

Lise I. Sınıf ders programı:

<u>DERSLER</u>	<u>LİSE I</u>
Türk Dili Ve Edebiyatı	4
Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi	1
Tarih	2
Coğrafya	2
Matematik	5
Biyoloji Ve Sağlık Bilgisi	2
Fizik	2
Kimya	2
Bilgisayar	2
İngilizce	6
Beden Eğitimi	2
Toplam	30

<u>DERSLER</u>	<u>LİSE I</u>	(Devam)
Müziksel İşitme Ve Okuma	2	
Piyano	2	
Çalgı	2	
Koro	2	
Toplam	8	
Resim	2	
Fransızca/Almanca	2	
Halk Bilimi	2	
Rehberlik	1	
Genel Toplam	41	

Alan-Bölüm derslerinin ve Seçmeli derslerin verildiği tabloda “Resim”, “Almanca/Fransızca” ve “Halk Bilimi” derslerinden *sadece bir tanesi*, öğrenciler tarafından seçilmektedir.

Programda verilen dersler incelendiğinde, toplam 30 saat kültür derslerinin yanında, 8 saat sanat dersleri (müzik) ve ayrıca 2 saat da seçmeli ders (Resim, Fransızca/Almanca, Halk Bilimi) in yer aldığı görülmektedir.

Okulda viyola ve keman eğitimi veren, ayrıca FOLK-DER’de çalıcılık yapan Ersin Kaşif ile yapılan görüşme sonuçları aşağıda verilmiştir:

Görüşülen: Ersin KAŞIF

Görüşen: Mustafa FEGAN

Görüşme Tarihi: 18 Şubat 2002, Saat 11.00

Görüşme Yeri: A.G.S.L., Lefkoşa

1- Anadolu Güzel Sanatlar Lisesinde verilen eğitiminin amacı nedir?

A.G.S.L.’de en önemli şey Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde sanat eğitiminin geliştirilmesi. Bu geliştirmeye başlarken de nitelikli sanatçılar ve nitelikli müzik öğretmenlerinin yetiştirilmesi için kaliteli bir temel verilmesidir amaç.

2- A.G.S.L.'de verilen keman eğitiminin düzeyi, amaçları ve program içerisindeki ağırlığı nedir?

Okuldaki keman eğitimini iki grupta toplayabiliriz. Çünkü okul hem orta okul, hem de lise eğitimi vermektedir. Orta okul, Orta I-II-III' e kadar, bu giren öğrenciler, mesela biz keman diyelim kemana konuştuğumuz için, eğer kemanda iyi ise, iyi bir seviyede ise isterse Hacettepe Konservatuarı'na girmek için sınava katılabilirler. Eğer yeterli bulunurlarsa liseyi Hacettepe Konservatuvarında okumaya devam eder. Eğer sınavı başaramamış ise, burada liseye devam eder. Bu yüzden orta okulda konservatuar müfredatı, lisede de A.G.S.L. müfredatını uyguluyoruz. Bu müfredat, Türkiye'deki ile aynıdır. Ve devam edenler müzik öğretmenliğine hazırlık amacıyla yetiştirilir.

Okulumuz küçük bir okuldur. Yaklaşık olarak keman öğrencisi 10 kişidir. Orta okul öğrencilerine haftada iki saat keman dersi verilir, lise öğrencileri için de bir saattir.

3- Kıbrıs Türk folklor müziğinde kullanılan belli bir repertuar var mı?

A.G.S.L.'de uygulanan keman eğitiminde halk müziği repertuarından yararlanıyor musunuz?

Şimdi Kıbrıs Türk Folklor Müziğinde belirli bir repertuar var aslında. Eskiden alınan, ya da eskiden kalan kaynaklardan alınan bilgilerle mesela Mehmetali'nin(Tatlı yay) döneminden, düzenlemişlerdir bunları. Ali Hoca var, Oskay Hoca, Yılmaz Taner, Nuri Ünüçok, Selçuk Garanti gibi araştırmacı müzisyen arkadaşlar bu müziklerin kayıtlarını aldılar. Ve müzikleri notaya aldılar. Tabi her müzikten iki üç tane çıktı. Biz de ne yaptık, bunları topladık ve bir tane oluşturduk. Bizim elimizde bütün ekiplerin kullandığı müziklerin repertuarı vardır. A.G.S.L' de şu anda bu konuyla ilgili çalışmalar yoktur.

4- Keman öğrencileri folklor müziği çalma konusunda teşvik ediliyor mu?

Şimdi, aslında okulda folklor üzerine çalışmalar olmadığı için teşvik yoktur. Ancak yaz tatillerinde öğrenciler, ki ben aslında olması taraftarıyım. Orta okul öğrencilerinin değil ama lise öğrencilerinin, folklor müziklerine bilimsel olarak gitmesi, kulaktan değil nota ile. Bunun herhangi bir etütten farkı yoktur. O müzikler notaya alınmıştır zaten onlar alıp çalışabilirler. Herhangi bir grupta çalabilirler. Bu da folklor

müziğimizi geliştirir. Daha profesyonelce çalınmasını sağlar. Sadece okulda böyle bir müfredat olmadığı için kullanmıyoruz. Ancak yaz tatillerinde öğrencilerle çalışıyoruz.

5- A.G.S.L.'nin yaptığı etkinlikler nelerdir ? Gelecek için düşündüğünüz projeler var mı?

Okul yeni bir okuldur. Korosuyla orkestrası vardır. Daha çok koro, birçok açılışa ve bölgede dört sesli şekilde konserler vermektedir. Okulun güzel bir korosu vardır. Orkestrası da iyidir. Şu anda yeni bir kontrbas gelmiştir. Kontrbas partisi de orkestraya katılmıştır. Böylece kontrbas, viyola, keman, viyolonsel, flüt enstrümanlarından oluşan bir orkestramız var. Bu orkestramız da çeşitli konserler vermektedir.

Koromuz ve orkestramız, televizyon ve radyo programlarına katılmaktadır. Türkiye’de T.R.T. çocuk programlarına katıldılar. Yine okul olarak, rahmetli Hikmet Şimşek’in “Birlikte Söyleyelim” adlı programına katıldılar. Benim düşüncem, esas amaç uluslar arası ilişkiler içinde bulunmak, ortak programlara katılmak ve okulun sistemini geliştirip uluslar arası bir nitelik kazandırmak. Bu düzeye ulaşabilmek en büyük amacımız ve hedefimizdir.

6- K.K.T.C.’de A.G.S.L dışında öğrencilerin katıldığı konser etkinlikleri var mıdır?

Vardır. Mesela Lefkoşa Folklor Derneği, sadece folklor müziği veya halk oyunları ile ilgilenmiyor. Bu sene 19 Mart’ta ikincisi düzenlenecek olan Genç Yetenekler Konseri yapılacak. Bu konserde tamamen klasik müzik eserleri seslendirilecektir. Yani Kıbrıs’ta özel ders alan öğrencilerin, sahneye adapte olmaları, sahne performansı göstermeleri için, tabi ki belli bir seviyenin üzerindeki, ki bu seviye de Royal Academy sınavlarından Grade 5 ve üstüdür. En yaşlısı lise iki olmak kaydıyla 22 öğrenci katılıyor. Ve gayet seviyeli eserler seslendirilecek. Keman, viyola, viyolonsel, gitar, flüt ve kontrbastan oluşan altı çalgı seslendirilecek. Bu öğrenciler kendilerini gösterme fırsatını bulacak. Bu Kıbrıs’ta ikinci kez yapılıyor. Söylediğim gibi amaç da özel ders alan öğrencilerin çalışmalarını sunmaları, sahne performansı ile tanışmaları, yavaş yavaş rekabetin artması ve bu rekabetin sayesinde seviyenin

yükselmesi. Kısacası çocukların daha iyi çalışması için bir ideal olsun diye düzenleniyor.

Bir de kent orkestrası var. Birkaç sene evvel kuruldu, kendilerini geliştiriyorlar. Tamamen bakır üflemelilerden oluşuyor. Bas gitar ve klavye var. Kadrolu elemanları bulunmaktadır. Pop müzik beste yarışmaları yapıyorlar. Bu sene üçüncüsü yapılacak. Bu yarışmada yaylılar da kullanılmaktadır. Yani burada da kemanı görebilirsiniz. Ve düzeyli büyük bir orkestra ortaya çıkıyor. 30-40 kişilik bir orkestra. Ve bunun yanında çok da güzel besteler ortaya çıkmaktadır. Bu yarışmada geçen sene Lise II. Sınıftaki bir öğrencinin bestesi üçüncü geldi. Bu da müziğimizin geliştiğini göstermektedir.

- Yukarıda verilen görüşme sonuçlarından yola çıkılarak şu görüşlere yer verilebilir:

A.G.S.L.'de verilen keman eğitiminin iki farklı programla uygulanması, öğrencilere kendi geleceklerini seçme şansı tanınması açısından önemli bir fırsat olarak görülmektedir. Böylece performansı yüksek öğrencilerin, kendilerini geliştirme şanslarının çoğalacağı düşünülmektedir.

A.G.S.L.'de verilen keman eğitiminde halk müziği repertuarından yararlanılmamaktadır. Öğrencilerin, bir çalgıyı, diğer müzik türlerine de kaynak oluşturan halk müziğinden yola çıkarak öğrenmeleri, eğitimin temel ilkelerine (yakından uzağa, bilinenden bilinmeyene, çevreden evrene) de uygun düşeceğinden, çalışmalarda halk müziği örneklerine yer verilmemesi bir eksiklik olarak görülebilir.

A.G.S.L.'de öğrenim gören öğrencilerin çoğunun yapılan konserlerde yer almaları, öğrencilerin sahne heyecanlarını yenmeleri açısından önemli olmasının yanında, çalışmalarını güdüleyici bir unsur olduğu düşünülmektedir.

K.K.T.C.'de canlı bir müzik ortamının yaratılması, Kıbrıs Türk halkının müzik olaylarına son derece açık ve ilgili olduğunu göstermekte, yapılan bu çalışma ve etkinliklerle, müzikle ilgilenen, müziğe yönelen ve bir müzik aleti çalabilenlerin sayısının çoğalabileceği, böylece önemli bir müziksel alt yapının oluşacağı söylenebilir.

2.3.2. Doğu Akdeniz Üniversitesi(D.A.Ü.) Müzik Bölümü'nde Keman Eğitimi

1999 yılında eğitim vermeye başlayan D.A.Ü. Müzik Bölümü, yetenek sınavıyla öğrenci almakta ve derslerini İngilizce olarak vermektedir. Okulda eğitim veren öğretmenlerin uyruklarına göre dağılımıyla, bölümde eğitim gören keman öğrencilerinin

dağılımı aşağıda verilmiştir. Ayrıca, D.A.Ü. Müzik Bölümü'nde keman öğrencilerinin izlediği ders programı incelenmiştir. Elde edilen bulguların dökümü, aşağıda verilerek değerlendirilmiştir.

D.A.Ü. Müzik Bölümü'nde 2002-2003 yılı içerisinde eğitim veren öğretmenlerin listesi:

<i>Kadrolu Öğretmenler</i>	<i>Uyruk</i>
1- Uzman Aslı Giray, Bölüm Başkanı	K.K.T.C./T.C.
2- Misafir Doç. Jean-Michel Boulay	Kanada
3- Misafir Yar.Doç. Thomas Svatos	A.B.D.
4- Misafir Yar.Doç. Benjamin Moritz	A.B.D.
5- Öğretim Görevlisi Faik Succedinov	Azerbaycan
6- Öğretim Görevlisi Mustafa Çakal	T.C.
7- Uzman Matt Gould	A.B.D.
8- Öğretim Görevlisi David Hanner	A.B.D.
9- Öğretim Görevlisi Dilşat Esedova	Azerbaycan
10- Öğretim Görevlisi Nathanael May	A.B.D.
11- Öğretim Görevlisi Alexander Zabolotnoff	K.K.T.C.
12- Öğretim Görevlisi Michelle Rautmann	A.B.D.
<i>Sözleşmeli Öğretmenler</i>	<i>Uyruk</i>
1- Öğretim Görevlisi Eran Raman	K.K.T.C.
2- Öğretim Görevlisi Beth S. Gould	A.B.D.
3- Öğretim Görevlisi Ayşe Sadık	K.K.T.C.

D.A.Ü. Müzik Bölüm 2002-2003 eğitim dönemi içerisinde öğrenim gören keman öğrencileri listesi:

<i>Keman Öğrencileri</i>	<i>Uyruk</i>	<i>Keman Öğrencileri</i>	<i>Uyruk</i>
1- İbrahim Dalkılıç	K.K.T.C.	7- Görkem Kanısoy	K.K.T.C.
2- Hüseyin Atlan	K.K.T.C.	8- Fatma Arabacıoğlu	K.K.T.C.
3- Ayşen Gökaydın	K.K.T.C.	9- Zehra Bayraktar	K.K.T.C.
4- Emine Koreli	K.K.T.C.	10- Emine Özgürün	K.K.T.C.
5- Hatice Ardost	K.K.T.C.	11- Derya Türkmen	K.K.T.C.
6- Erhan Aytaç	K.K.T.C.		

Bunun dışında, İngilizce Hazırlık sınıfında “2 keman(Gülay Sezer, Erhan Sönmez)”, “2 şan”, “1 viyolonsel”, “1 piyano”, “1 viyola”, “1 gitar” öğrencisi bulunmaktadır. D.A.Ü. Müzik Bölümü’nde eğitim gören “18 Piyano (%24,3)”, “14 Şan (18,9)”, “13 Gitar (%17,6)”, “13 Keman (%17,6)”, “8 Flüt (%10,8)”, “4 Kompozisyon (%5,4)”, “3 Viyolonsel (%4,05)” ve “1 viyola(%1,35)” olmak üzere 74 öğrenci bulunmaktadır. Bu öğrenciler içerisinde 5 öğrenci T.C., 1 öğrenci A.B.D., 1 öğrenci İran ve 1 öğrenci de Çin uyrukludur. Geriye kalan 66 öğrenci K.K.T.C. uyrukludur. D.A.Ü. Müzik Bölümü’nde kemana önem gören bir çalgı olduğu(%17,6) düşünülmektedir.

D.A.Ü. Müzik Bölümü Keman Öğrencileri Ders Programı:

I. Yıl

Güz Yarıyılı

<u>Ref. KODU</u>	<u>DERS KODU</u>	<u>DERSLER</u>	<u>SAAT/KREDİ</u>
49111	MUS 101	Enstrüman I	(2,2)3
49112	MUS 111	Müzik Teorisi Ve İşitme I	(1,7)3
49113	MUS 131	Müzik Tarihi I	(3,0)3
49114	MUS 125	Piyano/Keyboard I	(0,3)1
49115	MUS 171	Koro I	(0,3)1
49116	EFL 195	İngilizce I	(3,1)3
49117	TURK 100	Türkçe (Yabancı Öğrencilere)	(2,0)0

Bahar Yarıyılı

<u>Ref. KODU</u>	<u>DERS KODU</u>	<u>DERSLER</u>	<u>SAAT/KREDİ</u>
49121	MUS 102	Enstrüman II	(2,2)3
49122	MUS 112	Müzik Teorisi Ve İşitme II	(1,7)3
49124	MUS 126	Piyano/Keyboard II	(0,3)1
49123	MUS 132	Müzik Tarihi II	(3,0)3
49125	MUS 174	Koro II	(0,3)1
49126	EFL 196	İngilizce II	(3,1)3

II. Yıl**Güz Yarıyılı**

<u>Ref. KODU</u>	<u>DERS KODU</u>	<u>DERSLER</u>	<u>SAAT/KREDİ</u>
49131	MUS 203	Enstrüman III	(2,2)3
49131	MUS 233	Müzik Tarihi III	(3,0)3
49132	MUS 243	Armony/Form ve Analiz I	(3,1)3
49133	MUS 213	İşitme I	(1,6)3
49135	MUS 261	Piyano Eşlik I	(0,3)1
49136	MUS 275	Koro III	(0,3)1
49137	EFL 295	İngilizce III	(3,0)3

Bahar Yarıyılı

<u>Ref. KODU</u>	<u>DERS KODU</u>	<u>DERSLER</u>	<u>SAAT/KREDİ</u>
49144	MUS 204	Enstrüman IV	(2,2)3
49141	MUS 234	Müzik Tarihi IV	(3,0)3
49142	MUS 244	Armony/Form ve Analiz II	(3,1)3
49143	MUS 214	İşitme II	(1,6)3
49145	MUS 262	Piyano Eşlik II	(0,3)1
49146	MUS 276	Koro IV	(0,3)1
49147	—	Seçmeli	(3,0)3

III. Yıl**Güz Yarıyılı**

<u>Ref. KODU</u>	<u>DERS KODU</u>	<u>DERSLER</u>	<u>SAAT/KREDİ</u>
49153	MUS 303	Enstrüman V	(2,2)3
49151	MUS 343	Armony/Form ve Analiz III	(3,1)3
49152	MUS 335	Müzik Tarihi V	(3,0)3
49154	MUS 305	Enstrüman Literatürü I	(1,0)1
49155	MUS 363	Piyano Eşlik III	(0,3)1
49156	MUS 375	Koro V	(0,3)1
49157	MUS 351	Oda Müziği I	(1,3)2
49158	—	Seçmeli	(3,0)3

Bahar Yarıyılı

<u>Ref. KODU</u>	<u>DERS KODU</u>	<u>DERSLER</u>	<u>SAAT/KREDİ</u>
49163	MUS 304	Enstrüman VI	(2,2)3
49161	MUS 336	Müzik Tarihinde Başlıklar I	(3,0)3
49162	MUS 344	Armony/Form ve Analiz IV	(3,1)3
49164	MUS 306	Enstrüman Literatürü II	(3,0)3
49165	MUS 364	Piyano Eşlik IV	(0,3)1
49166	MUS 376	Koro VI	(0,3)1
49167	MUS 352	Oda Müziği II	(1,3)2
49168	---	Seçmeli	(3,0)3

IV. Yıl**Güz Yarıyılı**

<u>Ref. KODU</u>	<u>DERS KODU</u>	<u>DERSLER</u>	<u>SAAT/KREDİ</u>
49171	MUS 403	Enstrüman VII	(2,2)3
49172	MUS 445	Kompozisyon Teknikleri	(2,0)3
49173	MUS 465	Piyano Eşlik V	(0,3)1
49174	MUS 453	Oda Müziği III/Orkestra	(1,3)2
49175	MUS 475	Koro VII	(0,3)1
49176	MUS 491	Proje I	(1,6)3

Bahar Yarıyılı

<u>Ref. KODU</u>	<u>DERS KODU</u>	<u>DERSLER</u>	<u>SAAT/KREDİ</u>
49181	MUS 404	Enstrüman VIII	(2,2)3
49182	MUS 438	Müzik Tarihinde Başlıklar II	(3,0)1
49183	MUS 466	Piyano Eşlik VI	(0,3)1
49184	MUS 454	Oda Müziği IV/Orkestra	(1,3)2
49185	MUS 476	Koro VIII	(0,3)1
49186	MUS 492	Proje II	(1,6)3
49187	HIST 200	T.C. İnkilâp Tarihi	(2,0)2

D.A.Ü. Müzik Bölümü Başkanı ve Piyano Öğretmeni Aslı Giray Raman ile yapılan görüşme sonuçları aşağıda verilmiştir.

Görüşülen: Aslı Giray RAMAN, D.A.Ü. Müzik Bölümü, Bölüm Başkanı

Görüşen: Mustafa FEGAN

Görüşme Tarihi: 18 Şubat 2002, saat 11.00

Görüşme Yeri: D.A.Ü. Müzik Bölümü, Magosa

1- D.A.Ü. Müzik Bölümünde verilen keman eğitiminin amacı nedir?

Evet, şimdi D.A.Ü.'de kemandan bahsederken tabii ki genel olarak enstrüman eğitiminden de bahsetmiş olacağız. Çünkü keman eğitimi de bu enstrüman eğitiminin bir parçasıdır. Bölüme gelen her öğrenci belli bir enstrümana yönlendiriliyor. Genellikle bizim bölüme girerken öğrenciler daha önceden bir enstrüman çalışmış olarak geliyorlar ve çalgıda belli bir düzey bekliyoruz. Her enstrümanda gerek piyano olsun keman, şan, diğer bölümlerde eğitimin amacı onları, bir icracı olarak yetiştirmeye yöneliktir. Tabii ki farklı düzeyde öğrenciler geldiği için, her öğrencinin kendi düzeyine göre bir program düzenleniyor. Şimdi belli bir düzey beklediğimiz için, aslında son iki senedir konservatuardan da öğrenciler geldiği için, konservatuvarın yüksek programını o öğrencilerle takip edebiliyoruz. Dolayısıyla keman eğitiminin amacı da o öğrencileri birer icracı olarak yetiştirmek.

Bunun dışında keman eğitimine burada başlayan öğrenciler var. Onlarda da amacımız aslında tabii ki bir icracı olarak yetiştirmek değil; çünkü dört yılda bu çok da mümkün değil, onlara verilen keman eğitiminin amacı da belli bir enstrümanı çalabilecekleri en iyi şekilde çalmayı öğretmek ve o enstrümanı yapacakları çalışmalarda kullanabilmelerini sağlamak. Bu öğrencilerin bir kısmı yüksek lisans yapacak, bir kısmı da öğretmenliğe devam edecektir. Dolayısıyla keman eğitiminin amacı da onlara öğretmenliklerinde yardımcı olacak şekilde bir araç olarak kullanabilmeleri.

2- D.A.Ü. Müzik Bölümünde verilen keman eğitiminin düzeyi ve ders programı içerisindeki ağırlığı nedir?

Şimdi dediğim gibi bu ilk soruyla bağlantılı olarak iki tarz program var diyebiliriz. Birinci tarz çok yüksek düzeyde olan öğrenciler için, ki burada iki hocamız var işte bir Amerikalı hocamız, bir de Alexander Zabolotnoff var. Bir de biz Türkiye'deki, Amerika'daki, İngiltere'deki konservatuarlardan çeşitli programlar getirdik. Bunların bir sentezini oluşturduk, bu iki hoca da bize yardımcı oldu. Dolayısıyla bu öğrencilere konservatuar yüksek bölümünün programı uygulanmaktadır. Orda ne tür eserler bekleniyorsa kendilerinden, çünkü bu öğrencilerin bir kısmı da master için yurt dışına gideceklerinden, master düzeyine gelebilmeleri için ne tür bir program uygulanması gerekir, sınavlara nasıl hazırlanmaları gerekir, belli bir düzeyde eserler istenmektedir. O eserleri çalmaya yönelik çalışmalar yaptırılıyor. Ders programı içerisinde ağırlığı dediniz. Enstrüman derslerimiz haftada birer saatten iki saattir. Normalde aslında bir saat yapılıyor yurt dışında ama biz böyle daha ağırlıklı olsun diye, öğrencilerin bir şekilde geçmişteki eksikliklerini de gidermek amacıyla haftada iki veriyoruz.

3- D.A.Ü. Müzik Bölümünün üniversite dışında yaptığı eğitim çalışmaları var mı? Varsa bunlar nelerdir?

Çok yeni bir bölüm olmamıza rağmen, bölüm olarak üniversite içinde yaptığımız çalışmalar dışında halka yönelik bir takım çalışmalar da yapmaya çalışıyoruz.

Bunların başında gelen, geçen yıldan itibaren başlattığımız bu ikinci yılı olan "Cumartesi Okulu" adı altında bir program başlattık. Burada, gerek üniversitede başka bölümlerde okuyan, gerekse dışardan küçük çocuklar da geliyor, büyük, yetişkin insanlar da geliyor. Onlara arzu ettikleri bölümlerde bireysel dersler veriyoruz. Bunun yanında istekli gruplar olduğu zaman, geçen yıl vardı, solfej, müzik tarihi gibi toplu dersler de verilebiliyor.

Bunun dışında bir de eğitim çalışması olarak niteleyebileceğimiz, çeşitli merkezlere gidip açıklamalı dinletiler yapıyoruz hocalar olarak. Konserlerimiz de eğitim çerçevesinde sayılabilir. Şimdilik yaptığımız çalışmalar bunlardır.

4- Bu çalışmalar içerisinde kemanın durumu nedir?

Cumartesi Okulu'nda aslında kemana büyük bir ilgi var. Özellikle küçük yaşta başlanması gereken bir enstrüman olduğu için, sekiz tane öğrencimiz var ilk okul çağından. Bu öğrenciler kemana burada başladılar. Onlar güzel götürüyorlar şimdilik.

Cumartesi Okulu'nun amaçlarından biri de ileride bölümümüze öğrenci yetiştirip hazırlayabilmek, dolayısıyla böyle ilkokul çağından itibaren başladıkları zaman, buraya girecekleri güne kadar çok iyi bir seviyeye gelmiş olacaklar. Bu çalışmalar bu amaca da hizmet etmiş oluyor.

5- D.A.Ü. Müzik Bölümünün eğitim dışında yaptığı çalışmalar nelerdir?

Biz yıl içerisinde bir takım konserler düzenliyoruz. Bu konserler genellikle bölümde hoca olan kişiler tarafından veriliyor. Gerek solo olarak gerekse oda müziği olarak birleşip yapıyoruz. Ondan sonra çeşitli açılışları oluyor okulun törenleri oluyor, buralarda müzik bölümü her zaman görev alıyor. Hem bölümü tanıtmaya amacıyla hem de yapılan etkinliklere daha kültürel ve daha sanatsal bir boyut getirme amacıyla. Bu yıl da oldukça yoğun bir şekilde geçmektedir. Her ay iki-üç kez konserlerimiz oluyor. Kendi konserlerimiz dışında, dışarıdan davet ettiğimiz sanatçılar da konserler veriyor. Gerek yurt dışından Amerika ve İngiltere'den, gerekse Türkiye'den çeşitli kişileri de davet ederek bu tür etkinlikleri yapmaktayız.

6- D.A.Ü. Müzik Bölümü'nün Kıbrıs Türk müzik kültürünü geliştirmek için gelecekte yapmayı düşündüğü çalışmalar var mı?

Evet tabi ki var. Gelecek için çok güzel projelerimiz var. Bunlardan bir tanesi yarışmalar düzenlemeyi düşünüyoruz. Bu yarışmalar genç müzisyenlere yönelik olarak yapılacak. Amacımız da gizli kalmış yetenekleri ortaya çıkarabilmek ve onlara eğitim olanakları sağlayabilmek. Genel anlamda bu tür müziksel çalışmalarını gençlik arasında da teşvik etmek. Çünkü bir amaç olmadan bir şey ortaya çıkmıyor. Böyle bir amaç ortaya koyabilirsek, bu yarışmaya katılmak, çeşitli olanaklar elde etmek, tabi ki bir takım parasal ödülleri de olacaktır. Bu şekilde gençleri de bu yarışmalara teşvik etmeye çalışacağız.

Bunun dışında konserlerimiz tabi ki devam edecek, bir de yaz aylarında kurslar düzenleyeceğiz. Bu kurslara da yine öğrencileri belli bir sınav çerçevesinde alacağız.

Gerek kendi hocalarımız gerekse yurt dışından davet edeceğimiz hocalardan bir iki haftalık kurslar düzenlenecek. Keman, oda müziği ve koro dallarında. Ve bu kurs sonunda da bir araya gelen gençlerin bir konser vermesini sağlayacağız.

Bunun dışında tabii ki çok ileriki projelerden bahsedebilirsek, en büyük amaçlarımızdan biri de bu mezun olacak öğrencilerimizi, tabii yeterli olan öğrencilerden, D.A.Ü. Oda Orkestrası adı altında küçük bir oda orkestrası kurmayı planlıyoruz. Tabii bunun oluşması için üniversitenin yanında birkaç sponsor da bulunması gerekir bu pahalı bir iştir. Ama o öğrencilerimizi istihdam edecek şekilde yeteneklerini ortaya koyup hayatlarını da kazanabilecekleri bir şekilde sokmak için bu tür girişimlerimiz de var.

D.A.Ü. Müzik Bölümü Keman Öğretmeni Alexander Zabolotnoff ile yapılan görüşme sonuçları aşağıda verilmiştir.

Görüşülen: Alexander ZABOLOTNOFF, D.A.Ü. Müzik Bölümü, Keman Öğretmeni

Görüşen: Mustafa FEGAN

Görüşme Tarihi: 03 Mart 2002, saat 11.00

Görüşme Yeri: D.A.Ü. Müzik Bölümü, Magosa

1- K.K.T.C.'de hangi müzik türleri ile tanışma ve yorumlama fırsatınız oldu?

Kıbrıs'ta ben yeni geldim biliyorsun. Kıbrıs'ta yeni tanıştığım müzikler, Türk Sanat Müziği ve Folklor Müziği var. Türk sanat müziği bizim batı müziğimize göre çok farklı bir müzik, ilginç ve çok farklı. Farklı deyince komaları biliyorsun. Bana göre Türk Sanat müziği çalan kişi batı müziği çalamaz, bunlar farklıdır. Bu konuyu bilmediğim için de fazla konuşmak istemiyorum.

2- Kemanın bu müzik türleri içerisindeki kullanılma durumu hakkında ne düşünüyorsunuz?

Halk müziğinde keman çalanları bu işi tam anlamıyla yapmadıklarını düşünüyorum. İyi örnekler değil, bu yüzden bu konuda bir şey söylemek istemiyorum.

3- K.K.T.C.'de keman için materyal bulmakta zorlanıyor musunuz?

Yani buradaki kemanlar, özellikle keman yapımcıları, tabii burada pek keman yapımcısı yok. Birkaç kişi var o da profesyonel değil. Keman yapımı eğitim ister. Avrupa'da, Türkiye'de güzel ustalar var, yapımcılık babadan oğula öğretilerek gidiyor ve teknolojiyi biliyorlar ama burada böyle bir şey yok. Bu açıdan keman tamiri yapan kimse yok. Bu yüzden kemanları Türkiye'ye yolluyoruz, bu bizim en büyük sorunumuz. Küçük tamiratları yaptırabiliyoruz ancak büyük tamirat istenilen durumlarda Türkiye'ye gönderiyoruz. Yayda kıl değiştirmeyi kimse yapamıyor burada, yapıyorlar ama iyi değil.

Bir de nota bulmak çok zor. Ben okul yönetimine teşekkür etmek istiyorum, çünkü doküman yarattılar. Ancak kütüphane yaratmak için şimdi bir yılda istersen bir milyon dolar al, kütüphane veya stüdyo yapamazsın, bu yıllar ister. Biz üç yıldır bu işteyiz, bu üç yıl içerisinde kullanılan notalar, bazen eski konservatuarlardan elde ettiğimiz notalar var. Ancak şimdi Ankara nota vermiyor, biz fotokopi olarak yapıyoruz.

Türkiye, Amerika ve Avrupa'dan notalar getiriyoruz, ayrıca kendi notalarımız da var, şimdi bir dolap dolusu notamız oldu ama yeterli değil.

Bu yıl oda müziği dersi var, oda müziğini biliyorsun, kuartetler, triolar var bunlara uygun nota yok, şimdi bu tür notalar arıyoruz. Yani en az on sene daha lazım iyi bir kütüphane oluşturmak için. Video örnekleri, audio örnekleri oluşturmak için.

4- Ülkenizde kemanın yoğun olarak kullanıldığı müzik türleri hangileridir?

Geldiğim yerde her tür müzik bulunmaktadır. Klasik müzik, senfonik, opera, tiyatro, caz müzik festivalleri var. Orada kemancılar uğraşıyorlar. Pop müzikte de kullanılmaktadır keman, son zamanlarda elektro kemanlar Yamaha gibi, bunlar yeni bir oluşum yarattılar.

5- D.A.Ü. Müzik Bölümünde uygulanan keman eğitimi programı sizce yeterli midir?

Bizim programda her öğrenci haftada iki ders alıyor, bence bu yeterlidir. Çünkü, bu öğrenciler için iki ders yeterli. Ancak derslerden sonra ve her gün kesinlikle çalışma ister. Yani öğrenciler maalesef böyle düşünmüyor. Ben öğrencilere bir örnek veriyorum.

Mesela bir tiyatrodaki öğrenci aktör, oyunu evde ezberliyor ve geliyor, sahneye yönetmene bir şeyler yapmak için yani güzel bir şey yapmak için, ama bazen öğrenci de geliyor derste deşifre yapıyor. Ben ona diyorum ki, deşifreyi evde yapıyorsun sonra buraya gelince ben sana yardım ediyorum. Ben sana artikülasyonda, nüanslarda ve teknikte yardım edeceğim, ondan sonra eşlikli çalışacağım, sen böyle gelersen ben yardımcı olamam diyorum.

6- Öğrencilerin keman dersine bakışları ve yaklaşımları konusunda ülkenize göre ne tür farklılıklar gözlemlemektesiniz?

Bu bölüm yeni açıldı biliyorsun ve müzik eğitimi açısından Güzel Sanatlar Lisesi haricinde çok fazla da örnek yok Kıbrıs'ta. Müzik eğitimi, spor eğitimi veya bale eğitimi gibi eğitimler bir sistem ister. Yani küçük yaştan başlanmalı. İlkokulda öğrenci derse başlıyor korolarda söylüyor, ondan sonra oradaki öğretmenler diyor ki, "bu çok yetenekli çocuk, kemanı da çok iyi çalabilir elleri çok uygun." Ve konservatuar uzmanları, eğitim uzmanlarının birlikte çalışmaları lazım. Çünkü, bu yetenekli çocukları önce siz yani eğitimciler buluyorsunuz ve uzmanlara gönderiyorsunuz. Tabii o sizin koronuzda ve orkestranızda devam edecek ama kemanı geliştirmek için uzmana gelmesi gerekir. Bence müzik eğitimi ve konservatuar eğitimi daha yakın daha beraber çalışması gerekir.

Kıbrıs'ta genel müzik eğitimi iyi değil, açık söylüyorum sana. Çünkü üniversiteye kadar sürekli bir eğitim yok. Çocuk küçük yaştan müziğe başlamalı, ortada boşluk varsa olmuyor. Öğrencilerin derse karşı ilgisi de genel kültüre bağlı. Biz şimdi sadece enstrüman uzmanları değiliz, bütün eksiklikleri, öğrencilerin müzik konusundaki eksikliklerini kapatmalıyız. Mesela ilk yıl okul açıldığında gelen öğrenciler, nota bilmiyor, kendi folklor müziği hakkında diğer müzikler hakkında hiçbir şey bilmiyor. Bunları bilmeyen çocuk doğal olarak klasik müzik ve caz müziği hakkında da pek bir şey bilmiyor. Şimdi son zamanlarda Kıbrıs'ta iyi bir noktaya gelindi, çok fazla festivaller var. Mesela, Müzik Dostları Derneği'nin düzenlediği "*Bahar Festivali*" var, "*Bellapais Festivali*" var, biz öğrencilere bu festivallerde yorumlanan müzikleri örnek gösteriyoruz, bazen onları zorla konserlere götürüyoruz. Çünkü yaptıkları işin ne olduğunu bilmeleri, öğrenmeleri için önce onu bir görüp dinlemeleri gerekir. Örneğin sen resim yapıyorsun, bir tane boş beyaz bir duvar var, ne yapacaksın? Önce kafanda bir

şey tasarlamam gerekir. Eğer bu konuda hiçbir fikrin yoksa ne yapabilirsin? Sizin eğitimcilerin tam olarak vermeniz gereken eğitimle bu ancak sağlanabilir.

Bunu ben her zaman söylüyorum, müzik eğitimi çok önemli bir nokta, bu müzikte genel nokta. Aile doktoru, genel doktor gibi. Bu doktor genel sağlığa bakıyor, gerekirse kalp uzmanına gönderecek. Belki konservatuarları bu üzecek ama, müzik öğretmenlerinin işli daha önemli.

7- Klasik Müziğin K.K.T.C.'de gelişmesi için sizce neler yapılmalıdır?

İlk önce bu sistem baştan düzenlenmeli, yani ilkokuldan, ortaokuldan ve liselerden. Eğitim sistemi çalışıyor, her okulda müzik öğretmeni var, her okulda folklor grupları var, hemen hemen her okulda korolar var, orkestralar var. Ancak profesyonel müzik eğitimi için baştan bir tane profesyonel müzik eğitimi veren bir okul lazım. Yedi-sekiz yaşındaki çocuklara eğitim veren, konservatuar uzmanlarının bulunduğu. Okul diğer kurumlarla çok yakın iş birliği içinde olmalı ve çok iyi bir sistemle yönetilmeli. Çünkü bu okula çocuklar sizden gelecek, on-on iki sene sonra iyi bir orkestracı iyi bir solist olacak, uzman olacaklar.

8- K.K.T.C.'de yaptığınız etkinlikler var mı?

Çok fazla konserler var, özellikle bahar zamanlarında, bu yıl piyanoda Aslı Giray Raman ile üç konser yaptık Güzelyurt'ta, Bellapais Manastırı'nda, SOS Çocuk Merkezinde konserler verdik. Konserler çok iyi geçti, eskiye göre baktığımız zaman konserler daha kalabalık ve insanlar daha meraklı şimdi. Her hafta biz konser yapamıyoruz. Gerek afiş çalışmaları gerekse bizim kendimizin çalışması için zaman yok.

D.A.Ü. Müzik Bölümü Keman Öğretmeni Beth I. Schneider-GOULD ile yapılan görüşme sonuçları aşağıda verilmiştir.

Görüşülen: Beth I. Schneider-GOULD, D.A.Ü. Müzik Bölümü Keman Öğretmeni

Görüşen: Mustafa FEGAN

Görüşme Tarihi: 03 Mart 2002, saat 14.00

Görüşme Yeri: D.A.Ü. Müzik Bölümü, Magosa

1- K.K.T.C.'de ne tür müziklerle karşılaştınız? Bu müzikler içerisinde yorumladığınız türler oldu mu?

Restoranlarda değişik müzik türlerini dinleme fırsatım oldu. Ayrıca halk müziği ve pop müziği dinleme fırsatı buldum. İlk dinlediğimde çok yabancı gelmişti ancak şimdi daha kolay dinleyebiliyorum, yani alıştım. Bu tür müzikler ciddi müzik olarak nitelendirilemez ama Kıbrıs müzik kültürünü tanımam için bana fırsat oldu, fakat çalma fırsatım olmadı.

2- Kemanın bu müzik türleri içerisindeki önemi sizce nedir?

Keman melodiyi çalan çalgı olduğu için normal olarak Türk Müziği'nde de en önemli çalgılardan biri olduğunu düşünüyorum. Kullanıldığı bütün müzik türlerinde keman en önemli çalgıdır.

3- Ülkenizde ne tür müzikler çalınıp yorumlanmaktadır?

Folk, blues, klasik gibi pek çok müzik türü yorumlanmaktadır. Her tür müziği bulabilirsiniz.

4- Sizin ülkenizde kemanın müzik türleri içerisindeki önemi nedir?

Diğer müzik türlerinde olduğu gibi, keman benim ülkemdeki müzik türleri içerisinde en önemli çalgılar arasına girmektedir. Senfoni orkestralarına baktığım zaman, çalgı olarak en fazla gördüğüm çalgı kemandır. Bu da kemanın ne kadar gerekli ve önemli olduğunu göstermektedir. Bazı durumlarda diğer çalgılar da melodileri çalar ancak bu durum genel değildir. Kemanın melodiyi çalan çalgı olmasının yanında, orkestralarda ikinci kemanlara baktığımız zaman, aynı zamanda armonik düzeni sağlayıcı görevleri de olduğunu görürüz. Bu yüzden keman son derece önemli ve gerekli bir çalgıdır.

5- D.A.Ü. Müzik Bölümü'nde uygulanan keman programı, kemancı yetiştirmek için sizce yeterli midir?

Bazı öğrenciler uzun süredir bu çalgıyı tanımakta ve çalışmaktadırlar, bu öğrenciler ile yapılacak sistemli ve kaliteli çalışmalar ile iyi bir sonuç elde edilebilir. Ancak bazıları da var ki kemana bu bölümde tanışmışlar. Onlara ancak kemana tanıtıp,

ilerde öğretebilecekleri kadar çalmayı öğretebiliyoruz. Çünkü bu öğrenciler on dokuz yaşında kemana başlamışlar ve bu onlar için çok geç.

6- Ülkenizdeki keman öğrencileri ile buradaki keman öğrencileri arasında bir karşılaştırma yaparsanız keman dersine bakış olarak ne tür farklılıklar ortaya çıkarmaktadır?

Öğrenci her yerde öğrencidir, hangi kültürden oldukları ve insani yapıları hiç fark etmez. Dillerimizin farklı olması benim biraz daha fazla yaratıcı olmamı gerektiriyor. Öğrencilerime bir şey anlatmam gerektiğinde zorlanıyorum ve dillerimizin farklı olmasından dolayı değişik örnekler vererek onlara anlatmak istediklerimi anlatmaya çalışıyorum. Öğrenci her yerde öğrencidir.

7- Keman yapımı-onarımı konusunda sorunlar yaşıyor musunuz? Eğer yaşıyorsanız bu sorunları nasıl gideriyorsunuz?

Küçük problemlerde yani, yeni eşik takma ve yayla ilgili sorunlarda burada bulunan *Harmony Müzik Evi*'nde gideriyorum. Bu müzik evinin sahibi benim yakın arkadaşım ve bana çok yardımcı oluyor. Küçük tamirlerde sorun yaşamıyoruz ancak büyük sorunlarda ise çalgıları Türkiye'ye yolluyoruz. Türkiye'dekilerin de çok iyi olduğunu düşünmüyorum, buradan daha iyi olduğu için oraya yolluyoruz. Kıbrıs'a bu konuda profesyonel biri getirilebilir ama Kıbrıs küçük bir yer ve burada çok fazla iş gelme durumu yok, o yüzden bu zor. Belki ilerde müzik öğrencileri çoğalınca böyle bir şey yapılabilir.

8- Keman literatürüne ait notalar ve materyaller bulma konusunda sorunlar yaşıyor musunuz?

Ben derslerimde kendi notalarımı kullanıyorum. Okul yönetimi bu konuda çok anlayışlı ve sipariş ettiğimiz her şeyi getiriyor. Nota çok büyük problem değil burada. Daha fazla problem olan müzik dinlemek için çok fazla kaynak yok.

Okul kütüphanesinde bir müzik kütüphanesi kuruldu ve bu kütüphane her geçen yıl geliyor. Ancak halen daha yeterli değil. Bunun nedeni önemli eserlerin ve büyük yapıtların bir çoğu daha kütüphanemize konulmamıştır. Bu sorunu da şimdilik

internetten www.audiogalaxy.com ile gidermekteyiz. Bu siteden istediğiniz müziği dinleyebiliyorsunuz.

9- Uluslar arası sanat müziği'nin K.K.T.C.'deki durumu nedir? Bu durumu daha iyi düzeye nasıl taşıyabiliriz?

Bu zor bir soru çünkü burası benim için yeni bir ülke. Burada iki yıldır bulunmaktayım ve bu zaman içerisinde sürekli olarak gelişmeler olduğunu gözlemledim.

Müziğin gelişmesi için dünyanın her yerinden kaliteli müzisyenlerle, burada yetişen kaliteli müzisyenlerin konserler vermesi gerekmektedir. Bu konserlerin de yüksek seviyede olması gerekmektedir.

Kıbrıs geliştirmekte olan bir ülke ve her konuda gelişeceği gibi klasik müzikte de gelişmeler var ve bu sürecektir. Ancak bu bir anda olmaz. Biz öğretmenler olarak bu konuda çok dikkatli olmalıyız. Bütün klasik müzik tarihini düşündüğümüzde biz daha başlangıçtayız.

10- K.K.T.C.'de kemanın kullanılma durumu ve niteliği sizce nedir? Kemanın kullanılmasını daha nitelikli bir hale nasıl getirebiliriz?

Öncelikle okullardaki müzik eğitimine önem verilmelidir. Kemana ne kadar erken yaşta başlanırsa o kadar iyi. Bu yüzden okullarda verilen müzik derslerinin nitelikli olması ve o yaşlardan keman eğitimine başlanması gerekir. Sadece kemana başlamak önemli değildir. Üst düzeyde keman eğitimi ve sistemli olarak bireysel çalışmaların yapılması gerekir.

11- K.K.T.C.'de konserler verdiniz mi? Konser salonlarını ve dinleyiciyi nasıl buldunuz?

Evet. Konserler verdim. Okulun konser salonunda, Bellapais'ta, birkaç kez kocamla, kocam okulda gitar öğretmenidir, onunla düolar yaptık. Ayrıca trio kurup konserler verdik.

Salon ve dinleyiciye gelince, okulda konser vermek daha kolay. Salonun kapasitesi güzel ve insanlara daha yakın, ayrıca diğer bölümlerden klasik müziğe ilgi duyan pek çok öğrenci de konserlere katılıyor. Dinleyiciler bu olaya sadece aktivite

olarak bakıyorlar. Küçük bir memleket olduğu için pek fazla aktivite olmuyor, böylece ilgi yüksek oluyor.

Konser verirken beni en çok zorlayan konu ise eser seçmek. Kıbrıs halkının klasik müzik ile iç içe olmamasından ve bu müziği iyi tanımamasından dolayı ağır eserler seçmiyorum, onları sıkıp bu müzikten uzaklaştırmak istemiyorum.

- Yukarıda verilen görüşme sonuçlarından yola çıkarak şu görüşlere yer verilebilir:

D.A.Ü. Müzik Bölümü'nde öğrencilere verilen keman eğitimi sırasında onların çalgılarını kullanabilme seviyelerinin dikkate alınmasının, öğrencilerin çalgılarını geliştirebilmeleri açısından son derece önemli olduğu düşünülmektedir.

Farklı kültürlerden gelen öğretmenlerin, hem kendi kültürlerinden getirecekleri birikimlerle hem de çalgı eğitiminde uzman olmalarının verdiği birikim ile, D.A.Ü. Müzik Bölümü'nde verilen keman eğitiminin düzeyini olumlu yönde etkilediği düşünülmektedir.

Yabancı öğretmenlerin Türk Müziği hakkında bir şey bilmemeleri ya da bu müziği icra edenleri başarısız bulmalarından dolayı bu müziğe uzak durdukları, ancak Kıbrıs Türk Toplumunu tanıma ve katkıda bulunma konusunda istekli oldukları söylenebilir.

Öğretmenler, kemanın melodiyi çalan bir çalgı olmasından dolayı, bütün müzik kültürlerinde olduğu gibi Kıbrıs Türk Müzik Kültürü'nde de önemli bir çalgı olduğunu belirtmişlerdir.

Yabancı öğretmenlerin karşılaştıkları en büyük sorunların, öğrencilerin ilgisizliği, çalgı bakım-onarımı ile materyal bulma konusunda olduğu belirtilmiştir. Öğrencilerin, güncel müziklerin etkisiyle klasik müziğe ilgi göstermedikleri düşünülmektedir. Ayrıca, içinde bulunulan ortamda, keman öğrencileri ve bu konuda eğitim veren kuruluşların olmasına karşın, keman materyallerine ulaşamaması ve kemanın bakım ve onarımı için uzmanların bulunamaması düşündürücüdür.

D.A.Ü. müzik bölümünde okul dışında yapılan eğitim çalışmalarının son derece önemli olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmalar içerisinde "Cumartesi Okulu" araştırmacı tarafından gözlemlenmiş ve görsel materyal elde edilmiştir. Bunlar "ekler" bölümünde verilecektir. Cumartesi Okulu programında gözlenen en önemli unsurun, eğitime katılan öğrencilerin yaşlarının küçük olmasıdır. Küçük yaşta başlanılan müzik

eğitiminin, gelecekte iyi müzisyenlerin yetişmesi açısından son derece önemli olduğu bilinmektedir. Ayrıca yapılan dinletilerle halkın bilinçleneceği, çocukların ve bir çok yetişkinin müziğe karşı ilgilerinin çoğalacağı, bununla birlikte, Kıbrıs Türk halkının kaliteli müzik dinleyicisi olma yolunda gelişeceği düşünülmektedir.

D.A.Ü. Müzik Bölümü'nde yapılan arşiv çalışmaları, öğrencilerin istedikleri eserleri hemen bulup dinleme şanslarının olması ve kütüphanelerinde müzikle ilgili Türkçe ve İngilizce pek çok kitabın bulunması, onların kendilerini geliştirmelerini kolaylaştırıcı unsurlar olarak görülmektedir.

2.4. K.K.T.C.'de Özengen Müzik Eğitimi Kapsamında Keman Eğitimi

Yaygın müzik eğitimi kapsamında, K.K.T.C.'de folklor dernekleri ve müzik öğretmenleri tarafından özel olarak verilen özel keman dersleri bulunmaktadır.

2.4.1. K.K.T.C.'deki Folklor Çalışmaları Ve Dernekler

1571 yılında Kıbrıs'a Osmanlı İmparatorluğu'nun gelmesiyle adaya yerleşen Türkler, Anadolu Kültürü'nü de adaya taşımışlardır. Ayrıca uzun yıllar Rumlarla iç içe yaşayan Kıbrıslı Türklerin, bu kültürden de etkilenmelerinin kaçınılmaz olduğu düşünülmektedir.

Kıbrıs'ta ilk örgütlü Halk Müziği çalışmaları, 1962'de Kıbrıs Türk Sanatçılar Ocağı tarafından başlatılmış, ilk kez halk müziği konseri verilmiştir.³⁸ Bunun yanında 1970'li yıllarda Türk Müziği ezgileri derlenmeye başlanmıştır.

Günümüzde Kuzey Kıbrıs'ta faaliyet gösteren pek çok folklor derneği bulunmaktadır. Bu dernekler içerisinde Folk-Der, Gençlik Merkezi, Gençlik Dairesi Lefkoşa Gençlik Merkezi, Gençlik Dairesi Gazi Magosa Gençlik Merkezi, Gazi Magosa Belediyesi Halk Dansları Topluluğu, Güzelyurt Sanat Derneği ve bunların dışında köylerde ve okullarda kurulan pek çok halk dansları ekipleri yer almaktadır.

³⁸ Eralp Adanır, a.g.e., s.85

2.4.1.1. Görüşme Sonuçları

<u>Görüşülen</u>	<u>Görüşme Tarihi</u>	<u>Görüşme Saati-Yeri</u>
Nuri ÜNÜÇOK(Kültür Dairesi)	18 Şubat 2002	11:00-Lefkoşa
Ali KATIPOĞLU(FOLK-DER)	26 Şubat 2002	14:00-Lefkoşa
Hüseyin GÜRŞAH(Gençlik Merkezi)	26 Şubat 2002	16:00-Lefkoşa
Mustafa ERSÖZLÜ(Magosa G.Dairesi)	28 Şubat 2002	19:00-Magosa
Mehmet ÇAMLIDAĞ(M.Belediyesi)	01 Mart 2002	11:00-Magosa
Fatoş GİRİTLİ(Lefkoşa G.Dairesi)	02 Mart 2002	19:00-Lefkoşa
Kemal Dürüst(GÜSAD)	03 Nisan 2002	11:00-Güzelyurt

Kültür Dairesi basın yayın kolunda görevli, Kıbrıs Türk Folklor müziği hakkında araştırmalarda bulunan Nuri Ünüçok ile yapılan görüşme sonuçları aşağıda verilmiştir.

Görüşülen: Nuri ÜNÜÇOK, Kültür Dairesi Basın Yayın Kolu

Görüşen: Mustafa FEGAN

Görüşme Tarihi: 18 Şubat 2002, saat 11.00

Görüşme Yeri: K.K.T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Lefkoşa

1- Kültür Dairesine bağlı hangi topluluk ve kuruluşlar vardır?

Kültür Dairesi'nin bünyesinde sürekli faaliyet gösteren üç tane topluluk vardır. Bunlardan biri Devlet Halk Dansları Topluluğu, ikincisi Devlet Türk Halk Müziği Topluluğu, üçüncüsü ise Devlet Türk Müziği Topluluğu'dur. Şimdi bunları biraz açacak olursak, bunlar tamamen elamanları amatör kişilerden oluşan topluluklardır. Yani devletten herhangi bir ödenek veya maddi olarak herhangi bir menfaat sağlamamaktadırlar diyebilirim. Sadece bu işe gönül vermişlerdir, bu işi seviyorlardır onun için bu çalışmalara katılmaktadırlar. Ve tamamen amatörce bu çalışmalarını yürütmektedirler.

Devlet Halk Dansları Topluluğu'nun başındaki sorumlu da tamamen amatördür. Devletin başka bir kurumunda çalışmaktadır ama bu işten özel olarak herhangi bir maaş almamaktadır. Bu da demek oluyor ki yöneticisiyle, eğitimcisiyle, dansçısıyla tamamen amatör bir kuruluştur. Bu yönüyle diğer hiçbir dernekten ayrılmıyor. Yalnız burada

müziyen yönünden kadrolu olan ve dairede görev yapan bir müzisyenin yanında, yine bu dairenin Devlet Türk Müziği Topluluğu'nda görev yapan ikinci bir müzisyenin katkısıyla yani bunlar dairenin maaşlı elemanları oluyor, müzisyen açısından böyle bir imkana sahiptir. Geriye kalan müzisyenler yine dışardandır, tamamen amatör ve gönül vererek bu işi yapmaktadırlar. Devlet Halk Dansları için söyleyebileceğimiz bunlar.

Devlet Türk Halk Müziği Topluluğu ise, yine tamamen amatör elemanlardan oluşmaktadır. Gerek orkestrasındaki arkadaşlar gerek korosundaki arkadaşlar tamamen amatör ve dışardan katılım ile gelen arkadaşlardır. Bunun şefi yine dairede sadece bu işle görevli personeldir. Onun dışındaki bütün herkes amatördür. Devlet Türk Müziği Topluluğu yine öyle. Şefi dairede görevlidir. Her ne kadar kadrosuyla ilgili bir yerde olmasa da yani başka bir kadroda görevlendirilmiş olsa da, dairenin maaş alan elemanıdır. Onun dışındaki herkes amatördür.

2- Kültür Dairesi'nin folklor müziği içerisinde kullandığı belli bir repertuar var mı? Bu repertuarı nasıl sağlıyorsunuz? Bu repertuarın kullanılma durumu nedir?

Kültür Dairesi'nin Folklor Müziği içerisinde kullandığı bir repertuar vardır. Bu repertuar dairede bulunan müzisyenlerin kendilerine göre oluşturdukları repertuardır. Yani bunları kendi araştırmaları, kendi bulguları, kendi gördükleri doğrultusunda oluşturdukları repertuardır. Bu repertuar diğer müzisyen ve grupların yaptığı repertuarlarla, yani müziklerle benzerlik gösterse de, diğer grupların repertuarlarıyla bire bir benzerlik göstermemektedir. Bu tüm ülkede olduğu gibi. Yani iki tane müzisyen bulamazsınız ki ikisi de aynı çalsın, yani bu derecede bir durumdayız. Herkes kendine göre, zamanında çoğu kulaktan öğrenmiş, bu güne kadar da öyle gelmiş. Yazılı olarak bize birtakım şeyler ya geç gelmiş işte şimdi şimdi oluşturulmaya başlanıyor ki bu da yetersizdir. Ya da geçmişten bize hiç gelmemiştir. Araştırmalara çok geç başlanıldığı için, ta işte 70'lerden sonra 72'lerde, 73'lerde, ta ki tak etsin, birileri bize bir şeyler söylesin, "sizin yok mu ?" sorusuna, "a bizim de var" dediğimizde aklımıza geldi o zaman da çok geç oldu. Kaynak kişiler yok olmaya başladı. Geçmişten günümüze daha fazla kulak yoluyla yani ustadan çırağa yöntemiyle geldiği için herkes de duyduğu gibi öğrenmiştir bu folklor müziğini. Yazılı pek kaynak da olmadığı için elimizde birliktelik sağlanamamıştır. Dolayısıyla bütün müzisyenlerde, gruplarda, derneklerde olduğu gibi

Kültür Dairesi'nin de kendine göre yaptığı bir müzik vardır ama birebir uyuşmuyor, tutmuyor diğer derneklerle ve müzisyenlerle.

3- Kıbrıs Türk folklor müziği içerisinde hangi çalgılar kullanılmaktadır? Bu çalgılar içerisinde kemanın durumu nedir?

Kemanın bu enstrümanlar içerisindeki yerine geçmeden önce, kullanılan enstrümanları bir sayacak olursak:

İlk başta *kemanı* saymalıyız. Daha sonra *ud*, *darbuka*, *tef*, *kaval*, özellikle geçmişte düğünlerde bolca kullanılan *davul* ve *zurna*, *cümbüş* sonradan girmesine rağmen sesinin gürlüğünün daha yüksek olmasından dolayı bir ara udun yerine tercih edilmişti. Çok yaygın olmamakla birlikte kullanılmıştır bunu görüyoruz. Çok eskilerden dinlediğimiz kadarıyla *lavta* veya *lavutta* dediğimiz bir çalgı daha fazla Rumların kullandığı ama Türklerin de kullandığı bir alettir. Lavta şimdilerde kullanılmamaktadır.

Başlıca aletler bunlardır. Keman ise Kıbrıs Türk Folklor Müziğinde temel alettir. Yani kemansız bir Kıbrıs müziği düşünülemez. Sadece kemanın çalındığı çok kayıtlar dinledik ama kemansız, diğer aletlerin hepsinin çaldığı bir müziğe pek rastlamadık. Ferdi olarak, kişisel olarak siz oturup bir aletinizle bir müziği çalarsınız ama dinleyiciye sunulacağı zaman keman temel alettir ve kemansız bir Kıbrıs müziği düşünülemez.

4- Kültür Dairesi, Kıbrıs Türk folkloru için çalıcı yetiştirme çalışmalarında bulunuyor mu? Çalıcılık diğer kuşaklara nasıl aktarılmaktadır?

Kültür Dairesi, Kıbrıs Türk Folklor Müziği'ne kemancı yetiştirmek için herhangi bir çalışmada bulunmuyor. Keman eğitimi veren bir durumu yoktur. Yani görevleri içerisinde bulunmasına rağmen şu ana kadar böyle bir çalışma yapılmamıştır.

Bu tür müziği öğrenen kişilerin veya çalıcıların, gerek kemancılar gerekse diğer aletleri çalanlar, tamamen kendi çabalarıyla öğrenmişlerdir ve kendi özel ilgileriyle bu müziği yapmışlardır, kimse onlara bu müziği öğretmemiştir. Tamamen kişiseldir. Çoğu zaman da kulaktan öğrenilmiştir. Şimdilerde dediğim gibi, yakın zamanda dağınık da olsa bir takım notalar ortaya çıkmıştır, bu notalara da çalmak isteyenler ulaşabiliyor. Ama bu notalar da çeşitli karmaşalara yol açıyor.

Folk-Der yönetim kurulu başkanı ve eğitmeni Ali Katipoğlu ile yapılan görüşme sonuçları aşağıda verilmiştir.

Görüşülen: Ali KATIPOĞLU, FOLK-DER Yönetim Kurulu Başkanı

Görüşen: Mustafa FEGAN

Görüşme Tarihi Ve Saati: 26 Şubat 2002, saat 14.00

Görüşme Yeri: FOLK-DER, Lefkoşa

1- Derneğin kuruluş amaçları ve etkinlikleri nelerdir?

Lefkoşa Folklor Derneği adı üstünde, folklor amaçlı kurulmuş Kıbrıs'taki kültürleri, Kıbrıs'ta yaşayan bizden önceki nesillerin kültürlerini, araştırıp bugüne getirilenleri bir çatı altına toplamak, bu olayları bizden sonraki nesillere aktarmak ve bu uzay çağında, milenyumda, şimdiki çocukları eski örf ve adetlerden biraz bir şeyler öğretebilirsek ne mutlu bize. Bu amaç içindir aslında kurulmasının nedeni. Adı üstünde folklordur. Amacı da zaten o.

Etkinliklerimizi yurt içi ve yurt dışı olarak ikiye bölebilirsiniz. Yurt içinde, her yıl adet ettiğimiz geleneksel gösteri günlerimiz vardır. İşte çocukların sahneye çıkma zevkini aşlamak. Ne öğretilirse, ne öğrenirse onu sahnede sergileyebilmesini sağlamak. Çünkü her çocuğun her ekipte oynayabilme şansı yoktur. Dolayısıyla, bu gösteri haftası içerisinde az bileni de çok bileni de hepsini bir araya koyuyoruz ve ailelerine çocuklarını sahnede izleme ve öğrendiklerini sergileme şansı veriyoruz. Bir haftalık bir etkinliktir.

Yurt içinde gösterilerimiz olmaktadır. Yapılan şenliklerde, festivallerde görev verildiğinde oynuyoruz. Turistik amaçlı gösterilerimiz olmaktadır. Onlarla uğraşyoruz.

Bir de yurt dışı etkinlikler vardır. Festivallerdir. İşte her yıl bir tane iki tane festivale gitmeye çalışıyoruz. Oradaki amaç da kendi ülke insanımızı, kültürümüzü oraya götürüp, kendimizi onlara tanıtmaktır.

2- Derneğinizin bağlı olduğu kurum ya da kuruluşlar var mı? Ekonomik kaynaklarınız nelerdir?

Dernek bağımlı bir dernek değildir. Özerktir. Yasa gereği K.K.T.C.'ye bağlıyız, yani dernekler yasasına bağlıyız. İlişkilerimiz Eğitim Bakanlığı ve Gençlik Bakanlığı ile sürmektedir. Kendi genel kurulumuz bulunmaktadır.

Ekonomik kaynaklar ise derneğe gönül verenler, çaylar, balolar, yardımlar, piyangolar, dilenmeler dışında pek bir şey yok.

3- Derneğinizin çalıcı bulma konusunda sorunlar yaşıyor mu?

Şimdi bak! Ülkenin sorunudur bu. Fakat biz bu konuda çok şanslıyız. Bizim dernek kuruldu kurulalı böyle bir sorunumuz olmadı. Müziğe gönül vermiş hocalarımız var. Müzisyen arkadaşlarımız ile bu işi kurulduğumuzdan beri götürüyoruz. Bu sorun bizim dernekte büyük ölçüde halledilmiştir.

4- Derneğinize bağlı kaç çalıcı bulunmaktadır?

Daimi olarak yedi müzisyen vardır, bu bazen sekiz olur. Sürekli halde yedi müzisyenimiz bulunmaktadır.

5- Derneğinizin çalıcı yetiştirme konusunda çalışmaları var mı? Bu çalıcılığı diğer kuşaklara nasıl aktarıyorsunuz?

Derneğin müzisyen yetiştirme bölümü yok. Çünkü, kemandır biliyorsunuz bizim oyunlarımızın başlıca çalgısı. Bunu öğretecek olanın da okullu olması gerekmektedir. Yani amatörce bu işi yapacak çok az insan bulursunuz. Bu işi meslek edinen insanlardır bu işi yapanlar. Geçmiş zamanlardaki gibi kendi kendini yetiştiren amatör kemancı yada müzisyen bulmakta zorlanırsınız. Onun için böyle bir bölümümüz yok, böyle bir olanağımız da yok. Yani biz çocuğu alıp da bir kemancı yetiştirene kadar o çocuk keman veya müzik bölümünü seçmezse ve başka bölümlerle ilgilenirse, bu eğitimin amacı kalmaz.

Bu gün Kıbrıs'ta çoğu ailede çocuklarına özel ders aldırma hastalığı vardır. Benim kızım piyano çalsın, benim kızım org çalsın, nereye kadar gider bu, bir yerde biter. Bu yüzden, bu yönde bizim böyle bir çalışmamız yok.

Okullardan mezun olanlar bu ülkeye gelir ve onlar çalar. Onların okulda yetiştirdiği çocuklar gelir çalmaya başlar.

6- Derneğinizin kullandığı belli bir repertuar var mı? Varsa bu repertuarları nasıl elde ediyorsunuz?

Bizim kendi hocalarımızın, notaya aldığı müziklerimiz vardır. Biz onlara bağımlı kalıyoruz. Bu da neredendir ? İşte Mehmetali Tatlıyay'ı baz alarak onun üstünde Nuri Hocamızın (Ünüçök) yazdığı notalar vardır. Onlardır bizim repertuarımız. Gösterilerimize onlarla çıkıyoruz.

7- Kıbrıs Türk folklor müziği içerisinde hangi çalgılar kullanılmaktadır? Bu çalgılar içerisinde kemanın durumu nedir?

Keman babalarıdır. Onsuz olmaz. İnce sazların başında keman gelir. Tabi ki folklor müziğimiz çok eskilerinden başladığımızda *davul ve zurnayla, kavalla* Kıbrıs lisanında *dillidüdük* dediğimiz kaval, ince sazlardan *keman, ud*, daha sonraları yeni nesil olarak *cümbüş*, bunun yanında tabi ki *def ve darbuka*, ana olarak bunlardır.

Bunlarına yanında yeni aletler girdi. Mesela çok eskilerden olmayan *klarinet, akordeon* ama bana göre en temel olan, *davul ve zurnanın dışında ince sazlardan keman, ud, cümbüş* de olabilir, *darbuka, def*tir.

Gençlik Merkez başkanı Hüseyin Gürşah ile yapılan görüşme sonuçları aşağıda verilmiştir.

Görüşülen: Hüseyin GÜRŞAH, Gençlik Merkezi Başkanı

Görüşen: Mustafa FEGAN

Görüşme Tarihi Ve Saati: 26 Şubat 2002, saat 16.00

Görüşme Yeri: Gençlik Merkezi, Lefkoşa

1- Derneğinizin kuruluş amaçları ve etkinlikleri nelerdir?

Derneğimiz 1986 yılında, Lefkoşa'da küçük bir salonda kuruldu ve kurulurken hedef, hem gençlere hem çocuklara yönelik olarak kültürel ve sanatsal etkinlikler yapmak, küçükler için ve büyükler için; bu kurulduğu zaman da böyleydi. Halk

danslarını, kendi kültürlerini tanımalarını sağlamak, yetişen gençlere geçmişten gelen birikimleri aktarmaya çalışmak ve gençlerin kamuoyunda veya bulunduğu yerlerde daha etkin olabilmelerini sağlayacak belli birikimleri aktarmak olarak söyleyebilirim.

1986 yılında küçük bir yerde kurulduktan sonra, 1995 yılında, şu anda bulunduğumuz binaya geçtik. Son 3 senedir başkan benim. Derneğin kuruluşunda ben yoktum ben Türkiye'deydim. Döndükten sonra katıldım arkadaşların yanına, bu dönemde, geçtiğimiz aylarda yapılan genel kurulda yeniden başkanlığa seçildim.

Etkinlikler, temelde gençlerin kültürel-sanatsal birikimlerini artırmak ve gençlerin kendilerine güvenebilecekleri bir mekan, bir ortamda her zaman kendilerinin olarak hissedebilecekleri bir yeri ortaya koymaktı amaç. Etkinlik, işte Kıbrıs'ta 1986 yılından beri "*1 Haziran Dünya Çocuk Günü*"nü kurumsallaştırmaya çalışan ve şu anda artık sadece bizde değil her tarafta Lefkoşa, Girne ve Magosa'da kutlanan bir gün olarak, çocukların eğlenebileceği bir gün olarak sadece 23 Nisan gibi çocukların gösteri yapacakları bir gün değil ama eğlenebilecekleri bir gün olarak yapılageldi. Son dört senedir panayırımız var, panayırda gençlerin kendi orkestralarıyla müzik performanslarını sergilediği, konserlerle gündeme geliyoruz. Bir taraftan da geleneksel Kıbrıs panayırlarına benzetmeye çalışmaktayız. Tabi ki bu koşullarda istediğimiz kadar olmuyor ama; bir çaba gösteriyoruz panayırlarda, 1 Haziranda. Çeşitli etkinlikler daha yapıyoruz. Gösteriler, halk dansları gösterileri zaman zaman, yaklaşık dört-beş tane küçük çocuk ekibimiz, iki tane yıldız ekibimiz, bir tane büyük ekibimiz var. Zaman zaman onların gösterilere çıktığı yerler vardır. Kıbrıs'ta yapılan iki toplumlu etkinliklerin bazılarında katılıyoruz, davet edildiğimiz zaman. Orda halk dansları gösterilerimizi yaptık. Geçtiğimiz yıllarda Londra'da bulunan formun davetlisi olarak Kıbrıslı Türkler ve Kıbrıslı Rumlar arasındaki dostluk-işbirliği platformunun davetlisi olarak Londra'ya grup olarak katıldık. Orda da bir kısım temaslarımız var.

2- Derneğinizin bağlı olduğu kurum ya da kuruluşlar var mı? Ekonomik kaynaklarınız nelerdir?

Derneğimiz şu andaki literatürde bulunan, bilinen sivil toplum örgütüdür. Herhangi bir kuruluşla bağlantımız yoktur. Kendi kendine, kendi organlarını kendi üyeleri aracılığı ile seçer. Ve faaliyetlerini bu şekilde sürdüren bir dernek. Bizim oluşturduğumuz Halk Dansları Birliği var. Bizim de kurucu üye olarak bulunduğumuz,

işte 2-2.5 senedir Halk Dansları Birliği çalışıyor. Onun da hedefi halk dansları alanında ortaya çıkan yozlaşmaları, bozuşmaları düzeltmeye çalışmak ve bu konuda tutarlı bir çaba göstermek. Onu da aktif olarak katılıyoruz.

Ekonomik kaynaklarımız, az önce bahsettiğim etkinliklerden gelen gelirler, bir de üyelerimizin ve çocuk kulübüne üye olan çocukların ailelerinin verdiği bağışlarla yürüyoruz. Temelde durum bu. Devletten aldığımız bir yardım yok. Sadece şu anda bulunduğumuz binaların devletten çok yüksek olmayan bir maliyetle yıllık olarak kiralanması. Ve buraların bakımı sürekli olarak yine bizim üzerimizde kalıyor. Elektrik, su, telefonu kendimiz ödüyoruz. Dolayısıyla cebimizden giden çok para var, bütün sivil toplum örgütlerinde olduğu gibi. Böyle bir finans dengesi kurmaya çalışıyoruz.

3- Derneğiniz çalıcı bulma konusunda sorunlar yaşıyor mu?

Evet. En temel sorunumuz müzisyen. Dernek kuruluşundan beri özellikle halk dansları alanında, zaman zaman kendi imkanlarımızı kullanarak kendi üyelerinden birkaç kişiyi ders aldırarak, “gidin keman öğrenin” çünkü halk dansları alanında bizim halk dansları ekiplerinde en temel çalgı *kemandır*. *Akordeonu* kullanıyoruz, *darbuka* var. *Cümbüş* aldık geçen sene, dernek adına. Bunları üyelerimizden bazı arkadaşlarımızın öğrenmesi ve diğerlerine öğretmesi hayalimiz vardı. Çok eskiden beri yapmaya çalıştığımız halde bu konuda çok ciddi bir gelişme kaydedemedik. 4-5 tane keman çalan arkadaş var bizde. İşte etkinlikler belli olduktan sonra hangisine uyarsa onunla gidiyoruz.

Derneğimizin şu anda kendi müzisyeni yok. Çok yakın arkadaşlarımız, Girne'den Erbay, Çağatay Darbaz, Ertem var İstanbul'da okuyan, Taner Şah diye bir arkadaş var. Onunla da temastayız. İstedığımız her zaman en azından birine ulaşabilmemiz bize katkı sağlıyor. Ancak derneğin şu anda en büyük problemlerinden biri müzisyen bulabilmek. Etkinliklerinde, Halk Dansları ekiplerinde, faaliyet gösterecek, çalacak birilerini bulmak önemli bir sorun. Buradaki bütün derneklerin çoğunda bu önemli sorun var.

4- Derneğinizin çalıcı yetiştirme konusunda çalışmaları var mı? Bu çalıcılığı diğer kuşaklara nasıl aktarıyorsunuz?

Az önce söylediğim gibi en temel sorunumuz bu. Daha önce bu konuda denemeler yaptık, kendi müzisyenlerimizi yetiştirmek için. Bir adım attık, bir adım daha var. Şimdi darbuka çalan arkadaşımız, derneğimizin bir üyesi, akordeon yine aynı şekilde. Bu çocukların gelişmesi için bir miktar daha çaba sarf edeceğiz. Şu anda somut olarak bir şey yok ama bunları konuşuyoruz. Derneklerin en temel sorunlarından biri olduğu için. Bunu giderecek bir çözüm arıyoruz. Sanırım ileriki yıllarda bu eğitime girmeleri için arkadaşlarımızı yönlendireceğiz. Daha önceki denemelerde özel hocaların parasını da dernek olarak çıkarıp cebimizden verdik. “Alın bu çocukları yetiştirin” dedik, darbuka, akordeon, cümbüş öğretin dedik. Şu anda bu çalışmayı bir cümbüşçü yetiştirmek için yapıyoruz. Ne kadar başarılı olduğumuzu zaman gösterecek. Geçen sene aldık cümbüşü, çocuk çalışıyor, öğreniyor, derse gidiyor. Zaman zaman da bizden katkı istiyor, ama zaman içerisinde bu olacak gibi.

5- Derneğinizin kullandığı belli bir repertuar var mı? Varsa bu repertuarı nasıl elde ediyorsunuz?

Şu anda özellikle müzik olarak belli kuralları olan, daha önce derneğimizin yaptığı araştırmalarda ortaya çıkan belli müzikleri kullanıyoruz. Kıbrıs Halk Dansları’nda kullanılan tüm müzikleri burada da kullanıyoruz. Bunlar daha önce hem bizim yaptığımız araştırmalarda, hem de diğer araştırmalarda ortaya çıkan müziklerdir. Bunları korumaya, bunları kaydetmeye ve devamlı olarak kullanmaya çalışıyoruz ama daha önce yapılmış öyle çok büyük bir araştırma da yok. Çok değerli arkadaşlar köy köy dolaşmışlar, müzikleri kaydetmişler. Kasetler var. Bu repertuarı bu şekilde kullanıyoruz. Daha önce ortaya çıkan, toplanılan, bilgileri burada aktarmaya çalışıyoruz.

6- Kıbrıs Türk folklor müziği içerisinde hangi çalgılar kullanılmaktadır? Bu çalgılar içerisinde kemanın durumu nedir?

Kıbrıs Türk Folklor Müziği, daha önce belirttiğim gibi, ben folklor konusunda uzman değilim. Ben sosyoloji bitirdim. Benim bildiğim kadarı ile *keman* var, *akordeonu* kullanıyoruz, *cümbüş*, *darbuka* var, zaman zaman *davul*, alanlarda kullanılıyor, bazı

kurumlar *gitar* soktu bu çalgıların içerisine, emin değilim gitar var mı folklor müziğimizde, *klarinet* var.

Keman en temel çalgıdır. Kıbrıs müziğinin en temel aleti. Ve müzikte önemli yer tutuyor. Keman olmazsa hiçbir yerde gösteriye çıkmıyoruz, hem de kemansız yapılan müziğin yeterli olmadığını düşünüyorum.

Gençlik Dairesi Gazi Magosa Gençlik Merkezi Halk Dansları Topluluğu eğitmeni Mustafa Ersözlü ile yapılan görüşme sonuçları aşağıda verilmiştir.

Görüşülen: Mustafa ERSÖZLÜ, Gençlik Dairesi Gazi Magosa Gençlik Merkezi Halk Dansları Topluluğu Eğitmeni

Görüşen: Mustafa FEGAN

Görüşme Tarihi Ve Saati: 28 Şubat 2002, saat 19.00

Görüşme Yeri: Gazi Magosa Gençlik Merkezi, Magosa

1- Kurumunuzun kuruluş amaçları ve etkinlikleri nelerdir?

Şimdi temelde bizim esas amacımız, Kıbrıs Türk Halk Oyunlarını ve Halk Müziklerini sevdirep, gençlerimizin boş zamanların en iyi şekilde değerlendirmesini sağlamak ve onları kötü alışkanlıklardan uzaklaştırıp, halk danslarımıza ilgilerini sağlamak diyebiliriz.

Etkinliklerimiz içeride ve dışarıda olmak üzere iki şekilde olur. Yurt dışlarında ülkemizi temsil etmek için etkinliklere katılırız. Gerek Türkiye olsun gerek Avrupa ülkeleri olsun. İçeride de açılışlar, özel günler ve bunun gibi halk dansları ile ilgili her türlü etkinliğe katılmaktayız.

2 - Bağlı olduğunuz kurum ve kuruluşlar var mı? Ekonomik kaynaklarınız nelerdir?

Bağlı olduğumuz kurum Çalışma, Sosyal, Güvenlik, Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın, Gençlik Dairesi bünyesidir, Magosa'daki birimiyiz. Ekonomik kaynaklarımız, temelde devlet ekibi olarak görüle de elemanlarımızdan aldığımız aidatlardan ve bizim yaptığımız kermes olsun, çaylar olsun bu gibi etkinliklerden

topladığımız paralarla ve tabi sonuçtan devletin büyük maddi desteği ile yurt dışı etkinliklerimizi yapıyoruz.

3- Çalıcı bulma konusunda sorunlar yaşıyor musunuz?

Müziyen yetiştirmede kurumumuz kurulurken, başlarda sorun çektik. Bize iki-üç tane müziyen bulundu. Biz onlara gerekli dersleri aldırık ve şu anda iki-üç tane temel müziyenimiz var. Ama büyük gösterilere ücretli müziyenler tutup çıkıyoruz.

4- Derneğimize bağı kaç çalıcı bulunmaktadı?

Bize bağı beş müziyenimiz var, temel aletler. Ama dediğim gibi büyük gösterilerde diğer müziyenleri ücret karşılığında gösterilerimizde kullanıyoruz.

5- Çalıcı yetiştirme konusunda ne tür çalışmalarınız bulunmaktadı? Bu çalıcılık diğer kuşaklara nasıl aktarılmaktadı?

Bizim müziyen yetiştirmede pek bir çalışmamız yok. Yalnız bu konuda deneyimli olan, bu işi gerçekten iyi yaptıklarına inandığımız, geçmişte bizimle çalışan arkadaşlarımızdan müziyenlerimizi özel ders ile eğitmelerini sağlıyoruz. Çalıcılık diğer kuşaklara böyle aktarılıyor.

6- Kullandığınız belli bir repertuar var mı? Bu repertuarı nasıl elde ediyorsunuz? Bu repertuarı eğitimde kullanıyor musunuz?

Genelde, Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı'nın geçmişte yayınladığı, tabi pek aklımda değıl, bir kitap vardı. Onun çerçevesinde hareket etmeye çalışıyoruz. Müzik konusunda, oyunlarda olduğu gibi sıkıntımız vardır. Kafasına göre düzenleme yapan müziyenler de bulunmaktadı. Ama biz genelde Eğitim Bakanlığı'nın çıkardığı kitap çerçevesinde hareket etmeye çalışmaktayız.

Bu repertuarı eğitimde kullanmıyoruz. Ben müzik konusunda pek fazla iyi olduğumu söyleyemem ama müzik bilgim az çok var. Ama müziyenlerimiz dediğim gibi başkalarından takviye ve yardım alarak bu işleri yapıyorlar.

7- Kıbrıs Türk folklor müziği içerisinde hangi çalgılar kullanılmaktadır? Bu çalgılar içerisinde kemanı durumu nedir?

Dediğiniz gibi *keman* ana alettir, Kıbrıs Türk Halk Müziğinde ve bizim de ana aletimizdir. Bizim de kullandığımız temel çalgılar "*keman, ud, darbuka* ve *teğme*", bir de *gitarımız* var. Yalnız bildiğiniz gibi gitar batı müziği aletidir. Ama müziğin daha doyurucu olması için gitarı da kullanıyoruz.

Gazi Magosa Belediyesi Halk Dansları Ekibi yönetim kurulu başkanı ve eğitmeni Mehmet Çamlıdağ ile yapılan görüşme sonuçları aşağıda verilmiştir.

Görüşülen: Mehmet ÇAMLIDAĞ, Gazi Magosa Belediyesi Halk Dansları Ekibi
Eğitmeni

Görüşen: Mustafa FEGAN

Görüşme Tarihi Ve Saati: 01 Mart 2002 , saat 11.00

Görüşme Yeri: G.M.B. Halk Dansları Ekibi, Magosa

1- Ekibinizin kuruluş amaçları ve etkinlikleri nelerdir?

Ekibimiz Kıbrıs Türk Kültürünü yeni nesillere aktarmak ve günümüz dünyasında yozlaşmakta olan gelenek ve göreneklerimize sahip çıkarak onları yaşatma amacıyla kurulmuştur. Bu amacımıza gerek yurt içi gerekse K.K.T.C.'nin tanıtımında önemli bir yeri olduğuna inandığımız, yurt dışı etkinlikleri ile ulaşma azmi ve kararlılığımızdayız. Bu yurt dışı etkinlikleri dediğimiz halk dansları festivalidir. Bu halk dansları festivalleri ile bir çok farklı kültürden gelen insanlara Kıbrıs Türk Halk Danslarını ve Kıbrıs Türk Kültürünü en iyi şekilde anlatarak, onlara şu anda tanınmak için büyük çaba harcayan K.K.T.C.'yi tanıtmaya çalışıyoruz ve burada da hedeflerimize ulaştığımızı inanıyorum.

2- Ekibinizin bağlı olduğu kurum ve kuruluşlar var mı? Ekonomik kaynaklarınız nelerdir?

Ekibimiz bir belediye ekibidir. Belediye çatısı altında, Gazi Magosa Belediyesi çatısı altında kuruldu ve faaliyetlerine bu çatı altından devam etmektedir. Ekonomik yönden yine Magosa Belediyesi'nin ekip için ayırdığı bütçeden yararlanmaktayız. Bu

bütçeye, ekip olarak yıl içerisinde yaptığımız çeşitli etkinliklerle, elemanlarımızdan aldığımız cüzi sayılabilecek miktardaki aidatlarla ve bilet karşılığında çıktığımız gösterilerle katkı koymaktayız. Özellikle yaz dönemlerinde, çünkü bütün elemanlarımız öğrencidir, turistlere yönelik otel gösterilerine çıkıyoruz ve bütçemize maddi yönden bu şekilde katkıda bulunuyoruz.

3- Ekibinizde çalıcı bulma konusunda sorunlar yaşıyor musunuz?

Ekibimizin en büyük sıkıntılarından biri de müzisyen sorunudur. Amatör ruhla çalışmalarını sürdürmeye çalışan ekibimiz, imkanları içerisinde bu sorunu asgari düzeye düşürmek için uğraş vermektedir. Bu bizim için çok büyük bir problemdir.

4- Ekibinize bağlı kaç çalıcı bulunmaktadır?

Ayrı çalgılara göre söylemek gerekirse iki gitar çalan arkadaşımız var, iki darbuka, iki keman, bir yan flüt, iki akordeon ve bir tef çalan müzisyenim var şu anda benim için yeterli düzeyde olan müzisyenleri sayarsak. Ayrıca darbukada dört, akordeonda bir, kemanda bir olmak üzere altı kişilik bir de alt müzisyen grubumuz var, küçükler olarak niteleyebileceğimiz. Müzisyenler konusunda yaşadığımız sorunların başında da, yetişmiş müzisyenlerimizin gerek tahsil gerekse başka amaçlar için yurt dışına ayrılmalarıdır. Bu konuda da çok büyük sıkıntılar çekmekteyiz.

5- Ekibiniz çalıcı yetiştirme konusunda ne tür çalışmalar yapmaktadır? Bu çalıcılığı diğer kuşaklara nasıl aktarmaktasınız?

Ekibimiz yılın belli dönemlerinde halk dansları elemanı ve müzisyen kayıtları yapmaktadır. Bu kayıtlara Magosa halkı büyük ilgi duymaktadır. Yapılan yeni kayıtları en iyi şekilde değerlendirmek ve ekibimize müzisyenler iyi yetiştirmek için yetişkinler ve küçükler diye nitelendirdiğimiz müzisyenlerimizin başına son derece deneyimli bir müzik adamı, bir müzik hocası getirdik. Bu girişim çalgıcılığın gelecek kuşaklara sistemli, kaliteli ve iyi araştırmalar sonucunda aktarılması konusunda çok olumlu bir harekettir diye düşünüyorum.

6- Derneğinizin kullandığı belli bir repertuar var mı? Bu repertuarı nasıl elde ediyorsunuz?

Ekibimizde şu anda kendi içimizde oluşturduğumuz bir araştırma kurulumuz vardır. Kendi yetişkin elemanlarımızdan. Kendi üniversitelerinde kendi yetenek ve branşlarına uygun eğitim almış arkadaşlarımızdır bunlar. O kurulun yaptığı araştırmalardan bir de gerek Lefkoşa'da gerek Magosa'da bu konuda araştırma yapan kuruluşların kaynaklarından da yararlanarak bir repertuar oluşturduk. Böyle bir repertuarımız vardır.

7- Bu repertuar eğitimde kullanılıyor mu?

Bu repertuarı, hem müzisyenlerimizi eğitirken, hem halk dansları elemanlarımızı eğitirken hem de belli başlı dönemlerde sadece elemanlarımızı değil ailelere yönelik seminerler düzenleyerek bu repertuarımızı aktarmaktayız. Hem ailelerimiz bilinçli olur hem çocukları bilinçli olur.

8- Kıbrıs Türk folklor müziği içerisinde hangi çalgılar kullanılmaktadır? Bu çalgılar içerisinde kemanın durumu nedir?

Kıbrıs Türk Folkloru içerisinde son zamanlarda değişen aletler vardır, bunu kabullenmek lazım. Yeni eklenenler de vardır. Esas kullanılan aletlerimiz vurmali çalgılar olarak *davul*, *darbuka* ve *teftir*. Yaylı çalgılarda *keman*, ki Kıbrıs Türk Folklorunda kemanın yeri çok önemlidir, *flüt*, *ud*, *akordeon* kullanılmaktadır.

Bu çalgılar içerisinde keman, Kıbrıs Türk Folklor müziklerinin akıcılığını sağlayan, solo çalınan bir lider çalgıdır. Halk danslarımızda bir baş çalgıdır.

Gençlik Dairesi Halk Dansları Topluluğu yönetmeni ve eğitmeni Fatoş Giritli ile yapılan görüşme sonuçları aşağıda verilmiştir.

Görüşülen: Fatoş GİRİTLİ, Gençlik Dairesi Halk Dansları Topluluğu Yönetmeni

Görüşen: Mustafa FEGAN

Görüşme Tarihi Ve Saati: 02 Mart 2002, saat 19.00

Görüşme Yeri: Gençlik Dairesi, Lefkoşa

1- Dairenin kuruluş amaçları ve etkinlikleri nelerdir?

Gençlik Dairesi Halk Dansları Topluluğu'nun kuruluş amaçları, gençlerin Kıbrıs Türk Halk kültürüne olan ilgilerini çoğaltmak, gençlere alternatif bir sosyal faaliyet sunmak, gençlerin ruhsal, bedensel ve duygusal gelişimine katkıda bulunmak, K.K.T.C.'yi temsil etmek için yurt dışı faaliyetlere katılmak ve Kıbrıs Türk Halk oyunlarını sergilemek.

Etkinlik olarak da yerel şöenler, halk dansları, geleneksel kıyafetler, gelenek görenek ve benzeri unsurları tanıtıcı nitelikli gösteriler düzenliyoruz. Uluslar arası platformlarda K.K.T.C.'yi tanıtıcı gösteri, festival, yarışma ve tanıtım organizasyonlarına katılıyoruz. Ayrıca ilkokul, ortaokul ve liselerle daha üst seviyelerde de halk dansları eğitimi vermekteyiz.

2- Dairenin bağlı olduğu kurum ve kuruluşlar var mı? Ekonomik kaynaklarınız nelerdir?

Topluluk Gençlik Dairesi çatısı altında faaliyet göstermektedir. Daire, Gençlik ve Spor Bakanlığı'na bağlıdır. Gençlik Dairesi'ne bağlı gençlik merkezleri vardır. Bunlar Magosa, Vadili, Bostancı, Geçitkale ve Karpaz'da bulunmaktadır.

Ekonomik kaynaklarımız, topluluk bünyesinde çalışan çeşitli yaşlardaki gruplardan alınan aidatlar ve düzenlenen baloların yanında bağlı bulunduğumuz bakanlıktan da maddi destek alınmaktadır.

3- Dairede çalııcı bulma konusunda sorunlar yaşıyor musunuz?

Müziyen sorunu yaşanmaktadır. Dairede mevcut müziyen kadroları boş olduğundan dolayı ve istihdam yapılmaması sonucunda ücretli günlük müziyen kullanılmaktadır.

4- Daireniz çalııcı yetiştirme konusunda ne tür çalışmalar yapmaktadır? Bu çalııcılığı diğer kuşaklara nasıl aktarmaktasınız?

Bu konuda herhangi bir çalışmamız yoktur.

5- Derneğinizin kullandığı belli bir repertuar var mı? Bu repertuarı nasıl elde ediyorsunuz?

Evet kullandığımız belli bir repertuar bulunmaktadır. Bu repertuar yapılan araştırmalar sonucunda elde edilen parçalardan oluşmaktadır. Yeni dönemlerde bu konuda çalışmalar yapılmamaktadır ve bu çok büyük bir eksikliklerdir.

6- Kıbrıs Türk folklor müziği içerisinde hangi çalgılar kullanılmaktadır? Bu çalgılar içerisinde kemanın durumu nedir?

Keman, lavta, ud, cümbüş, darbuka, def, dilli düdük, akordeon, zurna ve davul folklorumuzun temel çalgılarıdır. Ayrıca günümüzde *gitar* da kullanılmaktadır. Keman ana çalgıdır.

Güzelyurt Sanat Derneği yönetim kurulu başkanı ve Güzelyurt Kurtuluş Lisesi Müzik Öğretmeni Kemal Dürüst ile yapılan görüşme sonuçları aşağıda verilmiştir.

Görüşülen: Kemal DÜRÜST, Güzelyurt Sanat Derneği (GÜSAD) Yön. Kur. Başkanı

Görüşen: Mustafa FEGAN

Görüşme Tarihi Ve Saati: 03 Nisan 2002, saat 11:00

Görüşme Yeri: Kurtuluş Lisesi, Güzelyurt

1- Derneğinizin kuruluş amaçları ve etkinlikleri nelerdir?

Derneğimiz 17 Ağustos 1983 yılında kurulmuştur. Amaçları içerisinde Güzelyurt bölgemize bir sosyal dinamizm kazandırmak, sosyal aktivitelerin bol olduğu bir hale getirmek; uzun vadede böylesi bir hedefle yola çıkmış ve özünde Kıbrıs Türk Kültürü'ne sahip çıkmak, kültürel öğelerimizi değerlendirmek, kültürel öğelerimizi tekrar halkımıza, gençlerimize yaşatmaktır maksadı bu derneğin kuruluşunda. Bunun ötesinde elbetteki evrensel bir anlayışla tiyatro sanatına ve müzik sanatına katkı yapmak derneğimizin amaçları ve hedefleri arasındadır. Zaman içerisinde gerçekten de bu üç alanda da oldukça başarılı olduğumuz dönemler olmuştur.

Tiyatroda dernek kuruluşundan bu yana bir çok eseri sergilemiştir, halk danslarında birkaç kez dünya ikinciliği ve üçüncülüğü yakalamış bir dernek G.Ü.S.A.D., çeşitli yaş gruplarında sekiz tane ayrı halk dansları ekibi bulunmaktadır,

ayrıca müzik kolunda Çocuk Korosu, Gençlik Korosu ve Yetişkinler Korosundan oluşan çalışmalarımız bulunmaktadır.

Derneğimiz 550-600 çalışanıyla toplumun kültürel yapısına hizmet etmeye çalışan bir dernek, ancak amacımıza bir yönden ulaşmış durumdayız: kültür ve sanatla insanları bir oranda iç içe getirebildik. Çeşitli yörelerden bizim sergilediğimiz ve başkalarının sergilemesine olanak tanıdığımız sanatsal eserleri onlara sunabildik, ancak yaptığımız bir çok etkinlikte sanatta kaliteyi ve sanatta bilimselliği yüzde yüz yakalayabilmiş değiliz. İmkanlar dahilinde eldekiler ile bir şeyler yapmanın, hiçbir şey yapmamaktan daha iyi olduğunu düşünmekteyiz. Bu anlamda topluma katkı yaptığımız inancındayım.

Gelenekselleştirmeyi başardığımız ve çok ses getiren ve bu yıl da beşincisini gerçekleştirdiğimiz 5. Güzelyurt Kültür Sanat Şenliğimiz, bir hafta sürüyor bu etkinlik. Yurt içi ve yurt dışından birçok halk dansları ekiplerinin, sanatçıların ve sanat kurumunun misafiri olduğu ve K.K.T.C.'nin Güzelyurt kentinde sanatsal nabzın akmaya başladığı bir hafta oluyor. Altıncıyı düzenlerken çok daha büyük ve uluslar arası boyutta düzenlemek için çalışmalar yapıyoruz.

Bunun dışında bir çok aktivite düzenlenmektedir. Bireysel olarak katılan arkadaşlarımızın görev aldığı etkinlikler bulunmaktadır. Yılın 52 haftasının 52'sinde de bir çok etkinliklerimiz vardır. Kermeslerimiz, sosyal aktivitelerimiz, tiyatrolarımızın sunuşları, halk danslarımızın bir çok etkinliğe katılması, yetişkinler korumuzun, gençlik korumuzun farklı farklı dönemlerde sunuş yaptığı, şiir dinletilerinin gerçekleştirildiği yoğun bir dönem. Güzelyurt sanatla dolu bir yıl geçiriyor ve bu her yıl da böyle oluyor.

2- Derneğinizi bağlı olduğu kurum ya da kuruluşlar var mı? Ekonomik kaynaklarınız nelerdir?

Derneğimiz hiçbir kuruma ve örgüte bağlı değil, kendisi özgür bir şekilde bir sivil toplum örgütü olma özelliğini taşımaktadır. Ancak, bağlı olmamakla birlikte K.K.T.C.'nin kültürel politikasına, özellikle dış dünyaya tanıtımı sırasında aykırı davranmayan, Kültür Dairesi ile sıkı bir iletişim içerisinde, ülkemizin gençlik, turizm ve kültürel politikalarına yön de vermeye çalışan bir yolda ilerlemekteyiz. Bu yolda etkinlikler düzenledikçe devlet makamları sizi daha çok kabullenmeye başlıyor, onlar kabullendik sonra devlet tarafından daha çok tanınan ve daha çok söz sahibi olan bir

kurum halini alıyorsunuz. Bununla birlikte bir çok derneği de olumlu yönde etkileyen bir kurum durumuna geliyorsunuz. Devlet ve diğer bütün örgütlerle iletişimi son derece iyi olan bir dernek durumundayız.

Ekonomik kaynaklara gelince, dönem içerisinde yapmış olduğumuz birçok aktivitede aldığımız küçük küçük miktarlar bize güç vermekte, bir de üyelerimizden aldığımız aidatlar var. Bu aidatlar çok küçük miktardadır, ayda bir milyon gibi bir rakam. Bu zorunlu da değildir. Örneğin üç-dört çocuğun üye olduğu aileler de geliyor, biz sadece bir tanesinden alıyoruz, bunu da verirse alıyoruz, hiç kimseyi zorlamadan. Bu aidatlarla da ancak kendi yağımızda kendi ciğerimizi kavuruyoruz.

Geçen yıl şenlikten dolayı üç buçuk milyar borcumuz kaldı, nasıl ödeyeceğimizi düşünürken akla kararı seçtik. Sağ olsun Turizm Bakanlığı olsun, diğer merciler olsun geldiler birkaç tane balo yaptık ve bununla kapatmaya çalıştık. Belki bunu söylemek yanlış olur ama, ekibimizde çalışan pek çok gönüllü, fedakar arkadaşlarımızla harcadığımız benzin ve telefon paralarını cebimizden ödüyoruz, bunun da pek önemi yok ama amatör ruhla yapılan çalışmaların meyvelerini alıyoruz. Bir çok ekonomik gider arkadaşlar tarafından karşılanmakta.

3- Derneğiniz çalıcı bulma konusunda sorunlar yaşıyor mu?

Deneğimiz dört yıl öncesine kadar çok büyük sorunlar yaşıyordu. Ben dernek başkanı olduktan sonra, hasbelkader müzikçi olduğumuzdan dolayı, kendi öğrencilerimizden, bize saygı duyduklarından ve onlara verdiğimiz yönden olsa gerek halk dansları konusunda bu yıla kadar büyük bir sorun yaşamadık. Çünkü iki tane kızımız var, bir tanesi gerçekten iyi bir düzeydedir. İpek ve Seray diye, bu öğrenciler bu sene üniversiteye hazırlanacaklar, orta üç olan bir erkek öğrencimiz de yavaş yavaş devreye girecek diye düşünüyorum. Ancak, halk dansları müziğini tam hakkıyla yapabilirler de diyemiyorum, çünkü hep onların baş ucunda klasikten kopmamaları için, tekniklerinin olumsuz yönde etkilenmemesi için de engel teşkil etmekteyim bir noktada. Müzik adına olumlu, ancak halk dansları müziği adına ne kadar başarı olduklarını da; bir çok halk dansları müzikçisi onları benimsemiyor, müziklerini sevmiyor, onları hatalı buluyor ama biz notaya bağımlı gidiyoruz.

Dernek sorun yaşamıyor ama halk dansları müzik sanatına ne kadar katkıda bulunuyoruz o konuda bir şey diyemem.

4- Derneğimize bağlı kaç çalıcı bulunmaktadır? Çalgılara göre sıraya koyar mısınız?

Derneğimize bağlı derken, kimseyi göbeğinden bağladığımız yok. İşte GÜSAD ruhunu taşıyan, içimizden ayrılmayan, sayıları çok fazla değil, altı-yedi tane müzisyenimiz var. Dönem içerisinde bunlar on beş-yirmi ye de çıkabiliyor. Gitar öğrencilerimizi de sayarsak, gençlik korosuna eşlik ettikleri dönemler oluyor, onlar sürekli değiller. Konser dönemlerinde gelip üç-dört ay gelip eşlik ediyorlar, ondan sonra tekrar derslerine dönüyorlar.

On beş-yirmiyi buluyor, yedi-sekiz tanesi gitardır, vurmali çalgılarda üç-dört arkadaşımız var, bir akordeon, üç tane kemancımız var sürekli olarak.

Son yetişkinler koromuza eşlik anlamında konuşmamızın başında belirttiğim gibi, pek benimsememekle birlikte, sırf insanlara sosyal aktivite sağlayabilmek için, Güzelyurt'da zaten bir şey yok, bu insanları biraz hareketlendirmek için, bir klasikçi olarak Türk Müziği'nin istedikleri türünde de, yine Türk Müziği'ne ne kadar katkı yapıyoruz onu da bilemiyorum ama, özellikle sosyal açıdan katkı yaptığımızı düşünüyorum, onlarla bir temasımız oluyor. Klasik tekniklerde Türk Müziği yaparak, onların bizimkilerin açığını kapatmak için de paralı olarak Magosa Belediyesi'nin, Girne Belediyesi'nin Türk Sanat Müziği müzisyenlerini, konser başı ücret ödeme koşuluyla getiriyoruz.

5- Derneğinizin çalıcı yetiştirme konusunda çalışmalarını var mı? Bu çalıcılığı diğer kuşaklara nasıl aktarıyorsunuz?

Derneğimizin öyle bir koşulu yok. Ben başkan olmadan önce, kendi öğrencilerimin GÜSAD adına faaliyet göstermelerini sağlayarak, onları aktif bir hale getirmeye çalışıyordum. Halen de çalışıyorum.

Benim kendi özel öğrencilerim belli bir seviyeye geldikçe ve aileler de buna izin veriyorlarsa, çaldıkları süre içerisinde topluma katkı sağladıklarını düşündükleri sürece, onlardan da faydalanabiliyoruz, onlar da girebiliyorlar. Sanıyorum, müzik öğretiminde öğrenci yetiştirmeye devam ettiğimiz sürece, derneğimiz de bundan faydalanacaktır. İnşallah ileride diğer müzik öğretmeni arkadaşlarımızın öğrencileriyle de katkı sağlanacaktır.

6- Derneğinizin kullandığı belli bir repertuar var mı? Varsa bu repertuarı nasıl elde ediyorsunuz?

Halk dansları müziği açısından zaten çok şansımız yok. Toplam halk dansları oyunumuz on dört-on beş tane olduğuna göre hepsini kullanmak durumundayız. Fakat çocuk korosuna baktığım zaman çocukların daha çok sevecekleri, severek söyleyecekleri, çok sesli da değil bütün korolarımız tek seslidir, yetişkinler koromuzda da güncel parçalara yönelmeye çalışıyoruz, ille ki Türk sanat Müziği olması gerekmez, halk müziği Kıbrıs Türk Halk Müziği, hatta popüler müziği bile onlara göre uyarlayıp, düzenlemelerle sunmaya çalışıyoruz. Gençlik koromuz da aynı şekilde.

Folklor müziğini değerlendirdiğimiz zaman, zamanında bu ülkede notaya alınmış, bir çalışma yapılmış HAS-DER tarafından, biz onları kullanıyoruz. Onları çeşitli zamanlarda amatörce bu işlerle uğraşan, ama bilimsel bir çalışması bulunmayan pratik keman çalan kişilerin kayıtlarından yararlanmak sureti ile, biz de biraz bilimsel bir işin içerisinde olduğumuzdan dolayı onları o şekilde değerlendirip sunmaya çalışıyoruz.

7- Bu repertuar müzik eğitiminde kullanılıyor mu?

Bu repertuarı okulda kullanmıyoruz. G.Ü.S.A.D.'da oldukça yoğun bir şekilde kullanıyoruz. Folklorik tarzda sunmaya çalıştığımız, folklorik oyunlarda da skeçlerde olsun, tiyatro eserlerinde olsun, mutlaka bunlara yer veriyoruz ve bu öğelerin yaşatılmasına sadece halk dansları sanatında değil, tiyatro sanatında da yeri geldiği zaman kullanmaya çalışıyoruz.

8- Kıbrıs Türk folklor müziği içerisinde hangi çalgılar kullanılmaktadır? Bu çalgılar içerisinde kemanın durumu nedir?

Kemanın durumu en öndedir. Keman olmadan hiçbir şekilde Kıbrıs müziğinden söz etmememiz gerektiğini düşünüyorum. Çünkü bana göre ana çalgıdır.

Onun yanında halen daha tartışılıyor akordeon olsun mu olmasın mı, kullana var kullanmayan var. Son dönemlerde gitarı da kullanmaya çalışıyorlar ancak, gitar ve benzeri çalgılar yoktur müziğimizde. İlle renk vermek anlamında kullanılıyor denildiğinde de açık söyleyeyim ki ben ona karşı değilim. Çağdaşlaşmak anlamında bir

şeyler yapılıyorsa yapılınsın diyorum. Kıbrıs müziğinde var mı diye sorulduğu zaman yanıt olarak da yoktur diyorum.

Hangi çalgıların olduğu konusunda ise, yaylı çalgılar ailesinden kemanın, hatta geçmişte keman zannedilip de viyolanın da kullanıldığını biliyorum ben. Mesela Kalkanlı Köyü'nde yapmış olduğum bir araştırmada, oraya eşlik etsin diye bir kemancı götürmüştük, onun çaldığı keman değildi viyolaydı ama o keman çaldığını zannediyordu. Halk da bunu kalın sesli bir keman olarak biliyordu.

Keman, darbuka, tef, kavalımız var, her ne kadar ön plana çıkmıyor olsa da kaval kaçınamayacağımız bir çalgımızdır bizim. *Cümbüşün, uddan* daha yoğun kullanıldığını biliyorum ben. Bunlardan önce *lavta*, kullanılmış. Artık günümüzde eskiden hiç kullanılmayan çalgılar da kullanılmaya başlanmıştır. Birileri çıkıyor *gitara* çok önemli görev veriyor.

- Yukarıda verilen görüşme sonuçlarından yola çıkılarak şu görüşlere yer verilebilir:

Genel olarak bütün ekiplerin amaçlarının birbirlerine benzediği düşünülmektedir. Derneklerin yaptıkları bu çalışmalarda, özellikle gençlerin gelişme süreçlerini olumlu davranışlarla geçirmelerini amaçlanmasının, son derece önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca gençlerin gelenek ve göreneklerden oluşan bu öğeleri öğrenmelerinin ve bu öğeleri sonraki nesillere taşımalarının amaçlanmış olması, bir toplumun geleceğini garanti altına alması açısından son derece önemli olarak görülmektedir. Bunun yanında, öğrencilerin öğrendiklerini sahnede başarılı bir şekilde sunmaya çalışmalarının, onların bireysel ve toplumsal kişiliklerinin gelişmesi açısından son derece önemli olduğu düşünülmektedir.

Derneklerin en büyük amaçlarının “K.K.T.C.’yi yurt içi ve yurt dışında ellerinden geldiğince tanıtıp, temsil etmek” ve “Kıbrıs Türk Folklor Kültürü’nü çağdaş bir anlamda derleyerek, onu tüm topluma tanıtıp yaymak” olarak söylenebilir.

Derneklere bakıldığı zaman bir kısmının sivil toplum örgütü çerçevesinde, bir kısmının ise devlete ve yerel yönetimlere bağlı olduğunu görmekteyiz. Lefkoşa Gençlik Dairesi ve Magosa Gençlik Dairesi devlete bağlı, G.M.B. Halk Dansları Ekibi ise Gazi Magosa Belediyesine bağlı olan kuruluşlardır. Devlete bağlı olan kuruluşlar, devletten maddi destek almaktadırlar. G.M.B. Halk Dansları ekibine ise her yıl belediyenin bütçesinden belli bir pay ayrıldığı belirtilmektedir. Ancak diğer dernekler genelde

kendilerinin düzenledikleri balolar, kermesler, çaylar ve bunun gibi etkinliklerle kendilerine maddi kaynak yaratmaya çalıştıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca üyelerden alınan aidatlar, derneklerin maddi kaynakları içerisinde büyük bir paya sahiptir.

Ekiplerin dönem dönem devletten yardım aldıklarını belirtmelerine karşın, K.K.T.C.'yi yurt dışında temsil etmek ve bunun gibi diğer önemli amaçları olan folklor derneklerinin maddi açıdan çok rahat olmadıkları söylenebilir. Bu maddi sıkıntılar içerisinde yapılacak yenileme, derleme gibi Kıbrıs Türk Folklorunu geliştirecek çalışmaların maddi kaygılar içerisinde gerçekleştirilmesinin zor ve başarı düzeyi düşük olacağı düşünülmektedir.

Derneklerin sorunlarını çözmek için kurdukları Halk Dansları Birliği'nin, yapacağı çalışmalarla, derneklerin yaşadıkları bir çok sorunun çözülebileceği düşünülmektedir.

Gerek devlet ekiplerinin gerekse diğer özerk ekiplerin çalıcı bulma konusunda sorunlar yaşadıkları belirtilmiştir. Halk danslarının, dans ve müziğin iç içe olduğu bir dal olmasının çalıcıların önemini artırdığı düşünülmektedir. Ancak bütün ekiplerin bu konuda sorun yaşadıkları görülmektedir. Folklor derneklerinde çalıcı bulma konusunda bu kadar sorun yaşanırken, çalıcı yetiştirme konusunda gerekli çalışmaları yapmamaları düşündürücüdür. Birkaç ekibin kendi içerisinde yaptıkları çalıcı yetiştirme çalışmalarının sadece kendi ekipleri ile ilgili sorunları çözeceği, ancak K.K.T.C.'deki folklor ekiplerinin kanayan yarası olan çalıcı bulma sorununu çözme açısından yeterli olamayacağı düşünülmektedir.

Bütün folklor ekiplerinin kullandıkları belli başlı repertuar bulunmaktadır. Genelde ekiplerin kendilerinin yaptığı çalışmalarla ya da HAS-DER'in Mehmetali Tatlıyay'ın (Kör Kemancı) çaldığı kasetlerin dinlenmesi sonucu notaya alınan folklor parçalarından belli bir repertuar oluşturulmuştur. Bu notalar ekler bölümünde verilmiştir.

Belli bir repertuara bağlı yapılan çalışmaların daha sistemli olacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda, ekiplerde yapılan çalışmalarda repertuarın kullanılması, oyuncuların ve çalıcıların sürekli bulup çalışabilecekleri ve daha önce oynanan koreografilerin ileride tekrar kullanılması açısından kolaylık sağlayacağı düşünülmektedir.

Folklor derneklerinin yöneticilerinin, Kıbrıs Türk Halk Müziği içerisinde kullanılan çalgılar konusunda farklı çalgıları öne sürmelerinin, bu konuda bir karmaşanın yaşandığı düşüncesini ortaya koyduğu düşünülmektedir. Genel olarak Kıbrıs Türk Halk Müziği'nde kullanılan çalgılar *keman, darbuka, tef, davul, zurna, lavta ve dilli düdük* olarak belirtilmiş ancak zaman içerisinde, *ud, cümbüş, klarinet*, gibi çalgıların da kullanıldığı belirtilmiştir.

Halk müziğinin, günümüzde popüler müzikte kullanılan çalgılarla icra edilmesine hepsinin karşı çıkmasına rağmen, *gitar, yan flüt, akordeon* gibi çalgıları da kullandıklarını belirtmişlerdir.

Folklor dernekleri yöneticilerinin genel olarak “kemansız Kıbrıs Türk Folklor Müziği olamaz” görüşünde birleştikleri gözlemlenmektedir. Kemanın, melodiyi çalan çalgı olmasının, tek sesle yapılan Kıbrıs Türk Halk Müziği içerisinde birinci veya ana çalgı pozisyonunda olduğu belirtilmektedir.

K.K.T.C.'de yapılan Halk Dansları müziklerinin derlenip notaya alınmasında en büyük kaynak olduğu belirtilen Mehmetali Tatlıyay'ın yaşamı bir çok araştırmacı tarafından araştırılmıştır. Kıbrıs Türk Folklor Müziği içerisinde büyük bir önemi olduğu belirtilen Mehmetali Tatlıyay, 22 Şubat 1920 yılında *Ayyorgi(Baf)* şehrinde doğan Mehmetali Tatlıyay küçük yaşta babasını ve gözlerini kaybetmiştir. Fakir bir ailenin çocuğu olan Tatlıyay, Lefkoşa'daki görmezler okulunda tanıştığı kemanla, hayatını düğünlerde, gazinolarda, restoranlarda keman çalmayla kazanmaya başlar.

Müziğe karşı çok yetenekli olması ve farklı öğretmenlerle çalışmasıyla daha on yaşında çok iyi bir kemancı olan Mehmetali Tatlıyay, 27 Kasım 1988 günü öldü.

Düğünlerde çaldığı dönemlerde, kadınlarla erkeklerin düğün kutlamaları, farklı şekilde ve farklı yerlerde olmaktaydı. Dönemin sosyal olguları dikkate alındığında, kadınlar için farklı çalıcılar, erkekler için farklı çalıcılar gerekmekteydi. Gözlerinin görmemesinden dolayı kadınların bulunduğu yerlerde ve genelde kadınlardan oluşan topluluklarla müzik yapmıştır. Bu durum 1960'lardan sonra değişmiş ve erkeklerden oluşan bir topluluk kurmuştur. Yaptığı müziğin halk tarafından çok beğenilmesinin yanında, “*Mehmetalisiz Düğün Olmaz*” diye bir söylem de oluşmuştur.

Mehmetali Tatlıyay'ın kayıtlarından derlenen müzikler ve notalar, bu gün çalınan Kıbrıs Türk Halk Müziği eserlerini oluşturmaktadır.³⁹

³⁹ Unutulmaktan Korkuyorum, Gençlik Merkezi Yayını, , Lefkoşa 1996, s.4

2.4.1.2. Anket Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Kemanın, Kıbrıs Türk Folkloru içindeki durumunu belirleyebilmek için folklor derneklerde keman çalan icracılardan ulaşılabilenlere anket uygulanmıştır. Bu anket ile, icracıların eğitim durumları ve Kıbrıs Türk Folkloru içerisinde keman icracılarının yaşadıkları sorunlarla ilgili sorular sorulmuştur.

Ankete Katılan İcraçılar

Ahmet Akarsu	Ersin Tünay	Doğan Baybora
Ertem Nalbantoğlu	Nuri Ünüçok	Erol Ermetal
İbrahim Dalkılıç	Şifa Çolakoğlu	Ersin Kaşif
Kürşat Tilki	Murat Çırakoğlu	
Aliye Kırçalı	Murat Özerin	
Ayhan Dölen	Mustafa İpekçioğlu	

Çizelge 2.4.1.2.1. Ankete Katılan İcraçılarının Cinsiyet Durumları

Cinsiyet	f	%
Erkek	13	86,7
Kadın	2	13,3
TOPLAM	15	100

Görüldüğü gibi folklor derneklerinde keman çalan çalıcıların, %86,7'si erkek, %13,3'ü de kadındır. Bu durumun, erkeklerin sosyal kültür içerisinde daha rahat olmalarına ve bu tür faaliyetler için engellenmediklerini gösterdiği söylenebilir.

Çizelge 2.4.1.2.2. Ankete Katılan İcracıların Yaşlarına Göre Dağılımları

Yaş	f	%
10-20	2	13,3
21-30	10	66,7
31-40	2	13,3
41+	1	6,7
TOPLAM	15	100

Folklor derneklerinde keman çalan çalıcıların %13,3'ü 10-20 yaş, %66,7'si 21-30 yaş, %13,3'ü 31-40 yaş ve %10'unun da 41 yaşından büyük olduğu gözlemlenmektedir. Folklor derneklerinin deneyimli çalıcılara önem vermeleri ile birlikte, yeni icracılar kazanma yolunda (10-20) da çalışmalar yaptıkları gözlemlenmektedir.

Çizelge 2.4.1.2.3. Ankete Katılan İcracıların Keman Çalmaya Başlangıç Yaşlarının Dağılımları

Yaş	f	%
5-10	2	13,3
11-20	12	80
21-30	1	6,7
31+	—	0
TOPLAM	15	100

Keman çalmaya 11-20 yaş arasında başlayanların, %80 ile büyük bir çoğunluk olduğu görülmektedir. Bir önceki tabloyu göz önüne aldığımız zaman keman çalan çalıcıların çok da deneyimli oldukları düşünülmemektedir..

Çizelge 2.4.1.2.4. Ankete Katılan İcracıların Keman Eğitimi Alma Durumları

Seçenek	f	%
Evet	11	73,3
Hayır	4	26,7
TOPLAM	15	100

Ankete katılan çalıcıların %73,3'ü keman eğitimi aldıklarını belirtmektedirler. Eğitilmiş müzisyenlerle yapılan çalışmaların daha sağlıklı ve sistemli olacağı düşünülmektedir. Bu yüzden eğitim alanların çoğunlukta olması olumlu bir durumdur.

Çizelge 2.4.1.2.5. Ankete Katılan İcracıların Süre Açısından Keman Eğitim Alma Durumları

Yıl	f	%
1 Yıldan Az	1	9,1
1-5 Yıl	6	54,5
6-10 Yıl	1	9,1
10+	3	27,3
TOPLAM	11	100

Keman eğitimi alan 11 icracının, %54,5'i olan 1-5 yıl arası keman eğitimi alanlar çoğunluktadır. 1 yıldan az alınan eğitimin başlangıç düzeyini ifade ettiği görülmektedir.

Çizelge 2.4.1.2.6. Ankete Katılan İcracıların Keman Eğitimini Aldıkları Yerlere Göre Dağılımları

Seçenek	f	%
Folklor Derneklerinin Çalışmaları	1	9,1
Özel Dersler	1	9,1
Özel Ders- Folklor Derneklerinin Çalışmaları- Doğu Akdeniz Üniversitesi Müzik Bölümü	1	9,1
Özel Ders-Güzel Sanatlar Lisesi	1	9,1
Türkiye’de Üniversitelerdeki Müzik Bölümleri	2	18,2
Özel Ders- Folklor Derneklerinin Çalışmaları	2	18,2
Özel Ders- Türkiye’de Üniversitelerdeki Müzik Bölümleri	3	27,2
TOPLAM	11	100

Keman eğitimi alan 11 icracının, %63,3’ünün özel keman dersi aldığı görülmektedir. %45,5’i de Türkiye’de Üniversitelerdeki Müzik Bölümlerinde eğitim almışlardır. İcracıların %63,3’ü mesleki müzik eğitimi kapsamında eğitim görmüşlerdir.

Çizelge 2.4.1.2.7. Ankete Katılan İcracıların Aldıkları Müzik Eğitiminin Türlerine Göre Dağılımı

Müzik Türleri	f	%
Batı Müziği	8	72,7
Halk Müziği	3	27,3
Türk Sanat Müziği	—	0
TOPLAM	11	100

Keman eğitimi alan 11 icracının, %72,7'si batı müziği alanında eğitim almıştır. Ancak bir önceki tablo dikkate alındığında folklor dernekleri çalışmalarında ve özel derslerde batı müziği eğitiminin de verildiği düşünülebilir. Ayrıca batı müziği eğitimi alan müzisyenlerle yapılan çalışmaların daha sistemli olacağı söylenebilir.

Çizelge 2.4.1.2.8. Ankete Katılan İcracıların Müziğin Yazısını Okuyabilme Durumları

Seçenek	f	%
Evet	13	86,7
Hayır	2	13,3
TOPLAM	15	100

Anket katılan icracıların %86,7'si nota okumayı bilmektedir. Bu durum notaların çalınması konusunda bir kolaylık sağlayabileceği gibi, nota dağarcığının belirsizlikten kurtarılmasıyla, her müzisyenin farklı çalma durumunun ortadan kalkacağı düşünülmektedir.

Çizelge 2.4.1.2.9. Ankete Katılan İcracıların Folklor Derneklerine Üye Olma Durumları

Seçenek	f	%
Evet	11	73,3
Hayır	4	26,7
TOPLAM	15	100

Müziyenlerin %73,3'ünün herhangi bir derneğe üye olmaları, o dernek içerisinde yapılan müzik çalışmalarının sistemli bir hal almasına katkı sağlayacağı söylenebilir.

Çizelge 2.4.1.2.10. Derneklerin Keman İcracısı Yetiştirme Durumları

Seçenek	f	%
Evet	6	54,5
Hayır	5	45,5
TOPLAM	11	100

Derneklere üye olan 11 kemancı içerisinde %54,5'i, üye oldukları derneklere bu tür çalışmaların var olduğunu belirtmektedirler. Derneklerin müziyenler konusunda duyarlı olmalarının ve bu konuda alt yapı çalışmaları yapmalarının olumlu gelişmeler olduğu düşünülmektedir.

Çizelge 2.4.1.2.11. Derneklerin “Dernek İçin” Çalıcı Yetiştirme Durumları

Seçenek	f	%
Evet	6	100
Hayır	—	0
TOPLAM	6	100

Üye oldukları derneklerde müzik eğitimi verilen 6 icracıya göre, bütün dernekler kendilerine müzisyen yetiştirme amacıyla eğitim vermektedirler. Bu çalışmalar sayesinde, keman çalmayı öğrenen bir öğrencinin ilerde müziğin başka türlerine de katkılar sağlayabileceği düşünülerek bu çalışmaların verimli olacağı düşünülmektedir.

Çizelge 2.4.1.2.12. Folklor İcracısı Kemancıların Sayı Olarak Yeterli Olma Durumları

Seçenek	f	%
Evet	6	40
Hayır	9	60
TOPLAM	15	100

İcracıların %60'ı, K.K.T.C.'de folklor icra eden kemancı sayısını yeterli bulmamaktadır. Bu durumda Kıbrıs'ta keman icracılarına ihtiyaç duyulduğu ancak bu eksikliğin çok büyük olmadığı düşünülebilir.

Çizelge 2.4.1.2.13. Ankete Katılan İcracıların Kendilerine Ait Keman Sahibi Olma Durumları

Seçenek	f	%
Evet	15	100
Hayır	—	0
TOPLAM	15	100

Çalıcıların tümünde de etkinliklerinde kullanabilmeleri için çalgıları bulunmaktadır. Bu durum Kıbrıs'ta çalgı edinme durumunun yüksek olduğunu göstermektedir. Ayrıca kemancıların kendi kemanlarının bulunmasının, yaptıkları çalışmalarda daha verimli olmalarını sağlayacağı düşünülmektedir.

2.4.1.2.14. Ankete Katılan İcracıların Çalgılarını Edinme Durumları

Seçenek	f	%
Ailemden Kaldı	2	13,3
Müzik Evinden Aldım	2	13,3
Elden Aldım	11	73,4
Diğerleri	—	0
TOPLAM	15	100

İcracıların %73,4'ü çalgılarını "elden" edinmişlerdir. Müzik evlerinden alınma durumu %13,3 dür. Bu durumda Kuzey Kıbrıs'ta müzik evlerinin yeterli düzeyde ve kalitede keman bulundurmadıkları düşünülebilir.

Çizelge 2.4.1.2.15. Ankete Katılan İcracıların Çalgı Bakımı-Onarımı İle İlgili Sorun Yaşama Durumları

Seçenek	f	%
Evet	15	100
Hayır	—	0
TOPLAM	15	100

Çalgı bakımı ve onarımının son derece önemli olmasının yanında bütün müzisyenlerin bu sorunu yaşaması son derece düşündürücüdür. Bu durumda müzik evlerinin yetersiz olduğu düşünülebilir.

2.4.1.2.16. Ankete Katılan İcracıların Çalgı Bakımı Ve Onarımı Hakkında Yaşadıkları Sorunlara Göre Dağılımı

Ankete katılan icracıların tümü, çalgıların bakımı ve onarımı için uzman kişilerin bulunamaması ve keman çalmak için gerekli materyallerin bulunmamasını çalgı bakımı ve onarımı hakkında yaşadıkları sorunlar olarak belirtilmişlerdir.

2.4.2. K.K.T.C.'de Özel Müzik Dersleri İçerisinde Keman

K.K.T.C.'de mesleki müzik eğitiminin pek gelişmemiş olması ve bu eğitim türünün adada son on yıl içerisinde gelişmesinden dolayı özel derslerle verilen keman eğitiminin daha yaygın olduğu görülmektedir.

Devlet Senfoni Orkestrası Konsertmaisteri ve Müzik Dostları derneği Başkanı Halil Kalgay ile yapılan görüşme sonuçları aşağıda verilmiştir.

Görüşülen: Halil KALGAY, Müzik Dostları Derneği Başkanı

Görüşen: Mustafa FEGAN

Görüşme Tarihi Ve Saati: 01 Mart 2002, saat 19.00

Görüşme Yeri: Müzik Dostları Derneği, Magosa

1- Özel keman dersleri hakkında tarihi bir bilgi verebilir misiniz?

Özel ders kapsamında keman dersleri, Rum-Türk karışık dönemlerde yani 1974 öncesinde, Ermeni kemancılar vardı. İsim olarak aklımda kalan *Bedelian*. O dönemlerde Fikret Özgün Kıbrıs Türk tarafında revaçta bir hocaydı. Onun dışında branşı olmadığı halde Özkan Pastırmacı o dönemlerde vardı, bunların dışında çok fazla da yoktu. Türkay Sungurtekin'i de sayabiliriz. O da benimle keman derslerine başlamıştı. İlk keman öğrencisi bendim. Çünkü talep olmadığı için vermedi. Piyano dersleri veriyordu. Ne zaman ben keman istedim, zorladım, o zaman sen benim ilk keman öğrencim olacaksın dedi ve derslere başladı.

2- Özel derslerin amaçları nelerdir? Öğrencilerin bu derslerden beklentileri nelerdir?

Bizde özel dersler çalgı üzerinedir. Yani genel müzik kültürü üzerine değil, bir çalgıyı öğretme üzerinedir. Çocukların bu konudaki amacı da bir çalgıyı belli oranda öğrenmek ve çalmaktır. Ama o çalgıyı en iyi derecede çalma noktasında yorumlayacağı eserleri veya repertuarları düşünerek, bu ders için kolları sıvamazlar. Bu anlamda ya çevrenin etkisiyle, ya özentiyile, ya ailelerin teşviki ile veya hocalarının “*müzikte iyidir, kulağı vardır, yönlendirin, şu çalgıyı çalsın*” diye teşvikleri ile başlarlar. Özel dersin amacı müziği sevdirmenin yanında bir çalgıyı belli oranda öğretmek o kültürü vermek istiyoruz.

3- Derslerin niteliğini, düzeyini neye göre belirliyorsunuz?

Özel derslere gelen öğrenciler, genel kültür olarak işi algıladıkları için onların haftalık çalışma sürelerine göre ders düzeyleri programlanır. Bakarsınız ki çok yetenekli, hemen alıp çalışıp gelen öğrenci vardır, zaten orda haftalık yarım saat olan ders süresi, altmış dakikaya, haftada iki ders saatine ve daha uzun sürelerle çıkabilir. Ve o zaman metotlu bir şekilde sistemli bir eğitim kurabilirsiniz. Ama bunlarda on öğrenciden hatta yirmi öğrenciden bir tane çıkacak gibidir.

Genelde özel derslerde okul çalgılarını belli oranda çalgısını çalabilmesi, ilkokul öğrencisi ise, ilkokulda oluşturulan bir orkestraya girip orada temiz, doğru ve etkili bir şekilde çalgısından yararlanması hem çocuk için tatminkardır hem de bu eğitimde her türlü metotlarla, parçaları kısa sürede öğretmek özendiricidir. Ama ileriye yönelik çalışmalar genellikle özel ders kapsamında sınırlıdır. Yani özel ders kapsamında bunlar istisnadır.

4- Özel ders alan öğrencilerin yaş ortalamaları nasıldır?

Değişik dönemlerde değişik yaş gruplarında öğrencilerim oldu. Mesela, üç buçuk yaşında bana derse başlayan öğrenci de vardır, kırk beş yaşından sonra başlayan da vardır. Yani çok geniş bir yaş sınırının olduğu dönemler oldu özel derste. Ama benim en uygun gördüğüm yaş altı yaşından itibaren, ilkokul seviyesindeki bütün yaş sınırları, orta I-II sınıfları hem başlamak için uygun yaştadır, hem de o dönemler çocuğun yapısal gelişiminin sürmekte olduğu, algılamasının gösterilenleri anlama yaşındadır. En uygun yaşlar altı yaşından başlayarak orta II 'ye kadar gelen yaşlardır.

5- Öğrencilerin özel derslerde yaptıkları çalışmalarını sunma şansları var mı? Bu yönde etkinlikler düzenlenmekte midir?

Birinci derecede, öğrenciler özellikle ilkokullardaki orkestralarda çalgılarını kullanmaktadırlar. Genelde ilkokul öğrencilerinin hemen hepsi orkestralarda çalgılarını çalışıyorlar. İkincisi, folklor meraklı olan, folklor parçalarını hem kulaktan dinleyerek, hem de oradaki folklor eğitimcilerinin verdiği belli kurslarla, edindiği keman bilgisini kullanmaktadırlar. Yani gösterilerde çalmaktadırlar.

Bunların dışında özellikle benim ilk dönemlerimde Magosa bölgesinde, *Müzikte Küçük Soluklar*, adı altında oda müziği konserleri organizasyonları yapıyordum ve genelde çalgısında belli bir seviyenin üzerine olan öğrencilere burada çıkıp konser verme imkanı sağlıyorduk. Televizyon çekimleri de aynı şekilde B.R.T.' de. Çıkıp genç yetenekler adı altında, başka çocuk programlarında çekimler yaptırarak çalgısını çaldırıyorduk. Şimdi son dönem Lefkoşa'da bir derneğin organize ettiği, bu yıl ikincisi yapılacak, her hocadan birkaç öğrenci seçilerek, benim mesela üç öğrencim katılıyor, üçten fazlasına izin vermiyorlar. Orda kendim seçtiğim en iyi, çalgıda en iyi olan öğrencilerimi o konserde çıkartıyorum. Bu da özendirici oluyor.

Bir de Royal School Of Academy'nin British Council ile düzenlediği sınavlar vardır. Grade sınavları. Bu sınavlar programlı sınavlardır. Grade 1'den başlar 2,3,4 diye sırasıyla 8'i de aldıktan *advance*, *diploma* diye gider. Bunları her yıl sırasıyla da izlemek mümkündür. Bir programdır bu. Diziler var içerisinde, side-reading (deşifre) olayı var, kulak çalışması var. Bir yandan da genel keman eğitiminin dışında da genel müzik kültürü gerektiren bilgilerin sınındığı müzik sınavlarıdır bunlar. Dolayısıyla öğrencileri bu sınava koymakta bir sakınca yoktur. Çoğu öğrenci için de bir özendirici olduğundan dolayı, programa girme gereğini doğrudan dolayı da gereklidir diyebilirim ama buna karşı çıkan kesimler de var. İşte "çalıyı çocuk çalarken onu o heyecana koyup, sınav psikolojisi içerisinde boğmanın ne yararı var. Alacağı not ona ne gösterecek, önemli olan çalmasıdır." diyen bir kesim var. Onların da görüşü kendilerine göre, savundukları tez doğrultusunda doğrudur. Ama girmek isteyen, o sınavı kaldırabilecek öğrencilere girmelerini tavsiye ediyorum. İlla ki I-II-III sırasında gitmesi gerekmez. Seviyesine göre birden üçe, üçten beşe, beşten sekize atlayabilirler. Bence o disiplin içerisinde bir faydası vardır.

- Yukarıda verilen görüşme sonuçlarından yola çıkılarak şu görüşlere yer verilebilir:

Öğrencilerin öğrendiklerini sunma şanslarının olmasının, hem kendileri için hem de enstrüman çalmayanlar için oldukça özendirici olduğu düşünülmektedir. İlkokul ve orta okul çağında olan öğrencilerin çalgılarını orkestralarda kullanmaları, onlar için sahnede bulunmak anlamında çok önemli bir durum olduğu düşünülmekte ve sayıları gittikçe artacak olan bu öğrencilerin, K.K.T.C. müzik kültürüne son derece katkıları olacağı düşünülmektedir.

Ayrıca Royal Academy of Music okulunun British Council ile düzenlediği özel sınavların belli bir programa dayalı olmasının, özel derslerin işlenişini daha bir sistemli hale getirdiği düşünülmektedir. Bu sistemli çalışma ve sınavın getirdiği sorumlulukla öğrencilerin performansının artabileceği düşünülmektedir..

2.5. K.K.T.C.'de Kemanın Yer Aldığı İcra Grupları

K.K.T.C.'de yapılan icra müzikleri içerisinde Devlet Senfoni Orkestrası ve Korusu ile Belediyelerin üstlendiği Türk Sanat Müziği topluluklarının çalışmaları bulunmaktadır.

Bu alt başlık içinde veriler, Devlet Senfoni Orkestrası ve Korusu Şefi ve Müdür Yardımcısı Oskay Hoca, Orkestra Konsertmaisteri Halil Kalgay, Magosa Belediyesi Türk Sanat Müziği Korusu Şefi Adil Sönmez, Girne Belediyesi Türk Sanat Müziği Korusu Yönetim Kurulu Başkanı Nuray Yeşiladalı ve Lefkoşa Belediyesi Kent Orkestrası Şefi Tanju Hoca ile yapılan görüşmelerden elde edilmiştir.

<u>Görüşülenler</u>	<u>Görüşme Yerleri</u>	<u>Görüşme Tarihleri ve Saatleri</u>
Adil Sönmez	Magosa	15 Eylül 2002, Saat 19:00
Halil Kalgay	Magosa	01 Mart 2002, Saat 19:00
Nuray Yeşiladalı	Girne	03 Mart 2002, Saat 13:00
Oskay Hoca	Lefkoşa	03 Mayıs 2002, Saat 11:00
Tanju Hoca	Lefkoşa	16 Eylül 2002, Saat 14:00

2.5.1. K.K.T.C. Devlet Senfoni Orkestrası Ve Korosu

Kıbrıs'ta 21 Aralık 1963 tarihinde başlayan çatışmalarla, Türk halkının yaşadığı olumsuz ve gergin havayı dağıtmak ve onlara bir moral unsuru olmak için 23 Kasım 1964'te "Kıbrıs Türk Filarmoni Topluluğu" kuruldu.⁴⁰

Yılmaz Taner başkanlığında, Klasik Türk Müziği, Hafif Batı Müziği, Sanat Müziği ve Halk Müziği Düzenlemeleri dallarında etkinliklerine başlayan K.T. F.T.'nin, tüm dallardaki elemanlarının çoğunun müzik öğretmeni olması ve daha önce toplum içerisinde konserlere katılmalarından dolayı, topluluk etkinliklerine başladıktan kısa bir süre sonra başarıyı yakalamaya başladı.⁴¹

K.T.F.T.'nin amaçları:

Topluluğun en büyük amacı, Kıbrıs Türk toplumunun manevi ve kültürel gelişiminde büyük önem taşıyan batı tekniğine dayalı çok sesli müzik faaliyetlerinde bulunmak ve bu faaliyetlerden her yaştaki müzik severlerin yararlanmasını sağlamaktır.

Sesi ve kulağı müziğe yetenekli her yaştaki kişileri bir araya getirip onların sanat, bilgi, zevk ve ruhlarını geliştirmek üzere olanaklar sağlamak;

- Cemaatimiz arasında tek ve şarkı söyleme alışkanlığının kurulup geliştirilmesine yardımcı olmak.
- Çeşitli müzik aletlerini yeterli derecede çalabilen veya hiç bilmeyip de herhangi bir müzik aleti öğrenmek yetenek ve azminde olan her yaştaki müzik kabiliyetlerine tek ve toplu çalışma şartları sağlamak.
- Enstrüman, müzik bilgisi, ses ve kulak eğitimi kursları açmak, orkestra ve korolar kurmak.
- Radyo, konser, gazete, dergi, film gösterileri v.b. yayın araçları yolu ile Cemaatimizin müzik kültür ve eğitimine katkıda bulunmak.
- Müzik kültürünü geliştirecek konferanslar düzenlemek.
- Müzikli oyunlar hazırlayıp sahneye koymak.
- Ada içi ve dışında düzenlenecek konserlerde daima Türk bestecilerin eserlerine de çok sayıda yer vermek.

⁴⁰ K.T.F.T. Dergisi, "Türk Filarmoni Topluluğu'nun Doğuşu", Lefkoşa 1974, s.7

⁴¹ _____, a.g.d., s.7

- Müziğin her dalında, genç kabiliyetleri teşvik amacı ile yarışmalar düzenlemek.
- Filarmoninin faaliyetlerini ada içi ve dışında düzenlenen uluslar arası müzik festivallerine ulaştırmak.
- Müzikle ilgili en son gelişme ve yenilikleri yakından izlemek ve kendi faaliyetlerimizi uluslar arası müzik çalışmaları paralelinde tutmak amacı ile uluslar arası müzik kongrelerine, seminerlerine ve bütün bilimsel toplantılara temsilciler göndermek.
- Okullardaki müzik eğitim ve öğretimine yardımcı olmak amacı ile okul şarkıları ve halk türkülerini seslendirerek banda almak, plaklar doldurmak, notalarını basmak ve yaymak amacındayız.⁴²

Topluluğun 1974'deki Orkestra Elemanları:

1. Keman

Mustafa Kenan (Konsertmaister)
 Erer Selçuk
 Fikret Özgün
 Selim Mirata
 Ali Selenge
 Aytaç A. Rıza

2. Keman

Leonard E. Macey
 Güngör Necati
 Hüseyin Özdemir
 Ahmet Şevki
 Gülsen Türkmen
 İlker Naci

Viyola

Aysel Şenol
 Erkan Pastırmacıoğlu
 Zehra Başaran
 İlker Kaptanoğlu

Viyolonsel

Ali Şenol
 Özkan Pastırmacıoğlu

Kontrbas

Ergin Sururi

⁴²"Türk Filarmoni Topluluğu'nun Doğuşu", a.g.d. s.6

<i>Flüt</i>	<i>Klarinet</i>	<i>Trompet</i>
Dilek K. Nidai	İbrahim Belevi	İlkay Şefik
Caner Ali		
<i>Alto Saksofon</i>	<i>Vurmalı Saz</i>	<i>Korno</i>
Bilgin Salahi	Feraksat Gürsoy	Hulusi Ali

Aynı dönemde yurt dışında bulunun ve orada müzik hayatlarını devam ettiren Kıbrıslı Türk Müzisyenler de bulunmaktadır. Bunlar içerisinde Amsterdam Senfoni Orkestrası Konsertmaisteri Kaya Nazım Ali İleri ve İzmir Devlet Konservatuarı'nda Keman ve Kompozisyon dersleri veren Öğretim Üyesi Sayram Muhiddin (AKDİL) sayılabilir. Orkestra dışında 40 kişilik bir koroyu da barındıran topluluk, ilerleyen yıllarda adını "Devlet Senfoni Orkestrası ve Korosu" olarak değiştirmiştir.

Devlet Senfoni Orkestrası ve Korosu şefi ve obua sanatçısı Oskay Hoca ile yapılan görüşme sonuçları aşağıda verilmiştir.

Görüşülen: Oskay HOCA, Devlet Senfoni Orkestrası Ve Korosu Şefi

Görüşen: Mustafa FEGAN

Görüşme Tarihi Ve Saati: 03 Mayıs 2002, saat 11.00

Görüşme Yeri: Devlet Senfoni Orkestrası Ve Korosu, Lefkoşa

1- Orkestrada çalan sanatçıları hangi niteliklere göre belirliyorsunuz?

Orkestraya katılan icracılar bildiğin gibi amatör olarak katılıyorlar. Bundan dolayı eserlerimizi bu çalan kişilerin seviyesine göre seçiyoruz. Çok büyük orkestra eserleri değil daha çok yaylı çalgılara uygun olan ve çok zor olmayan Barok ve Klasik dönem olan eserleri çalabileceğimizi düşünerek o eserleri seçiyoruz. Bundan da çıkaracağımız anlam Barok ve Klasik dönemden zor olmayan eserleri çalabilecek seviyede olan kişileri çağırıyoruz. Kıbrıs'ta çalgısını belli bir seviyede kullanan icracılar bellidir. O yüzden çağırdığımız kişiler aşağı yukarı aynıdır. Bazen birkaç değişiklik yapıyor. Güzel Sanatlar Okulu'nda görev yapan öğretmenlerimiz olabiliyor, herhangi bir yerde görev yapmayan ama çalgısını çalan kişilerden oluşabiliyor.

2- Orkestranızın iletişim kurduğu müzik kuruluşları ve dernekler var mıdır?

Devlet Senfoni Orkestramız, başta Müzik Dostları Derneği, bunun dışında Lefkoşa Belediyesi Kent Orkestrası, buradan bize gelen takviye sanatçılarla ortak çalışmalar yapıyoruz veya Güvenlik Kuvvetleri Bandosu ile birleşerek ortak orkestra çalışmaları yapıyoruz. Güzel Sanatlar Orta Okulu'ndan gelen arkadaşlarımızla çalışmalarımızı yürütüyoruz.

3- Devlet Senfoni Orkestrası Ve Korosu'nun düzenlediği konserler ve etkinlikler var mı?

Düzenli bir çalışma ve düzenli bir konser programı takip edemiyoruz. Yani genelde baktığımızda epeyce yıl boyunca yılda ancak iki kez orkestra olarak konser verebiliyoruz. Fakat bu yıl maalesef tek bir konser hazırlayabildik. Koro olarak iki konseri gerçekleştireceğiz. Bunun dışında oda müziği çalışmalarını yürütüyoruz. Gerek piyano eşlikli olsun gerek işte flüt, obua, fagot şekline veya yaylı çalgılar, keman viyola, viyolonsel, obua, fagot gibi Güzel Sanatlardan izin aldığımız ayrı bir gün bize gelen arkadaşlarımızla da oda müziği çalışmalarımızı yürütüyoruz.

4- Kıbrıs Türk folklor müziğini geliştirmek için araştırma ve derlemelerde bulunuyor musunuz?

Kıbrıs Türk Halk Müziği'ni geliştirmek için çabalarımız vardır; fakat yıllar önce yapılmış bazı araştırmalar vardır biz bunları değerlendiriyoruz. Ben daha önce Halk Sanatları Derneği (HASDER)'nin yapmış olduğu, kardeşim Ali Hoca'nın da katkıda bulunduğu epeyce güzel çalışmalar vardır bu halk müziği araştırması konusunda. Bunların kasetleri var elimizde, bunların notalarının bir kısmını Ali Hoca, bir kısmını ise ben notalara dökmüş bulunmaktayız. Şu anda benim yaptığım bazı çalışmalar var, bu çok sesli koroyla veya orkestra ile seslendireceğimiz halk müziği eserlerini çok seslendirmeye çalışıyoruz.

Bildiğin gibi bizim halk müziği, Türkiye'de de kullanılan armoni şekli biraz batıda kullanılanlardan farklıdır. O etkiyi yaratmak açısından baktığımızda, Türkiye'deki bestecilerin de uyguladığı bir Türk Müziği formu vardır ve onu yakalamaya çalışıyoruz. Bildiğin gibi şu anda en üretimde olan bestecilerimizden Ali Hoca ve bu konuda bayağı

ürettikleri oluyor. Benim de burada sık sık koro için veya orkestra için yaptığım çalışmalarım var.

5- Kıbrıs Türk folklor müziğinde kullanılan çalgılar sizce nelerdir? Bu çalgılar içerisinde kemanın yeri nedir?

Araştırmalardan ya da gördüğüm kadarıyla bizim esas çalgılarımız arasında başta Keman gelmektedir. *Kemana* eşlik eden *ud* ve *darbuka* başta gelen çalgılardır. Daha sonra *akordeon*, *bas gitar* olabiliyor ama bu otantikliği bozuyor. Renk verme amacı ile düşünülüyor ama otantik olarak ele aldığımızda *keman*, *darbuka* ve *ud* veya *dilli düdük* de olabiliyor.

6- Kemanın durumunu bu çalgılar içerisinde farklı bir yere koyabiliyor muyuz?

Keman ve darbuka bir gerekliliktir, keman o ezgilerin solosunu yorumluyor. Bu yüzden önemi büyüktür.

7- Türkiye'deki ve yurt dışındaki müzisyenleri adaya çekebilmek ve adadaki müziği geliştirebilmek için sizce neler yapılması gerekir?

İlk etapta Devlet Senfoni Orkestrası'nın şu anki durumunun ele alınması gerekmektedir. Birinci olarak Devlet Senfoni Orkestrası'nın kendi yasası yok. Bu konuda bir buçuk sene önce çalışma yapıldı. Tabii yine bu memuriyet sisteminde bir yasaydı, bunun dışına çıkılamıyor. Belki çıkılabilir ama bu çok büyük mücadeleler istiyor veya uzun bir süre gerektiriyor. İlk etapta, kadroyu çoğaltmak ve bir hareket getirmek amacı ile, memuriyet sistemi içerisinde bir yasa hazırlandı. Fakat bu yasa siyasi mercilerde takıldı ve geçirilemedi. Bu yasanın olmadığı ve bir garanti verilmediği sürece, yurtdışında çalışıp, konservatuarlarda ya da müzik akademilerinde kendilerini yetiştiren sanatçıları adaya çekebilmemiz, orkestramıza ve müzik eğitimimize kazandırmamız mümkün olamaz.

8- Kıbrıs'taki müzik eğitimi konusunda ne düşünüyorsunuz? Nasıl geliştirilebilir?

Bildiğiniz gibi, burada daha önce bir konservatuar olan Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi bulunmaktadır. Okul konservatuar olarak kurulmuştu, amaç burada yetiştirilen öğrencileri orta 3'ten sonra Türkiye'deki konservatuarlara göndermekti. Öğrenci sayısı

az olduğundan dolayı, bir dönem sonra, öğretmenler ve bakanlık açısından lüks olarak görülüyordu. Bu yüzden, Kültür Bakanlığı'nın da önerileri ile Resim Bölümü de açıldı. Böylelikle Güzel Sanatlar Ortaokulu olarak isim aldı. Böylelikle okuldaki öğrenci sayısında bir artış oldu ve kadro genişledi. Fakat zamanla okul amacından kaymaya başladı. Türkiye'deki konservatuar sistemini aynı şekilde Kıbrıs'ta uygulamak kolay değildi, örneğin akşama kadar ders yapma sistemini burada uygulamak çok zor olurdu. Şu anda okul amacından biraz ayrıldı, konservatuarlara değil de, daha çok akademilere öğrenci yetiştirme çalışmaları var.

D.A.Ü.'de düzenli bir öğretmen kadrosu bulunmaktadır. Ancak ben D.A.Ü.'nün programının hangi amaçla öğrenci yetiştirdiğini tam olarak anlamış değilim. Dört yılda sanatçı yetiştirmek çok kolay değil, bu gün İngiltere ve diğer Avrupa ülkelerinde yetiştiriyorlar ancak onlar çok yüksek seviye ile öğrenci kabul ediyorlar. Bizde o seviyede öğrenci bulmak neredeyse imkansızdır. Öğrencilere pedagoji dersi verirlerse belki müzik öğretmeni yetiştirilebilir.

On yıldır çok sesli müziğe olan ilgi, konserlere katılan izleyicilerin artmasıyla gözle görülür bir şekilde ortadadır. Bu, A.G.S.L.'nin kurulması, D.A.Ü.'nün kurulması ve özel olarak gelinen piyano, keman derslerinin, çok sesli müziğe olan ilgiye katkısı son derece yüksektir.

Devlet Senfoni Orkestrası ve Korosu Konsertmaisteri ve Müzik Dostları Başkanı Halil Kalgay ile yapılan görüşme sonuçları aşağıda verilmiştir.

Görüşülen: Halil KALGAY, Devlet Senfoni Orkestrası Konsertmaisteri

Görüşen: Mustafa FEGAN

Görüşme Tarihi Ve Saati: 01 Mart 2002, saat 19.00

Görüşme Yeri: Devlet Senfoni Orkestrası Ve Korosu, Lefkoşa

1- Devlet Senfoni Orkestrası hakkında tarihi bilgi verebilir misiniz ?

Devlet Senfoni Orkestrası ve Korosu Müdürlüğüdür ismi. 1983 yıllarında kuruldu. Ondan önce filarmoni olarak, Kıbrıs Türk Filarmoni Topluluğu olarak hizmet vermekteydi. Önceleri Cumhurbaşkanlığı kadrosunda, daha sonra Turizm Bakanlığı kadrosunda yer aldı ve daha sonra Kültür Bakanlığı kadrosuna geçti.

1976'dan beri Filarmoni Topluluğu olarak hizmet eden kuruluş, 1983'ten itibaren da Devlet Senfoni Orkestrası ve Korosu Müdürlüğü'ne dönüştü.

2- Devlet Senfoni Orkestrası ve Korosu Müdürlüğü kadrosunda kaç sanatçı bulunmaktadır ?

Normalde oradaki müstahdem ve müdür kadrosu ile beraber on kişilik bir kadrosu vardır normal tüzüğüne göre. Tüzük, yasaya dönüştürülmediği için bu kadrolardaki çalışanlar zamanla emekli olmuşlar ve yerleri doldurulamamış. Şimdi iki yıldan beri yeni yasa hazırlandı, gerekli bakanlıklardan ve başbakanlıktan onaylanarak meclise sunuldu. Ve yaklaşık iki yıl boyunca mecliste onaylanmayı bekledi. Eğer bu onaylanırsa ve bu yasa meclisten geçerse, kadrolar da bütçe bulunup açılmaya başlanırsa, kırk kişilik bir senfoni orkestrası kadrosuna, şef kadrosu, konsertmaister, solist vb. kadrosuna ulaşmak mümkün olacaktır. Ancak şu an halen daha o yasa işleme girmiş değildir.

Şu anki mevcut kadrosu üç sanatçı bir de müstahdemdir. Bunlardan biri Oskay Hoca obua sanatçısı olarak girdi, şu an müdür vekilliği yapmaktadır, diğeri Eran Raman flüt sanatçısı ve üçüncü sanatçı olarak Halil Kalgay ben, keman sanatçısı olarak kadroya alındım. Bir de oranın hizmetlisi kadrolu olarak bulunmaktadır.

3- Devlet Senfoni Orkestrası ve Korosunun etkinlikleri nelerdir ?

Senfoni orkestrası, müdürlük olarak yaptığı programlar, yıl içerisinde oda müziği konserleri hazırlamak, bu konserlere senfonide kadrolu olmadığı halde dışardan yani başka kuruluşlardan, işte okullardan veya ülkemizde hizmet veren Kent Orkestrası gibi, Güvenlik Kuvvetleri Bandosu gibi kuruluşlardan profesyonelce çalgısını kullanan sanatçılarla, ortaklaşa orkestra, oda müziği toplulukları oluşturarak konserler düzenlemek.

Bir de amatörce yürüyen bir korumuz var. Orada da çoğunluğu müzik öğretmeni olmak üzere 30 kadar elemanımız var. Bu koro düzenli olarak yıl içerisinde konserler düzenlemektedir.

4- Adadaki müziği daha ileri taşımak için gerekli olan çalışmalar sizce nelerdir ?

Her şeyden önce çok sesli müziği, yani müzikte sanat olarak algıladığımız tarzın, bir devlet politikası olarak ortaya konması lazım. Yani devlet bünyesinde kadrolaşması lazım. Bu yapıldığı zaman işte ileriye taşımak, ileriye bakmak cümlesini o zaman açabiliriz. Doğru dürüst bir senfoni orkestrası, en azından yaylılardan oluşan 20 kişilik bir oda orkestrası, ilk etapta. Düzenli, rutin çalışmalar ile, her hafta olmasa bile aylık konserler verebilen, on beşte bir konserler verebilen, bir orkestranın olmasından söz edebiliriz.

Bunun yanında, Güzel Sanatlar Orta Okulu ve Lisesi vardır ama, bu gerçek anlamda bir konservatuara dönüştürüle bilindir, yine devlet himayesinde. Bu orkestrada görev alacak, yetişkin, sanatında belli bir seviyeye gelmiş sanatçılar, icracılar aynı zamanda bu okulda görev yaparak on yıl sonranın orkestra elamanlarını yetiştirebilirler. Bu da çok hayali bir şey değildir. Yani olmayacak bir şey değildir. Yani yirmi kişilik bir kadroyu bir ülkede barındırmak, bu yirmi kişilik kadrodan onlarca iyi elemanlar yetiştirmek ve bunu on yıl içerisinde yayarak yapmak çok külfetli bir iş değildir. Bunu isteyecek zihniyetlerin, bunu teşvik edecek itici güçlerin olması gerekir. Bunlar olduğu takdirde daha ana sınıfından başlayacak çocuklar okullarda, daha bilinçli, daha örnekleyerek, müzik öğretmenlerinin örnek alacağı, örnek gösterebileceği kurumlar bulunmasıyla yol gösterebilecekler. Daha küçük yaşta çocukların bu yöndeki yetenekleri keşfedilip, doğru yönde kullanılabilirlerdir.

Benim umudum her zaman vardır. Olması için de biz üzerimize düşen mücadeleyi gerek dernek anlayışı içerisinde, gerekse senfonideki konumumuz gereği politikacılara, bizi yöneten kişilere gerektiği kadar duyurmak, onları usandırmak, yinelemek durumundayız bu bizim görevimizdir.

K.K.T.C. Devlet Senfoni Orkestrası'nın Son Konserindeki Kadrosu:

26 Eylül 2002 günü Yakın Doğu Üniversitesi Konser Salonunda, 27 Eylül 2002 günü ise Bellapais Manastırı'nda, Bnd.Ütg. Mustafa Elmas şefliğindeki K.K.T.C. Güvenlik Kuvvetleri Bandosu ile birlikte konser veren K.K.T.C. Devlet Senfoni Orkestrası ve Korosu'nun konser programı ekler bölümünde verilecektir.

Orkestra'nın bu konserdeki kadrosu:

<i>I.Keman</i>	<i>II.Keman</i>	<i>Viyola</i>	<i>Viyolonsel</i>
Halil Kalgay	Erhan Aytaç	Ersin Kaşif	Tüzün Mercan
Gürel Kırmızıoğlu	Mehmet Külçer	Yağmur Cemgünel	Tanju Hoca
Ertem Nalbantoğlu			Gürhan Nuray
			Pembe Kurak

<i>Kontrbas</i>	<i>Pikolo</i>	<i>Flüt</i>	<i>EB Klarinet</i>
Mustafa Özak	Fatih Girgin	Eran Raman	Yusuf Tutku
		Mehmet Külçer	

<i>Bb Klarinet</i>	<i>Alto Saksofon</i>	<i>Tenor Saksofon</i>	<i>Bariton Saksofon</i>
Ahmet Elmas	Mehmet Gürbüz	Adnan Kambur	Mustafa Akbulut
Ebru Pendagomolu	Behiç Konti		
Murat Şahin			
Yusuf Küçük			

<i>Fagot</i>	<i>Trompet</i>	<i>Trombon</i>	<i>Bariton</i>
Ali Suyolcu	Münür Akgöl	Ali Direk	Musa Çengel
	Kenan Küçük	Mehmet Demir	Bilal Sert
	Muharrem Özdemir		
	Ayhan Cihangir		
	Ali Avşar		

<i>EB Büyük Bas</i>	<i>Bb Büyük Bas</i>	<i>Timpani</i>	<i>Bateri</i>	<i>Org</i>
İdris Ögdü	Ali Yerdelen	Aydın Çatalkaya	Uğur Güçlü	Öznaz Uzuner

- Yukarıda verilen görüşme sonuçlarından yola çıkılarak şu görüşlere yer verilebilir:

K.K.T.C. Devlet Senfoni Orkestrası ve Korosu'nda kadrolu olarak görev yapan sadece üç sanatçının bulunması ve belli bir kadro oluşturmak için gereken yasanın iki

yıl boyunca mecliste bekleyip, halen daha yasa olarak geçirilmemesi son derece düşündürücüdür.

Orkestra her ne kadar K.K.T.C. devletinin adını taşısa da, orkestra ve koroda yapılan çalışmaların amatörce olması, çok sesli müziğin gelişmesi anlamında yapılacak olan çalışmaların verimini düşürdüğü düşünülmektedir.

Bunun yanında, diğer müzik kuruluşları ile sağlanan iyi ilişkiler ve yapılan çalışmalar son derece olumlu olarak görünmektedir. Ancak bu kadar farklı topluluğun bir araya gelerek belli bir zaman dilimi içerisinde yapacakları etkinliklerin sayısının çok fazla olamayacağı düşünülmektedir..

Kıbrıs Türk Halk Müziği konusunda yapılan çalışmaların ve düzenlemelerin, çok sesli müziğimiz açısından son derece önemli olduğu düşünülmektedir.

Tüm bu olumsuzluklara karşın, yapılan çalışmaların umut verici olduğu düşünülmektedir

2.5.2. Lefkoşa Belediyesi Kent Orkestrası

Lefkoşa Belediyesi Kent Orkestrası Şefi Tanju Hoca ile yapılan görüşme sonuçları aşağıda verilmiştir.

Görüşülen: Tanju HOCA, Lefkoşa Belediyesi Kent Orkestrası Şefi

Görüşen: Çiğdem TUĞSAL, U.Ü. Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü
Müzik Eğitimi A.B.D. Öğrencisi

Görüşme Tarihi Ve Saati: 16 Eylül 2002, saat 14.00

Görüşme Yeri: Kent Orkestrası, Lefkoşa

1- Lefkoşa Belediyesi Kent Orkestrası tarihçesi, etkinlikleri ve amaçları hakkında bilgi verir misiniz ?

Lefkoşa Belediyesi Kent Orkestra'sı, ilk olarak 1991 yılında bando olarak kuruldu. Kurulduktan kısa bir süre sonra pop orkestrasına dönüştü. İlk kurulduğunda tamamen amatör elemanlardan oluşmakta idi. Bu amatör elemanlara kısa süreli eğitim verildi ve 1995 yılından itibaren kadrolu ve sözleşmeli eleman alınmaya başlandı. 1997'e kadar pop ve marş tarzındaki eserleri seslendiren orkestra, seviyesinin

yükselmesi ile, modern düzenlemelerle halk türkülerini seslendirmeye başladı. Örneğin, bir halk müziği eserini alıp caz türünde yorumlamak.

Ağustos 2002’de bir oda orkestrası kurma kararı alınmış ve bundan sonraki yatırımlar bu şekilde gerçekleşecektir.

Bu oda orkestrasının ilk konseri Kasım ayında düzenlenecektir. Bunun yanında 2000 yılından beri düzenlediğimiz “Beste Yarışması” bu yıl Aralık ayında düzenlenecek. Yarışmayı kazanan besteye şahıs olarak para verilir. Bu yarışmada besteci kendi düzenlemelerini yapar veya yaptırır ve orkestra dışardan aldığı takviyelerle bu besteleri seslendirir.

Oda orkestrasının yeni elemanlara ihtiyacı vardır ve her sene orkestraya eleman almayı düşünüyoruz.

Bir başka amacımız da diğer bir müzik kuruluşu olan Devlet Senfoni Orkestrası ve Korosu ile ortak konserler yapmak ve iki kurum arasındaki ilişkileri sürekli yakın ve üst düzeyde tutmak.

2- Orkestrada bulunan elemanlar ve çalgılar hakkında bilgi verir misiniz ?

Şu anda Kent Orkestrasında iki kadrolu, beş sözleşmeli ve iki de prim esasına dayalı eleman bulunmaktadır. Önümüzdeki yıl dört tane sözleşmeli eleman alınacaktır. Belediyeler yasası meclisten geçmediği için sözleşmeliler kadrolu olamıyor.

Toplulukta, biri sözleşmeli biri de prim sistemine dayalı iki kemancımız bulunmaktadır. Bunlardan biri konservatuar mezunudur. Ayrıca orkestrada bu kemancı arkadaşımız dahil dört tane konservatuar mezunu bulunmaktadır.

Flütçü bir bayan var, viyolonsel çalan Eskişehir Konservatuarı’ndan bir başka bayan arkadaş daha var.

Orkestramıza yeni alınacak icracıların konservatuarı bitirmiş olmaları ya da çok iyi düzeyde olmaları gerekmektedir. Orkestranın profesyonelleşmesi için düzeyli elemanlar şarttır.

Konserlerimiz oda müziği ve oda orkestrası şeklinde gerçekleşecektir. Orkestranın ilk altı yılı olanaksızlıklar içerisinde geçmiş olmasına rağmen, son iki belediye başkanının orkestraya bakış açıları son derece olumlu ve destekleyicidir.

2.5.3. Gazi Magosa Belediyesi (G.M.B.) Türk Sanat Müziği Korusu ve Orkestrası

G.M.B. Türk Sanat Müziği Korusu ve Orkestrası Şefi Adil Sönmez ile yapılan görüşme sonuçları aşağıda verilmiştir.

Görüşülen: Adil SÖNMEZ, G.M.B. Türk Sanat Müziği Korusu ve Orkestrası Şefi

Görüşen: Aysen BARIŞSAL, Müzik Öğretmeni

Görüşme Tarihi Ve Saati: 15 Eylül 2002, saat 19.00

Görüşme Yeri: G.M.B. Türk Sanat Müziği Korusu Ve Orkestrası, Magosa

1- G.M.B. Türk Sanat Müziği Korusu ve Orkestrası hakkında tarihi bir bilgi verebilir misiniz ?

Gazi Magosa Belediyesi Türk Sanat Müziği Korusu ve Orkestrası 1995 yılında Öğretmen Koleji Mezunu ve İlkokul öğretmeni olan Aytaç Çağın tarafından kuruldu. Çok iyi bir kemancı olan Aytaç Çağın'dan sonra Ulus Yeşilada orkestra ve koronun şefliğini yaptı. Ulus Yeşilada'dan sonra da ben, Adil Sönmez, şef olarak görev yapmaya başladım. Ben, İstanbul Teknik Üniversitesi Müzik Bölümü Temel Bilimlerden mezun oldum.

2- Topluluğun bağlı olduğu kurum ve kuruluşlar bulunmakta mıdır ?

Bu topluluk başkanlığının Dr. Arif Albayrak'ın yaptığı bir yönetim kurulu tarafından yönetilmekte ve etkinlikler bu kurul tarafından belirlenmektedir. Ayrıca Belediye Başkanı'nın başkanlığını yaptığı bir "Disiplin Kurulu" bulunmaktadır.

Bu kurullar kesinlikle topluluğun iç işlerine karışmaz. Yani konsere çıkacak olanları, programı hep ben belirliyorum.

3- Toplulukta kaç korist ve kaç çalıcı bulunmaktadır ? Çalgıların dağılımı ile birlikte, kemanın bu çalgılar içerisindeki durumunu açıklar mısınız?

Toplulukta yetmiş korist ve on altı müzisyen bulunmaktadır. Ancak konserlerde takviye yapılmaktadır. Orkestramızda bağlama, vurmali sazlar, ud, keman ve viyola çalgıları kullanılmaktadır. Bu çalgılar içerisinde keman üç tane, viyola ise bir tanedir.

Kemancılarımızın biri kadın diğer ikisi erkektir, ayrıca iki keman icracımız müzik eğitimi almıştır.

Koroda ise üç müzik öğretmeni bulunmaktadır. Müzik öğretmenleri genelde batı müziği eğitimi aldıkları için Türk Sanat Müziği Korosuna soğuk bakmaktadırlar.

Topluluğa bundan sonra alınacak yeni elamanlar belli bir sınavdan geçirilecek ve daha sonra da nota bilenler ve bilmeyenler olarak iki grupta toplanacaklardır.

2.5.4. Girne Belediyesi Türk Sanat Müziği Topluluğu

Girne Belediyesi Türk Sanat Müziği Topluluğu yönetim kurulu başkanı Nuray Yeşiladalı ile yapılan görüşme sonuçları aşağıda verilmiştir.

Görüşülen: Nuray YEŞİLADALI, Girne Belediyesi Türk Sanat Müziği Topluluğu
Yönetim Kurulu Başkanı

Görüşen: Mustafa FEGAN

Görüşme Tarihi Ve Saati: 03 Mart 2002, saat 13.00

Görüşme Yeri: Girne Belediyesi Türk Sanat Müziği Topluluğu, Girne

1- Topluluğunuz hakkında tarihi bilgi verebilir misiniz?

Topluluğumuz 1997 yılında o dönemin Girne Belediye Başkanı Sümer Aygün tarafından kuruldu.

Tamamen amatör bir kadrodan oluşmaktadır. Ancak şef kadromuz bulunmaktadır. Şefimiz İhsan Gürel, müzik eğitimcimiz ise Metin Üçkaya'dır. Bir yönetim kurulu tarafından yönetilmekteyiz. Yönetim kurulu başkanlığını ben, Nuray Yeşiladalı yapmaktayım.

2- Bağlı olduğunuz kurumlar var mı ? Bu kurumun amaçları nelerdir ?

Girne Belediyesine bağlıyız. Topluluğumuzun amacı yaptığımız konser etkinlikleri ile Türk Sanat Müziğini sevdirmek.

3- Müzisyenler, özellikle keman icracıları hakkında bilgi verir misiniz ?

Çalgıda on altı icracı bulunmaktadır. Bu icracıların beşi keman çalmaktadır. Keman çalan icracıların ikisi bayan, üçü de erkektir. Bu icracılar içerisinde üçü müzik eğitimi almıştır, diğer ikisi de kulaktan yetişmiştir.

Ayrıca elli kişilik de korist gurubumuz bulunmaktadır.

- Yukarıda verilen görüşme sonuçlarından yola çıkarak şu görüşlere yer verilebilir:

K.K.T.C.'de yapılan müzik etkinliklerine katkı sağlayan bu üç grubun ikisi Türk Sanat Müziği eserlerini yorumlayan, Lefkoşa Kent Orkestra'sı ise Halk Müziği eserlerini çağdaş üslupla yorumlayan bir gruptur.

Belediyelerin bu tür müzik faaliyetleri ile yakından ilgilenip bu tür topluluklara katkı sağlaması, son derece olumlu olarak görülmektedir.

Topluluklarda enstrüman çalan icracıların sayısı 41'dir. Bu 41 icracının %24.3'ü yani 10 kişi keman icracısıdır.

Keman icracılarının %60'ı eğitilmiş, %40'ı ise müzik eğitimi almamış, eserleri tamamen kulaktan çalmaktadırlar. Bu durumda icra grubu içerisinde eğitim almayan %40'luk grubun günlük çalışmalarda kendilerini geliştirdikleri düşünülmektedir.

Ayrıca keman icracılarının %40'ı kadın, %60'ı da erkektir. K.K.T.C.'deki bütün müzik topluluklarına bakıldığında zaman zaman kadınların daha az olduğu görülmektedir. Bu durum, Kıbrıs'ın küçük olmasına, sosyo-kültürel yapısından kaynaklandığına bağlanabilir.

Girne Belediyesi Türk Sanat Müziği Topluluğu ile Gazi Magosa Belediyesi Türk Sanat Müziği Topluluğunda toplam 120 korist bulunmaktadır.

Topluluklarda toplam 161 kişi bulunmaktadır. Topluluk yöneticileri kendi içlerinde gelişmeyi düşündüklerini ve bu yüzden sınavla müzisyen almaya devam edeceklerini bildirmişlerdir. Bu durumun müzik etkinliklerinin gelişmesi açısından önemli olduğu söylenebilir.

2.6. K.K.T.C.'de Keman ve Keman Eğitimi İle İlgili Materyaller Bulunduran

Müzik Evleri

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde keman satan, keman bakımı ve onarımı ile ilgilenen üç müzik evi bulunmaktadır.

2.6.1. Harmony Müzik Evi

K.K.T.C. vatandaşı olan Awad Alrai tarafından işletilen Harmony Müzik Evi'nde, keman ile ilgili küçük çapta yapım ve onarım işeri yapılmaktadır. Ayrıca keman aksesuarları doğrudan İngiltere'den gelmektedir.

1991 yılından beri faaliyette olan Harmony'de, "Stentor" marka İngiliz yapımı kemanlar satılmaktadır. Ayrıca gitar, org, bağlama, ud, darbuka gibi çalgıların yanında, ses sistemleri ile kırtasiye nitelikli malların satıldığı bu müzik evinin Ticari Sicil Numarası:6143'dür.

Harmony Müzik Evi'nin adresi: 11/F Larnaka Yolu Gazi Magosa

2.6.2. Can-II-Can Müzik Evi

K.K.T.C. vatandaşı olan Caner Ilgar tarafından işletilen müzik evinde keman bakımı ve onarımı yapılmamaktadır.

"Skylark" marka Çin kemanları satılmaktadır. 1990 yılından beri faaliyette olan Can-II-Can Müzik Evi'nde, piyano, gitar, vurmali çalgılar, ses sistemleri ve gitar için bütün materyaller bulunmaktadır. Avrupa'dan dış alım yapılan enstrümanlar genellikle İngiltere'den getirilmektedir.

Can-II-Can Müzik Evinin adresi: 26. Sokak No:12 Marmara Bölgesi Lefkoşa

2.6.3. Majör Müzik Center

K.K.T.C. vatandaşı olan Ögün Erkal tarafından işletilen Majör Müzik Center'de, keman bakımı ve onarımı yapılmamaktadır. 25 yıldır bu mesleği yaptığını belirten Ögün Erkal, dış bağlantılarını Türkiye ve Almanya ile yaptığını belirtmiştir.

Çin yapımı kemanların satıldığı müzik evinde, her türlü müzik aleti, bu aletlerin materyalleri ile birlikte ses sistemleri ve notalar satılmaktadır.

Ticari Sicil Numarası:MŞ 2228

Majör Müzik Center'in adresi: Dereboyu No:50 Lefkoşa

- K.K.T.C.'de ticari faaliyet gösteren bu müzik evlerinin, keman bakım ve onarımı konusunda son derece yetersiz oldukları düşünülmektedir.

K.K.T.C.'de müzik evleri tarafından satılan kemanların, üst düzeyde kemanlar olmadıkları, bunun yanında keman literatürü açısından da müzik evlerinin yetersiz olduğu düşünülmektedir.

Bu müzik evlerinin içinde sadece, Harmony Müzik Evi'nde küçük çapta onarım çalışmaları yapılmaktadır. Ayrıca bu müzik evinde, keman materyalleri de bulunmaktadır, ancak bu durumun da Kuzey Kıbrıs'ta keman kullanımını kolaylaştırıcı bir unsur olmadığı söylenebilir.

2.7. K.K.T.C.'de Müziğin Gelişmesine Katkıda Bulunan Dernekler

2.7.1. Müzik Dostları Derneği

K.K.T.C.'de müziğin gelişmesi için pek çok etkinlikte bulunan Müzik Dostları Derneği hakkında bilgi edinebilmek için Dernek Başkanı Halil Kalgay ile görüşme yapılmıştır.

Devlet senfoni Orkestrası Konsermaisteri ve Müzik Dostları Derneği Başkanı Halil Kalgay ile yapılan görüşme sonuçları aşağıda verilmiştir.

Görüşülen: Halil KALGAY, Müzik Dostları Derneği Başkanı

Görüşen: Mustafa FEGAN

Görüşme Tarihi Ve Saati: 01 Mart 2002, saat 19.00

Görüşme Yeri: Müzik Dostları Derneği, Lefkoşa

1- Müzik Dostları Derneği'nin tarihçesi hakkında bilgi verebilir misiniz ?

Müzik Dostları Derneği, yaklaşık on-on beş müzik öğretmeni ve müzisyenin bir araya gelerek Ekim 1996 yılında kurdukları bir dernektir. Bu kuruluş da benim kendi evimde olmuştur. Orda toplanmıştık. Kurucu üyeleri içerisindeyim. İlk kurucu başkanı da ben oldum. İlk genel kurulda yapılan seçimde yönetim kuruluna seçildim başkan olarak.

Ekim 96'dan itibaren ilk yaptığımız iş, daha önceden Başkent Oda Müziği Topluluğu adı altında konser verdiğimiz grubu, Müzik Dostları Derneği Oda Orkestrası'na dönüştürmek oldu. Daha eklenen sayılar oldu bu kadroya ve ciddi bir oda orkestrası çalışmasına 96'da derneğin kurulmasıyla başladık. Çocuk koromuzu

oluşturduk yine 1996 yılında ve kurulduğundan beri bu topluluk her yıl düzenli olarak orkestra eşliğinde, zaman zaman konservatuarlardan gelen gençlerle gençlik orkestralarının eşliğinde, konserler vermektedir. BRT, TRT için kayıtlar yapılıyor. Rahmetli Hikmet Şimşek'in programlarında bunlar sürekli yer aldı. Bellapais'da yaptığımız konser kaydı, TRT I-II-III 'de neredeyse on günde, on beş günde bir sürekli verildi, halen daha verilmektedir. Dolayısıyla derneğimizin tanıtımı da konserler sayesinde Türkiye bazında hızlı bir şekilde oldu.

Ardından Oda Orkestrası ile verdiğimiz konserlerden birinin, 1998 Ocak ayında Bellapais Manastırı'nda verdiğimiz konserin, CD kaydı gerçekleşti, canlı konser kaydı yapıldı Raks firması tarafından, adı da *Live In Bellapais*, Bellapais'dan canlı ses kaydı olarak, kompakt diski oluştu. Bu da kalıcı bir eser oldu bizim için.

Bunun yanında, müzik öğretmenlerinden oluşan 20 kişilik bir Oda Korosu kuruldu. Oskay Hoca şefliğini yaptı ve bu koro da, Türkiye Korolar Şenliğinde yarışma ve konser nitelikli bir organizasyonda, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası Salonu'nda verdiğimiz konserle üç dalda ödüle layık görüldük. Hemen ertesi yıl, Oda Orkestrası ile Cemal Reşit Rey Konser Salonu'nda Kıbrıslı Türk besteci Ali Hoca'nın eserlerinden oluşan bir repertuarla seyirci karşısına çıktık.

Bunlar tabii ki ülkemizin, en azından Türkiye'de müzik sanatı açısından tanınması için ciddi girişimler olan konserlerdir, organizasyonlardır. Çünkü bundan önceki senelerde Kıbrıs'tan hiçbir ciddi kuruluş, bu denli bir organizasyonla ülkemizi çok sesli müzik alanında temsil etmemiştir. Dolayısıyla derneğimizin bu çalışmaları da ülkemize ilkler olarak girmiştir.

Bunların dışında, yüzün üzerinde konser organizasyonu gerçekleştirdik. Bu günlerde beş buçuk yılı geride bıraktık. Ve üçüncüsünü yapmayı planladığımız Uluslar Arası Bahar Konserleri Festivali organizasyonunu yaptık. İlk ikisi 2000-2001'de gerçekleşti, 12 Nisan-12 Mayıs tarihleri arasında üçüncüsü gerçekleşecek. Bu festivalin özellikle amacı, ülkemizde dünyanın en tanınmış müzik adamlarından, en tanınmış solistlerinden örnekleri getirterek seyirciye ulaştırmak. Kıbrıslı Türk seyircisi ile onları buluşturmak, çoksesli müzikte kaliteyi yaygınlaştırmak, çünkü çok sesli müzikte tabi ki her yapılan çalışma değerlidir ama, kalite ön planda tutulduğu takdirde ve bu kalite seyirciye verildiği zaman, çok sesli müzik o zaman amacına ulaşmış olur. Dolayısıyla bu festivalde başladığımız nokta da budur, kaliteli konserlere, kaliteli gruplara yer

vermektedir. Ülkemizde de bu kaliteye uygun sanatçı ve gruplar varsa, onları da festivale mutlaka katıyoruz. Kendi ülkemizden de bir sanatçı ve bir etkinlik her dönem olmuştur ve olacaktır.

Festivale katılanlar; orkestra olarak Bilkent Oda Orkestrası ilk katılan, Arjantinli piyanist Agiles Stilviligna katıldı dünyaca ünlü piyanist, Japon harika çocuk dünya çapında Ayako Talabe katıldı, Bulgar gitarıcı çift İvo-Sofia Kalçev ikilisi, Marco Sosias gibi gitarıcılar, Alexander Markov dünyaca ünlü bir kemancı, Ayşegül Sarıca, Ayla Erduran Türkiye'den Devlet Sanatçıları, Galler Bölgesi'nden 80 kişilik erkekler korusu, ilk etapta sayabileceğim ünlü gruplar ve isimler bunlardır.

2- Derneğinizde kaç üye bulunmaktadır ?

Derneğimizin şu an 50 civarında üyesi vardır. Üyelerimiz genellikle, müzik öğretmeni ve müzisyenlerden oluşmaktadır ama bunun yanında müzik severlerden de üyemiz olanlar vardır.

3- Derneğiniz hangi kurumlar ile iletişim içerisinde?

Derneğimiz başta Devlet Senfoni Orkestrası ve Korosu Müdürlüğü ile, Lefkoşa A.G.S.L ile sürekli iş birliği halindedir, ortak konserler yapmaktadır. Bunların dışında, festivallerde olsun, belli konser etkinliklerinde olsun Cumhurbaşkanlığı, T.C. Büyükelçiliği, Turizm ve Çevre Bakanlığı, Milli Eğitim ve Kültür bakanlığı gibi resmi makamlarla da iş birliği yapmakta, onların himayelerinde, katkıları ile iş birliği içerisinde konserler organizasyonları yapmaktayız. Bunların dışında da festival gibi, konser organizasyonu gibi etkinlikler maddi bir külfeti olduğundan dolayı sponsorlarla da biz sürekli iş birliği içerisindeyiz. Belli kuruluşlarla, özel şirketlerle sürekli katkı için görüşmekteyiz. Onlara özendirici, konserlerde onları onore edici düzenlemelerle onları bu tür sponsorluklara çekmeye çalışmaktayız.

Müzik Dostları Derneğinin Adresi:

Müzik Dostları Derneği Pk.70 Lefkoşa

- Yukarıda verilen görüşme sonuçlarından yola çıkılarak şu görüşlere yer verilebilir:

1996 yılında kurulan Müzik Dostları Derneği, kurduğu orkestra ve koro ile konserlerde fiilen yer almasının yanında, festivaller düzenleyerek dünya çapındaki pek

çok sanatçıyı adaya getirmiştir. Ada halkının kaliteli konserler izlemelerini sağlayan bu topluluğun, Kuzey Kıbrıs'taki müzik çalışmalarında büyük bir paya sahip olduğu gözlemlenmektedir.

Kompakt Disk haline getirilen konser kaydının arşiv açısından önemli bir çalışma olduğu düşünülmektedir.

Geleneksel olarak düzenlenen müzik festivalleri sayesinde Kuzey Kıbrıs halkı, dünya müziği ile bütünleşmekte olduğu ve adada yaşanan ambargonun da müzik açısından delindiği söylenebilir. Kıbrıs halkına kaliteli müzikleri dinleterek, kaliteli müzik dinleyicisi olmaları yönünde yapılan çalışmalar olumlu katkılar olarak görülmektedir.

Alexander Markov, Ayla Erduran ve Server Ganiev gibi keman yorumcularının adaya gelip konser vermesi, adadaki müzik çalışmalarının ne kadar ciddi ve büyük olduğunu, ayrıca keman çalışan öğrenciler ile gelecekte keman çalacak öğrenciler için çok güzel ve önemli örnekler oldukları düşünülmektedir.

BÖLÜM III

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda şu sonuçlara varılmıştır:

A.G.S.L.'de verilen mesleki müzik eğitiminin amacının, nitelikli müzik icracıları ve öğretmenler yetiştirmek olduğu belirlenmiştir.

A.G.S.L.'de haftalık ders programı içerisinde müzik derslerine ayrılan 8 saatlik sürenin, yeterli olmadığı düşünülmektedir. Ancak bu program içerisinde verilen çalgı eğitiminin, haftada ders saatinin 2 saat olması yeterli görülmektedir.

A.G.S.L.'de ve D.A.Ü. Müzik Bölümü'nde verilen keman eğitimi içerisinde, öğrencilerin çalgı düzeylerine göre iki farklı program uygulanmaktadır. A.G.S.L.'de programlardan biri, öğrencileri Eğitim Fakülteleri Müzik Öğretmenliği programına, diğeri ise Konservatuar programına hazırlamak olduğu, D.A.Ü. Müzik Bölümü'nde ise keman öğrencilerinin bir bölümü dışardan pedagoji dersi olarak Müzik Öğretmenliği düzeyinde, çalgı performansları yüksek olan öğrencilerin ise Konservatuar düzeyinde eğitim aldıkları belirtilmiştir.

A.G.S.L.'de uygulanan keman eğitimi içerisinde, Kıbrıs Türk Halk Müziği repertuarından yararlanılmamaktadır. Bu kapsamda lisede keman eğitimi veren öğretmenler tarafından keman eğitimi sırasında, Kıbrıs Türk Halk Müziği repertuarından yararlanılmadığı belirtilmiştir.

A.G.S.L.'de öğrenim gören öğrencilerin, müziksel davranışlarını geliştirmeye yönelik etkinliklere katıldıkları görülmektedir. Bu kapsamda öğrencilerin, gerek okulun düzenlediği gerekse okul dışında düzenlenen konser faaliyetlerine katıldığı görülmektedir.

D.A.Ü. Müzik Bölümü'nde verilen keman dersinin, haftalık ders programı içerisindeki 2 saatlik dağılımı yeterli görülmektedir.

D.A.Ü. Müzik Bölümü'nde keman eğitimi veren yabancı öğretmenler, kemanın melodiyi çalan çalgı olduğunu belirterek, kullanıldığı bütün müzik türlerinde önemli bir çalgı olduğunu belirtmişlerdir.

D.A.Ü. Müzik Bölümü'nün, okul dışında yapılan eğitim çalışmalarına önem verdiği görülmektedir. Bu kapsamda, D.A.Ü. Müzik Bölümü'ü öğretmenlerinin, okul

dışından veya D.A.Ü.'de başka bölümlerde okuyan öğrencilere, yaş gözetmeksizin keman eğitimi verdikleri Cumartesi Okulu bu çalışmalar içerisinde görülmektedir.

D.A.Ü. Müzik Bölümü'nde eğitim veren öğretmenlerin, okul içi ve okul dışında düzenledikleri konserlerle, K.K.T.C.'deki müzik etkinliklerine katkı sağladıkları görülmektedir.

D.A.Ü. Müzik Bölümü'nde, arşiv çalışmalarına önem verilmektedir. Müzik Bölümü'nde eğitim veren keman öğretmenleri, okul yönetiminin müzik eğitiminde kullanılacak notalardan ve kitaplardan oluşan bir kütüphane düzenlediğini, ayrıca müzik eserlerinin dinlenebileceği bir müzik kütüphanesi oluşturulduğunu ve bu kütüphanelerin gelişmesi için her dönem katkı yapıldığını belirtmişlerdir.

K.K.T.C.'de etkinliklerini sürdüren halk dansları topluluklarından, Magosa Gençlik Dairesi ve Lefkoşa Gençlik Dairesi ekipleri, Gençlik ve Spor Bakanlığına, G.M.B. Halk Dansları Topluluğu ise Gazi Magosa belediyesine bağlı olan folklor dernekleridir. Bu derneklerin dışında olan diğer derneklerin ise tamamen özerk oldukları görülmektedir.

Halk dansları topluluklarının yaptıkları çalışmaların, tamamen amatör çalışmalar oldukları görülmektedir.

K.K.T.C.'de yapılan Halk Müziği derleme çalışmalarının, çok geç başladığı ve şu anda kullanılan repertuarların yetersiz olduğu görülmektedir.

Halk dansları topluluklarının, yaşadıkları en büyük sorunun, icracı bulma konusunda olduğu görülmektedir.

Halk dansları topluluklarının büyük bir çoğunluğunun, icracı yetiştirmek için çalışmalarda bulunmadıkları görülmektedir.

Halk dansları topluluklarının amaçlarının, K.K.T.C.'yi yurt dışında tanıtmak ve K.K.T.C. gençliğine gelenek ve göreneklerini öğretip tanıtmak olduğu belirtilmektedir.

Kıbrıs Türk Halk Müziği'nde kullanılan en önemli çalgının, keman olduğu belirtilmektedir. Kemanla birlikte otantik olarak kullanılan çalgılar, *ud*, *darbuka*, *def*, *cümbüş* ve *dilli düdüktür*. Günümüzde bu çalgıların yanında kullanılan modern çalgılar da bulunmaktadır. Bunlar; *akordeon*, *gitar*, *bas gitar*, *yan flüt* ve *bateridir*.

Halk müziği çalıcıları arasında, repertuardan kaynaklanan bir karmaşanın yaşandığı görülmektedir. Bu kapsamda, yapılan derleme çalışmalarının tamamen benimsenmediği ve Kıbrıs Türk Halk Müziği ezgilerinin farklı keman icracıları

tarafından farklı bir biçimde çalındığı Kültür Dairesi Basın Yayın Kolu'ndan Nuri Ünüçok tarafından belirtilmiştir.

K.K.T.C Devleti'nin, Halk Müziği çalışmalarına yeteri kadar destek vermediği gözlemlenmektedir. Halk Müziği konusunda yapılan çalışmaların büyük bir çoğunluğunun bireysel çalışmalarla yapıldığı görülmektedir.

K.K.T.C.'de çalıcılar içerisinde, erkeklerin kadınlara oranla daha aktif oldukları görülmektedir. Nitekim folklor ekiplerinde keman çalan çalıcılarla yapılan anket çalışması içerisinde, 13 erkek, 2'de kadın çalıcı bulunmaktadır.

K.K.T.C.'de amatör müzik eğitimi çerçevesinde de, kemana belirli bir başlama yaşı olmadığı görülmüştür. Ancak ankete katılan icracıların %93'ünün kemana çalmaya yirmi yaşından önce başladıkları belirtilmektedir. Bunun yanında özel ders kapsamında daha çok 6-10 yaş arasında öğrencilerin keman dersi aldıkları belirtilmektedir.

K.K.T.C.'de bulunan eğitilmiş keman icracılarının büyük bir çoğunluğunun, eğitimlerini Türkiye'deki eğitim kurumlarından edindikleri görülmektedir. Bu eğitim kurumlarının, Eğitim Fakülteleri Müzik Eğitimi Bölümleri ve Konservatuvarlar olduğu belirtilmektedir

K.K.T.C.'de bulunan eğitilmiş keman icracılarının büyük bir çoğunluğunun, Uluslar Arası Sanat Müziğinin gereği doğrultusunda eğitildikleri görülmektedir.

K.K.T.C.'de çalgı bakım-onarımı yapan uzmanlar bulunmamaktadır. Çalıcıların, bu konudaki sorunlarını Türkiye'deki ustalar yoluyla çözdükleri görülmektedir.

K.K.T.C.'deki müzik evlerinin, keman literatürü ve materyalleri açısından yeterli olmadıkları görülmektedir. Ayrıca müzik evlerinin, çalgı bakım-onarımı konusunda da yeterli olmadıkları görülmektedir.

K.K.T.C.'de amatör müzik eğitimi çerçevesinde verilen özel keman derslerinin, Uluslar Arası Sanat Müziğinin gereği doğrultusunda verildiği görülmektedir.

Özel keman dersi alan öğrencilerin, müziksel davranışlarını geliştirmek için konser etkinlikleri düzenlendiği görülmekte, ancak bu etkinliklerin yeterli olmadıkları düşünülmektedir.

British Council'in, İngiltere'deki Royal Academy Of Music ile birlikte düzenlediği "grade" sınavları, katılan özel ders öğrencilerinin kendilerini değerlendirmeleri açısından önemli görülmektedir.

K.K.T.C. Devlet Senfoni Orkestrası ve Korosu'nda yapılan çalışmaların, tamamen amatör çerçevede yapıldığı görülmektedir. Bu kurumda bulunan kadrolu eleman sayısı yeterli görülmemektedir. Bu kapsamda, K.K.T.C. Devlet Senfoni Orkestrası ve Korosu bünyesinde üç sanatçının, kadrolu olarak bulunduğu görülmektedir.

K.K.T.C. Devlet Senfoni Orkestrası konserlerinde yer alan keman icracılarının, sayı olarak yeterli olmadıkları görülmektedir. Bu kapsamda, 1974 yılında yapılan Senfoni Orkestrası'nın ilk konserinde 12 keman icracısı bulunurken, 2002 yılında yapılan son konserde sadece 5 kemancı bulunmaktadır.

K.K.T.C. Devleti'nin bu kuruma yaptığı destek yeterli görülmemektedir. Nitekim, K.K.T.C. Devlet Senfoni Orkestrası'nın kurumlaştırmacı yasasının bulunmadığı görülmektedir.

Kemanın kullanıldığı diğer icra gruplarının, etkinliklerini belediyelerin bünyelerinde düzenledikleri görülmektedir.

Müzik Dostları Derneği'nin, K.K.T.C.'deki müzik etkinliklerine büyük katkılarda bulunduğu görülmektedir. Bu kapsamda, Müzik Dostları Derneği'nin, her yıl düzenlediği Geleneksel Bahar Festivalleri, Bellapais Konserleri görülmektedir.

Müzik Dostları Derneği'nin düzenlediği müzik festivalleri içerisinde, keman konserlerinin çoğunlukta olduğu görülmektedir. Bu etkinliklerin, kaliteli müzisyenlerin katılımıyla, kaliteli bir düzeyde yapıldığı görülmektedir.

Araştırmada elde edilen bulgulara ilişkin aşağıdaki öneriler getirilmiştir:

A.G.S.L.'de haftalık ders programı içerisinde müzik derslerine ayrılan süre artırılabilir. Artırıldığı takdirde, öğrencilerin müzik alanındaki bilgi ve becerilerini daha çabuk ve daha etkin bir biçimde geliştirebilecekleri düşünülmektedir.

A.G.S.L.'de uygulanan keman eğitiminde, Kıbrıs Türk Halk Müziği repertuarından yararlanılmalıdır. Eğitimin temel prensiplerinden biri olan yakından uzağa, bilinenden bilinmeyene doğru verilen eğitim, çalgı eğitimi için de düşünülmeli, bu kapsamda Kıbrıs Türk Halk Müziği repertuarlarından yararlanılmalıdır.

Halk dansları toplulukları, her ilde seçecekleri pilot derneklerde haftanın belli saatleri içerisinde, müzisyen yetiştirme çalışmaları yapabilirler. Bu çalışmaların, toplulukların yaşadıkları müzisyen sorununu çözebileceği gibi, aynı zamanda bu günkü icracılar arasında yaşanan repertuar karmaşasını da çözebileceği düşünülmektedir.

K.K.T.C.'de çalgı eğitimini geliştirmek için bir çok etkinlik düzenlemek gerektiği düşünülmektedir. Bu etkinlikler içerisinde yarışmalar düzenlenebilir. Okullar gezilerek, çalgıları tanıtır müzik konusunda bilgiler verilebilir. Uluslar arası festivaller düzenlenerek, yurt dışından öğrenciler getirilebilir. Oda müziği orkestraları kurulabilir.

K.K.T.C. Devlet Senfoni Orkestrası ve Korosu'nun acilen bir yasaya ihtiyacı olduğu görülmüştür. Bu yasa sayesinde, bu kurumun amatör havadan kurtulacağı ve sabitlemiş bir kadroyla sistemli bir çalışmanın içine gireceği düşünülmektedir. Bu sayede düzenli konserler verilebilecektir.

K.K.T.C. Devleti'nin ilgili kuruluşları veya mesleki müzik eğitimi veren kurumların, çalgı bakımı-onarımı konusunda bir uzman yetiştirmeleri gerektiği düşünülmektedir. Bu kurumların vereceği burslarla yurt dışında bu eğitimi görecekt öğrencilerin, yurda döndükten sonra bu sorunu tamamen ortadan kaldıracabilecekleri düşünülmektedir.

K.K.T.C. Devleti'nin yapılan bu müzik faaliyetlerine destek olması gerektiği düşünülmektedir. Müziğin gelişmesini bir devlet politikası haline getirerek, ilk okul çağında ciddi müzik eğitimi verebilecek kurumları desteklemesi gerektiği düşünülmektedir. Bunun yanında, Kıbrıs'ın tarihi süreç içerisinde yaşadığı müziksel gelişimin araştırılıp, arşivlenmesi gerektiği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

ADANIR, Eralp. **Kıbrıslı Türklerde Müzik**, Lefkoşa, 1997.

A.G.S.L. İnternet Sitesi. www.mebnet.net/egitim/1/goo9c.htm

ALASYA, Halil Fikret. **Kıbrıs Tarihi Ve Kıbrıs Türk Eserleri**, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1964.

ALTAN, Zekai. **Unutulmaktan Korkuyorum**, Gençlik Merkezi Yayınları, Lefkoşa, 1996.

ANA BRİTANİCA. Ana Yayıncılık, Cilt IV, İstanbul, 1989.

BACHMAN, Alberto. **Encyklopedia of Violin**, A da Capo Paperback, New York, 1925.

BEDEVİ, Vergi. **Kıbrıs Tarihi**, Kıbrıs Türk Tarih Kurumu Yayınları, Lefkoşa, 1966.

ÇAY, Abdullah. **Kıbrıs'ta Kanlı Noel-1963**, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1989.

ERDENGİZ, Ahmet. "Kıbrıs'a Ait En Eski Koro Ve Halk Dansı Müzik Parçaları", **Halkbilim Dergisi**, Has-Der Yayını, Sayı.43-44, Lefkoşa, 1996.

GAZİMİHÂL, Mahmut Ragıp. **Türkiye-Avrupa Musiki Münasebetleri**, I. Cilt, Numune Matbaası, İstanbul, 1939.

GAZİOĞLU, Ahmet. **Kıbrıs Türk Tarihi-Türk Dönemi(1570-1878)**, Kıbrıs Araştırma Ve Yayın Merkezi Yayınları, Lefkoşa, 1995.

GÖBELEZ, Cemalettin. **Çalgılar Dünyasında Keman**, Liszt Müzik Evi Yayını, İstanbul, 1996.

GÜVENÇ, Bozkurt. **İnsan Ve Kültür**, Remzi Kitapevi, İstanbul, 1996.

HAKERİ, Bener Hakkı. **Başlangıcından 1878'e Dek Kıbrıs Tarihi**, K.K.T.C. Milli Eğitim Ve Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1993.

K.K.T.C. İstatistik Yılıhğı 2002, K.K.T.C., Başbakanlık Devlet Planlama Örgütü, İstatistik Ve Araştırma Dairesi, K.K.T.C. Devlet Basım Evi, Lefkoşa, 2002.

SAY, Ahmet. **Müzik Tarihi**, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara, 2000.

TURAN, Şerafettin. **Türk Kültür Tarihi**, Bilgi Yayınevi, İstanbul, 1994.

"Türk Filarmoni Topluluğı'nun Doğuşu", **Kıbrıs Türk Filarmoni Topluluğı Dergisi**, Sayı 1, Lefkoşa, 1974.

UÇAN, Ali. **İnsan Ve Müzik- İnsan Ve Sanat Eğitimi**, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara, 1996.

_____, **Müzik Eğitimi**, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara, 1997.

EKLER

A decorative graphic consisting of a series of parallel diagonal stripes in a light pink color, forming a wide, horizontal band across the middle of the page. The stripes are arranged in a pattern that creates a sense of movement and depth.

EK I : ANKET

AÇIKLAMA

Bu anket, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Yüksek Lisans Programlarına bağlı olarak, "Kemanın Kıbrıs Türk Müzik Kültürü İçindeki Yeri Nedir?" konulu tez çalışmasına veri toplamak üzere hazırlanmıştır. Anket Kıbrıs'ta folklor etkinliklerine katılan keman çalıcılara uygulanacaktır.

Keman, Kıbrıs Türk Müzik Kültürü içerisinde kullanım alanı çok geniş olan, önemli çalgıların başında gelmektedir. Kıbrıs'ta şimdiye değin keman ile ilgili olarak akademik bir çalışma yapılmış değildir, yapılan diğer çalışmalar bu çalışmaya ışık tutarken birlikte bir bütün oluşturulacaktır. Bu araştırmaların yanında ek verilere gereksinim duyulması anketin önemini artırmaktadır. Bu nedenle ankete vereceğiniz cevaplar doğru verilere ulaşmada ve doğru sonuçları elde etmede etkili olacaktır. Sağlıklı sonuçlar elde edilmesi için anketteki maddeleri yanıtlamanız son derece önem taşımaktadır.

Anket sorularına vereceğiniz cevaplar, yalnızca araştırmacı tarafından değerlendirilecek ve başka bir amaçla kullanılmayacaktır.

İlgi ve yardımlarınız için teşekkürler.

Mustafa FEGAN

ANKET

Soruları dikkatlice okuyunuz. Verilen seçeneklerden sizce uygun olanları (X) ile işaretleyiniz. Açık uçlu sorularda, sorunun altında boş bırakılan yere görüşlerinizi yazınız.

1- Adınız, Soyadınız ?

2- Cinsiyetiniz ?

Erkek

Kadın

3- Yaşınız ?

4- Keman çalmaya kaç yaşında başladınız ?

.....

5- Keman eğitimi aldınız mı ?

Evet

Hayır

6- 5. soruya bağlı olarak cevabınız "evet" ise, ne kadar süreyle keman eğitimi aldınız ? Belirtiniz.

.....

7- 5. soruya bağlı olarak cevabınız “evet” ise, keman eğitiminizi nereden aldınız ?
Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.

- Folklor Derneklerinin alışmaları
- Özel Dersler
- İlk-Orta-Lise Müzik ğretmeni
- Güzel Sanatlar Lisesi
- Doğu Akdeniz Üniversitesi Müzik Bölümü
- Türkiye’de niversitelerdeki Müzik Bölümleri
- Türkiye’deki Konservatuarlar
- Diğerleri.....

8- 5.soruya bağlı olarak cevabınız “evet” ise, keman eğitimine aşağıdaki müzik türlerinden hangisi ile başladınız ?

- Batı Müziği
- Halk Müziği (Folklor Müziği)
- Türk Sanat Müziği

9- Nota okumayı biliyor musunuz ?

- Evet
- Hayır

10- Herhangi bir folklor derneğine ye misiniz ?

- Evet
- Hayır

11-10. soruya bağlı olarak cevabınız “evet” ise, ye olduğunuz dernek kemancı yetiştirmek için çalışmalarda bulunmakta mıdır ?

- Evet
- Hayır

12- 11. soruya bağlı olarak cevabınız “evet” ise, bu çalışmalar ‘*dernek için müzisyen yetiştirme*’ amacıyla mı yapılmaktadır ?

Evet

Hayır

13- Kıbrıs’ta folklor ile ilgili yeterli sayıda kemancı var mıdır ?

Evet

Hayır

14- Etkinliklerinizde kullanmak üzere, elinizde uygun bir keman var mı ?

Evet

Hayır

15- Cevabınız “evet” ise bu çalgıyı nerden edindiniz ?

Ailemden kaldı

Müzik evinden aldım

Elden aldım

Diğer.....

16- algınızın bakımı, onarımı ile ilgili sorunlarınız var mı ?

Evet

Hayır

17- Cevabınız “evet” ise, ne tür sorunlar ile karşılaştınız ? Belirtiniz.

.....

**EK II : ARAŞTIRMANIN YAPILABİLMESİ İÇİN
ALINAN RESMİ İZİN**

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
MİLLİ EĞİTİM VE KÜLTÜR BAKANLIĞI

Sayı: E.1/2002

Lefkoşa, 29 Nisan 2002

TC Uludağ Üniversitesi,
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü
Bursa-TÜRKİYE

İlgi: 18. 4. 2002 günlü ve B.30.2.ULU.0.E1.00.00.350/1304 sayılı yazınız.

İlgi yazınıza atfen, Enstitünüz Güzel Sanatlar Eğitimi anabilim dalı Müzik Eğitimi bilim dalı Y.L öğrencisi *Mustafa Fegan'ın* "Kernanın Kıbrıs Türk Müzik Kültürü İçindeki Yeri" konulu tez çalışması için KKTC'nde folklor derneklerinde keman çalanlara anket yapmasında Bakanlığımızca herhangi bir sakınca görülmemektedir.

Bilgi edinilmesini saygı ile rica ederim.

Rüstem Akyön
Müsteşar

SC/

**EK III : K.K.T.C.' DE VERİLEN KONSERLERİN AFİŞLERİNDEN
ÖRNEKLER**

**EK III : K.K.T.C.' DE VERİLEN KONSERLERİN AFİŞLERİNDEN
ÖRNEKLER**

**EK III : K.K.T.C.' DE VERİLEN KONSERLERİN AFİŞLERİNDEN
ÖRNEKLER**

**EK III : K.K.T.C.' DE VERİLEN KONSERLERİN AFİŞLERİNDEN
ÖRNEKLER**

**EK III : K.K.T.C.' DE VERİLEN KONSERLERİN AFİŞLERİNDEN
ÖRNEKLER**

**EK III : K.K.T.C.' DE VERİLEN KONSERLERİN AFİŞLERİNDEN
ÖRNEKLER**

**EK III : K.K.T.C.' DE VERİLEN KONSERLERİN AFİŞLERİNDEN
ÖRNEKLER**

**EK III : K.K.T.C.' DE VERİLEN KONSERLERİN AFİŞLERİNDEN
ÖRNEKLER**

**EK III : K.K.T.C.' DE VERİLEN KONSERLERİN AFİŞLERİNDEN
ÖRNEKLER**

**EK III : K.K.T.C.' DE VERİLEN KONSERLERİN AFİŞLERİNDEN
ÖRNEKLER**

**EK V : KIBRIS TÜRK TOPLUMUNDA, GEÇMİŞTE KEMANIN
KULLANILDIĞI MÜZİK TOPLULUKLARINDAN GÖRÜNTÜ
ÖRNEKLERİ**

Darülelhan Topluluğu - 1950

Kâmran Aziz Topluluğu

bu radyo
ktalamıştı.
1965 yılında

...luk bir televizyon programında... Soldan sağa: Aysan Bayramoğlu, İlkay Adalı, Sümer Rafip, Aziz, Faiz Raif, Ayer Kâşif ve Osman Güvenir.

Hazırlayan:
Ersin Taşer

Faiz Raif de topluluğun en kıymetli solistlerinden... Toplulukta müziğiyle Faiz Raif'in çalışmalarını dinlemişizdir bu

güne kadar.. Onun renkli sesi hemen hemen tüm dinleyicilerin en çok hoşlandıkları bir sestir bu topluluk içinde...

Vasıf Galip ise kemanyo ile ezgiyi bel kemiği sayılan bir sanatçısıdır... Onu

bu güne kadar hep a
rangacı olarak tanıd

Kız Lisesinin müzik öğretmenlerinden Sümer Rafip'i önceleri topluluğun korosunda gördük. Faiz daha sonraları soloda okunmaya başladı.

(Devamı gelecek hafta)

...dan Sağa: Jale Derviş, Vasıf Galip, Ferahsat Gülsoy ve Salih Biray..

Kâmran Aziz Topluluğu

Hemen hemen hepiniz de ismini işitmişsinizdir bu topluluğun. Gerek radyo, gerekse televizyon programlarında da onları dinlemiyenleriniz yoktur herhalde..

45 yıldan beri çalışmakta olan topluluk, halkımıza Batı müziğini...

Hazırlayan: Ersin Taşer

arasında en çok tanınmış olan "FARISIM" isimli bestesidir...

Toplulukta okunulan tüm şarkılarda sözleri yine Kâmran Aziz tarafından türkçeleştiriliyor...

JALE DERViŞ topluluğuna...

Mustafa Kenan Fasil Heyeti - 1956

EK VI : KIBRIS ADASINDA BULUNAN EN ESKİ NOTA ÖRNEKLERİ

Fonton'un el yazması notaları

*Ahmet Erdengiz, "Kıbrıs'a Ait En Eski Koro Ve Halk Dansları Müzik Parçaları" **Halk**

Bilim Dergisi, Has-Der Yayını, Sayı 43-44, Lefkoşa, 1996

*Ahmet Erdengiz, "Kıbrıs'a Ait En Eski Koro Ve Halk Dansları Müzik Parçaları" **Halk**
Bilim Dergisi, Has-Der Yayını, Sayı 43-44, Lefkoşa, 1996

Halkbilimi 7

Andante de chypre

Andante

Allegro

Presto

The image displays a series of handwritten musical staves. The notation is in a traditional style, featuring a treble clef and a key signature of one flat. The music is divided into sections by tempo markings: 'Andante de chypre', 'Andante', 'Allegro', and 'Presto'. The notation includes various note values, rests, and dynamic markings. A large, stylized watermark is visible in the background of the middle section of the page.

Blainville'in el yazması notaları

**EK VII : KIBRIS TÜR K HAL K MÜ Zİ Ğ İ REP ERTUARINDAN
ÖRNEKLER**

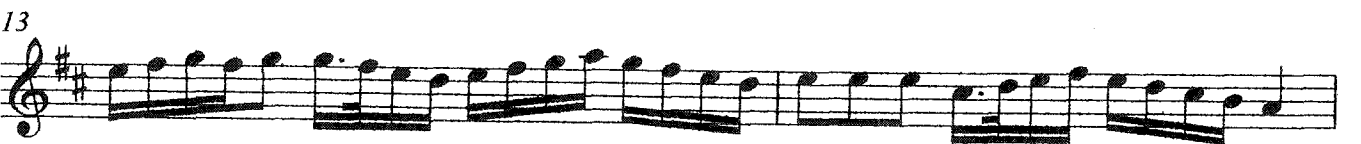
Abdal Zeybeği

Andante

son

Anadolu Zeybeği

Adagio

7

2.

son

Arabiye I

Moderato

7

13

18

23

27

Arabiye II

Allegro

Besmeleynan Çıktım Yola

Notaya Alan: K.K.T.C. Folklor Sb.

Kaynak: Mehmetali Tatlıyay

Notaya Alan: Selçuk Garanti

Adagio

Bes le mey nan çık tim yo la

13 Se lam ver dim sa ğa so la

17 Bak şu ba şa ge len ha la

21 A da lar da ğ lar da ga lan o ğ lan
Çam di bin de ya tan o ğ lan
Be ni bu sev da ya go yan o ğ lan

Besmeleynan çıktım yola
Selam verdim sağa sola
Bak şu başa gelen hala

Adaların minaresi
Ezan okur zamparesi
Annesinin birtanesi

Kucağında pambuk kedi
Annem bana gitme dedi
Beyaz teni toprak yedi

Nakarat :

Adalar dağlarda galan oğlan
Çam dibinde yatan oğlan
Beni bu sevdaya goyan oğlan

Çiftetelli

Allegro

olin

6

11

16

21

26

31

38

42

Dillirga

Moderato

Feslikan

Noataya Alan: Selçuk Garanti

Tarih:2.11.1995

Kaynak: Saim Hannas

Allegro

6

12

Garutsari (Sür Arabacı)

Allegro

4

7

10

13

17

19

22

25

28

33

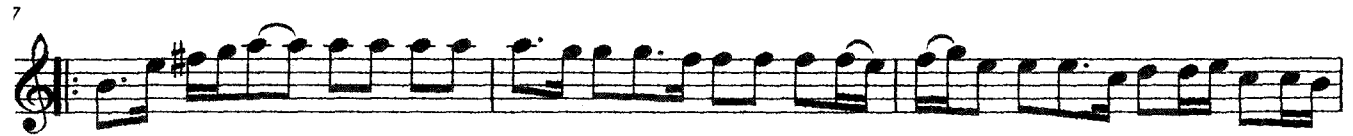
The musical score is written on ten staves in treble clef with a 4/4 time signature. The tempo is marked 'Allegro'. The key signature is one sharp (F#), indicating the key of D major. The score consists of a single melodic line. It begins with a series of eighth and sixteenth notes. Measure 4 contains a repeat sign. Measure 7 features a change in rhythm with dotted eighth notes. Measure 10 has a first ending bracketed and a second ending starting with a key signature change to one flat (Bb). Measure 13 also has a first ending bracketed and a second ending with a key signature change to one flat (Bb). Measure 17 contains a continuous sixteenth-note run. Measure 19 has a first ending bracketed and a second ending with a key signature change to one flat (Bb). Measure 22 has a first ending bracketed and a second ending with a key signature change to one flat (Bb). Measure 25 has a first ending bracketed and a second ending with a key signature change to one flat (Bb). Measure 28 features a series of eighth notes with a key signature change to one sharp (F#). Measure 33 has a first ending bracketed and a second ending with a key signature change to one flat (Bb). The score concludes with a double bar line and repeat dots.

36

Kadın Karşılması I

Allegro

Kadın Karşılması III

Kaynak: Mehmetali Tathyay
Notaya Alan: Nuri Üniçok

Moderato

5

17

16

20

Notaya Alan: Selçuk Garanti(Aralık 1995)
Derleyen: Hüseyin Kanatlı
Kaynak: Mehmetali Tatliyay
Cahit Asaf
Ahmet Uzundal
Ahmet Altıparmak

Kadın Karşılması IV

son

Karşılama I

Allegro

The musical score consists of ten staves of music, all in treble clef. The tempo is marked 'Allegro'. The key signature is one sharp (F#), and the time signature is 2/4. The score includes various musical notations such as eighth and sixteenth notes, rests, accidentals (sharps and flats), and repeat signs with first and second endings. A large, faint watermark is visible in the background of the score.

Staff 1: Measures 1-4. Measure 1 starts with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 2/4 time signature. The melody begins with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. A repeat sign appears after measure 4.

Staff 2: Measures 5-8. Continues the melody with quarter notes D5, E5, F#5, and G5. A repeat sign appears after measure 8.

Staff 3: Measures 9-12. Continues the melody with quarter notes A5, B5, C6, and D6. A repeat sign appears after measure 12.

Staff 4: Measures 13-16. Continues the melody with quarter notes E6, F#6, G6, and A6. A first ending bracket covers measures 15-16, with a first ending note G6. A second ending bracket covers measures 13-14, with a second ending note F#6. A repeat sign appears after measure 16.

Staff 5: Measures 17-20. Continues the melody with quarter notes B6, C7, D7, and E7. A first ending bracket covers measures 19-20, with a first ending note D7. A second ending bracket covers measures 17-18, with a second ending note C7. A repeat sign appears after measure 20.

Staff 6: Measures 21-24. Continues the melody with quarter notes F#7, G7, A7, and B7. A first ending bracket covers measures 23-24, with a first ending note A7. A second ending bracket covers measures 21-22, with a second ending note G7. A repeat sign appears after measure 24.

Staff 7: Measures 25-28. Continues the melody with quarter notes C8, D8, E8, and F#8. A first ending bracket covers measures 27-28, with a first ending note E8. A second ending bracket covers measures 25-26, with a second ending note D8. A repeat sign appears after measure 28.

Staff 8: Measures 29-32. Continues the melody with quarter notes G8, A8, B8, and C9. A first ending bracket covers measures 31-32, with a first ending note B8. A second ending bracket covers measures 29-30, with a second ending note A8. A repeat sign appears after measure 32.

Karşılama II

Allegro

Karşılama III

Karşılama IV

This musical score, titled "Karşılama IV", is written for a single melodic line in 9/8 time. The key signature consists of one sharp (F#) and one flat (Bb). The score is organized into ten staves, with measure numbers 1, 2, 11, 14, 17, 20, 23, and 26 indicated at the beginning of their respective staves. The first staff includes a first ending bracket labeled "1." and a second ending bracket labeled "2." above it. The music features a variety of rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, and rests. A large, faint watermark is visible in the background of the page.

1

2

6

0

13

15

rall.

Kebapçuların Şişi

Kaynak: Mehmetali Tatliyay

Ahmet Altıparmak

Notaya Alan: Selçuk Garanti

Derleyen: K.K.T.C. Folklo Sb.

Allegro

Ke bap ç i la

rin si si Ge li nin in ci di si Ki na niz mü ba re ki da Ha zir la yin

bah si si A man a man a gol lar A da mi der

de gol lar Se nin i ç in a ha nim Bi zi zin da na gol lar

Kebapçuların şişi
Gelinin inci dişi
Kınanız mubareki
Hazarlayın bahşişi

Garşımızda durmayın
Oyle yan yan bağmayın
Bu kına bahşişidir
Sakın gücük atmayın

Kebapçıda sisim var
Benim egri disim var
Kınanız mubareki (da)
Zaten bahsisimiz var

Açılan güller solmaz
Üstüne bülbül konmaz
Bu kına bahşişidir
Bu iş bahşissiz olmaz

Nakarat :

Aman aman a gollar
Adami derde gollar
Senin için a hanım
Bizi zindana gollar

Aman aman a canım
Sana gaynar bu canım
Tenhalarda buluşalım
Ahrım aldım canım

Kozan

Kaynak: D. Gökaydın
Notaya Alan: Ali Hoca

Allergro

